

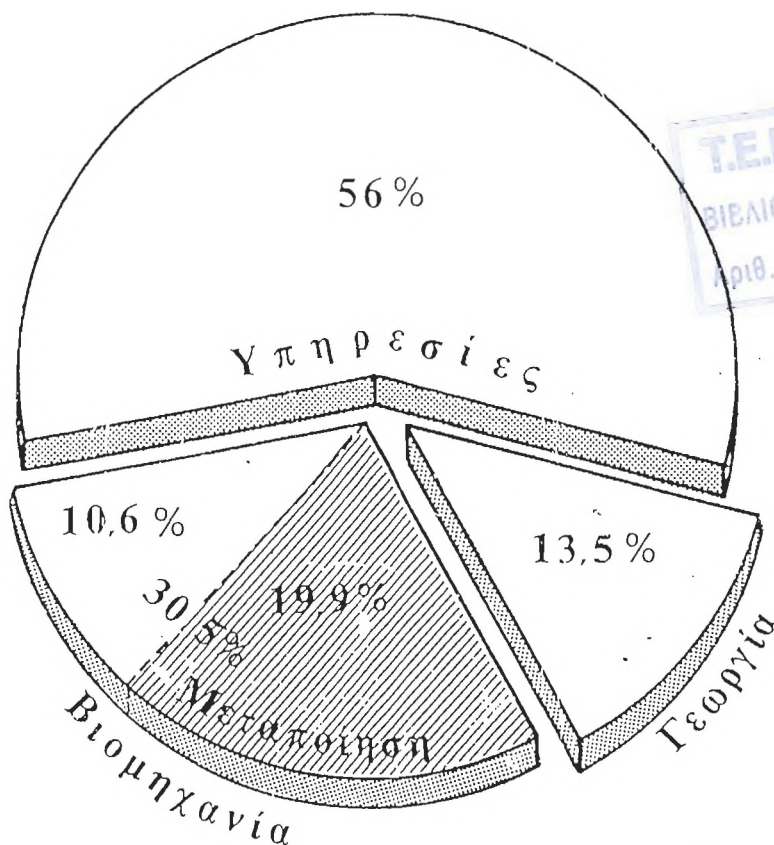
Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ : ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ : ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ :
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

1990

Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Αριθ. Εισαγωγής: 601

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ :

ΔΗΜΗΤΡΟΥΚΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ :

ΜΑΡΓΕΤΗ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

ΤΡΙΚΟΓΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ.	1
----------------	------	---

Μ Ε Ρ Ο Σ Α

Κεφάλαιο Πρώτο

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ	σελ.	3
----------------------------	------	---

Μ Ε Ρ Ο Σ Β

Κεφάλαιο Δεύτερο

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΑΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	σελ.	5
--	------	---

Κεφάλαιο Τρίτο

ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

3.1. Υψηλός Πληθωρισμός και Αυξανόμενη Ανεργία	σελ.	9
3.2. Προβλήματα Περιβάλλοντος	σελ.	10
3.3 Μη Ικανοποιητική Σύνθεση των Επενδύσεων	σελ.	11
3.4. Διαρθρωτικές - Οργανωτικές Αδυναμίες του Μεταποιητικού Τομέα	σελ.	12
3.5. Διαρθρωτικά Προβλήματα του Γεωργικού Τομέα	σελ.	12
3.6. Διαρθρωτικά Προβλήματα και Ελλειμματικότητα του Ισοζυγίου Πληρωμών	σελ.	13
3.7. Χαμηλή Αποδοτικότητα του Δημόσιου Τομέα	σελ.	14
3.8. Αδυναμίες στο Χρηματοδοτικό & Πιστωτικό Σύστημα	σελ.	15
3.9. Χαμηλή Στάθμη των μεθόδων οργάνωσης & διοίκησης	σελ.	15
3.10. Πόλωση στη χωροταξική κατανομή του πληθυσμού και των οικονομικών δραστηριοτήτων	σελ.	16

Κεφάλαιο Τέταρτο

ΟΙ ΒΑΣΙΚΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	σελ.	18
4.1. Πρωτογενής Παραγωγή	σελ.	18
4.2. Δευτερογενής Παραγωγή	σελ.	22
4.3. Τριτογενής Παραγωγή	σελ.	29

Κεφάλαιο Πέμπτο

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	σελ.	35
5.1. Το μέγεθος του Δημοσίου Τομέα στην Ελλάδα	σελ.	35
5.2. Τα Αίτια Αύξησης του μεγέθους του Δημοσίου Τομέα κατά τη διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης	σελ.	40
5.3. Οι συνέπειες της υπερβολικής αύξησης του μεγέθους του Δημοσίου Τομέα	σελ.	43
5.4. Τα βασικά αίτια ελλειματικότητας των δημοσίων επιχειρήσεων	σελ.	46
5.5. Η χρηματοδότηση του ελλείματος των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών	σελ.	48
5.6. Το Ελληνικό Χρέος	σελ.	50

Κεφάλαιο Έκτο

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ Ε.Ο.Κ. ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ - ΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	σελ.	52
---	------	----

Κεφάλαιο Εβδομο

ΣΤΑΣΙΜΟΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	σελ.	54
7.1. Στασιμότητα του Α.Ε.Π.	σελ.	54
7.2. Ανεργία	σελ.	64
7.3. Πληθωρισμός	σελ.	72

Κεφάλαιο Ογδοο

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

8.1.	Προαγωγή ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής Οικονομίας	σελ.	74
8.2.	Δημιουργία Εξωστρεφών Υγιών Επιχειρήσεων	σελ.	84
8.3.	Προσδιορισμός κατάλληλης μεθόδους Ιδιωτικοποίησης	σελ.	87

Κεφάλαιο Ενατο

ΠΩΣ ΘΑ ΞΕΦΥΓΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΜΑΡΑΣΜΟ

9.1.	Μέτρα της Οικονομικής Πολιτικής	σελ.	92
9.2.	Στόχοι της Οικονομικής Πολιτικής	σελ.	94
9.3.	Μια Στρατηγική για την έξοδο από τη κρίση	σελ.	96
9.3.1.	Δημοσιονομική Πολιτική	σελ.	97
9.3.2.	Εισοδηματική Πολιτική	σελ.	99
9.3.3.	Πιστωτική Πολιτική	σελ.	100
9.3.4.	Συναλλαγματική Πολιτική	σελ.	102
9.3.5.	Πολιτική Τιμών	σελ.	104
9.4.	Μια Εναλλακτική Πρόταση : Ανάπτυξη για Σταθεροποίηση	σελ.	104
9.4.1.	Αποκρατικοποίηση	σελ.	105
9.4.2.	Ανταγωνιστικότητα	σελ.	106
9.4.3.	Θεσμοί για επιτάχυνση των επενδύσεων σε φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο	σελ.	108

Μ Ε Ρ Ο Σ Δ

Κεφάλαιο Δέκατο

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	σελ.	111
---------------------------	------	-----

Κεφάλαιο Ενδέκατο

ΕΠΙΛΟΓΟΣσελ. 118

Μ Ε Ρ Ο Σ Δ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

Κατάλογος Στατιστικών Πινάκωνσελ. 122

Κατάλογος Σχημάτωνσελ. 124

Κατάλογος Διαγραμμάτωνσελ. 125

Κατάλογος Συντομογραφιώνσελ. 126

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εργασία αυτή αποτελεί το θεωρητικό υπόβαθρο που εμείς θεωρήσαμε απαραίτητο προκειμένου να υπάρξει το σώμα της θεωρητικής και μεθοδολογικής υποστήριξης της μελέτης που ανατέθηκε στο τμήμα Λογιστικής του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Μεσολογγίου.

Σκοπός της μελέτης αυτής, είναι η σύντομη παρουσίαση των κυριότερων προβλημάτων της Ελληνικής Οικονομίας που αντιμετωπίζει η χώρα μας ακόμη και σήμερα και τα οποία παρεμποδίζουν την περαιτέρω ταχεία ανάπτυξή της.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ελληνική Οικονομία γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη στη μεταπολεμική περίοδο με αποτέλεσμα η χώρα μας να περάσει από τον κατάλογο των υπανάπτυκτων χωρών στον χώρο των σχετικά προοδευμένων οικονομιών παρ'όλο που σήμερα βρίσκεται στο χαμηλότερο επίπεδο ανάπτυξεως σε σύγκριση με τις αναπτυγμένες χώρες.

Από τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '50 όταν η χώρα μας άρχισε να ανασυγκροτείται, μετά τη λήξη του Β Παγκοσμίου πολέμου, η οικονομία μας παρουσίασε θετικούς ρυθμούς μεγένθυσης, οι οποίοι για ορισμένα έτη θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ως ασυνήθιστα υψηλοί.

Πραγματικά, για ορισμένα χρόνια, ο ρυθμός αυξήσεως του εισοδήματος, σε σταθερές τιμές, πλησίασε ή ξεπέρασε το 10%, που είναι οπωσδήποτε ένας αρκετά υψηλός ρυθμός οικονομικής αναπτύξεως. Η οικονομική άνοδος της χώρας μας όμως δεν ήταν ομαλή σ'ολόκληρη τη περίοδο.

Η εργασία αυτή αποτελείται από τα εξής κεφάλαια :

Στο πρώτο κεφάλαιο αναφέρονται κάποιες γενικές διαπιστώσεις που δυσχεραίνουν την ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας κατά την περίοδο 1950 - 1997.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται τα αίτια της πρόσφατης κρίσης της Ελληνικής Οικονομίας.

Στο τρίτο κεφάλαιο διαπιστώνονται τα πιο κύρια διαρθρωτικά προβλήματα της Ελληνικής Οικονομίας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα κυριότερα προβλήματα των βασικών κλάδων της οικονομικής δραστηριότητας.

Στο πέμπτο κεφάλαιο αναλύεται το μέγεθος του δημοσίου τομέα κατά τη διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης καθώς επίσης οι συνέπειες και τα βασικά αίτια ελλειμματικότητας των δημοσίων επιχειρήσεων, η χρηματοδότηση του ελλείματος των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών και το ελληνικό χρέος.

Στο έκτο κεφάλαιο αναφέρονται οι αναμενόμενες επιπτώσεις της ένταξης στην Ε.Ο.Κ. της Ελληνικής Οικονομίας.

Στο έβδομο κεφάλαιο μελετάται ο στασιμοπληθωρισμός της Ελληνικής Οικονομίας. Πιο συγκεκριμένα, μελετάται η στασιμότητα του Α.Ε.Π., η Ανεργία, και ο Πληθωρισμός.

Στο όγδοο κεφάλαιο γίνεται λόγος για την στατηγική και τους στόχους της οικονομικής πολιτικής, για την προαγωγή της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής Οικονομίας, για τη δημιουργία υγιών εξωστρεφών επιχειρήσεων και για τον προσδιορισμό κατάλληλης μεθόδους ιδιωτικοποίησης.

Στο ένατο κεφάλαιο διατυπώνεται ο τρόπος με τον οποίο θα μπορέσουμε να ξεφύγουμε από τον οικονομικό μαρασμό.

Στο δέκατο κεφάλαιο προσδιορίζουμε ορισμένα γενικά συμπεράσματα.

Στο ενδέκατο και τελευταίο κεφάλαιο καταλήγουμε σε ένα γενικό συμπέρασμα της εξέλιξης της Ελληνικής Οικονομίας για τη πορεία της προς το 2000.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Οι παράγοντες που δυσχεραίνουν την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας μεταπολεμικά μπορούν να συνοψιστούν στους εξής:

- Η ευαισθησία της ελληνικής οικονομίας στις εξελίξεις της διεθνούς συγκυρίας και η δυσμενής μεταβολή των τιμών των πρώτων υλών και της ενέργειας. Αυτό συμβαίνει γιατί η οικονομία μας εξαρτάται σημαντικά από το εξωτερικό τόσο σε έτοιμα προϊόντα όσο και σε πρώτες ύλες.
- Η χαμηλή παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.
- Η διατήρηση του πληθωρισμού σε ψηλά επίπεδα σε σχέση με τις ανταγωνίστριες χώρες του εξωτερικού
- Οι υψηλές αμυντικές δαπάνες και η αναγκαιότητα ανάπτυξης των παραμεθόριων περιοχών.
- Η στροφή της καταναλωτικής δαπάνης προς διαρκή αγαθά, κυρίως ως εισαγόμενα (αυτοκίνητα, ηλεκτρονικός εξοπλισμός κα.), σε συνδυασμό με τη δυσκολία εξευρέσεως συναλλαγματικών πορών για την κάλυψη των δαπανών για εισαγωγές.
- Οι χαμηλές επενδύσεις στη βιομηχανία και η αυξανόμενη ανεργία, παράλληλα με την έλλειψη προηγμένης τεχνολογίας και σύγχρονων οργανωτικών μεθόδων στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα.
- Τα δημιουργηθέντα περιβαλλοντικά προβλήματα (ρύπανση και φθορά φυσικών - παραδοσιακών πόρων) που απαιτούν τη διάθεση σημαντικών πορών.

- Η τάση μείωσης της γεννητικότητας δημιουργεί σοβαρά δημογραφικά προβλήματα και σε συνδυασμό με την αύξηση του μέσου όρου ζωής οδηγεί στην αύξηση της μέσης ηλικίας του εργατικού δυναμικού και στη δυσανάλογη αύξηση του αριθμού των συνταξιούχων.
- Η διεύρυνση του δημόσιου τομέα, του οποίου η παραγωγικότητα είναι σε χαμηλά επίπεδα, σε βάρος του ιδιωτικού και η αυξανόμενη κρατική παρέμβαση στην οικονομική δραστηριότητα.
- Το αυξανόμενο δημόσιο χρέος και οι αυξανόμενες δαπάνες εξυπηρέτησής του, ιδιαίτερα σε συνάλλαγμα.
- Η μη σύμμετρη ανάπτυξη μεταξύ κέντρου και περιφέρειας, και μη ισόρροπη ανάπτυξη μεταξύ διαφόρων τομέων της οικονομικής δραστηριότητας.
- Η συχνή αλλαγή του εκπαιδευτικού συστήματος και του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης - πρόνοιας σε συνδυασμό με την έλλειψη επαρκών έργων υποδομής (πχ.σχολεία,νοσοκομεία).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΑΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η ανακοπή της ταχείας οικονομικής ανόδου που παρατηρήθηκε κατά τα 25 χρόνια της μεταπολεμικής περιόδου στη χώρα μας και η σημερινή κακή πορεία της Ελληνικής Οικονομίας οφείλεται επίσης σε πολλούς παράγοντες, τόσο εξωγενείς όσο και εσωγενείς. Ο βασικός εξωγενής παράγοντας ήταν η αύξηση των τιμών των πρώτων υλών που έγινε στις αρχές της δεκαετίας του '70 και ιδιαίτερα οι δύο σημαντικές αυξήσεις των τιμών του πετρελαίου που έγιναν το 1973 και 1979 και οδήγησαν τη διεθνή οικονομία σε ύφεση, δηλαδή σημαντική κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας. Η ύφεση αυτή έπληξε και την Ελληνική Οικονομία γιατί περιόρισε τις εξαγωγές της.

Η αύξηση επίσης των τιμών του πετρελαίου αύξησε το κόστος παραγωγής των εγχωρίων προϊόντων προκάλεσε πληθωριστικές πιέσεις στην Ελληνική Οικονομία, με περαιτέρω αρνητικές συνέπειες στη ζήτηση των ελληνικών προϊόντων τόσο στην εξωτερική όσο και στην διεθνή αγορά. Τέλος, η ανατίμηση του πετρελαίου προκάλεσε αναδιανομή εισοδήματος από τη χώρα προς τις χώρες που παράγουν πετρέλαιο αφού η Ελλάδα εισάγει από το εξωτερικό το 95% της συνολικά καταναλισκόμενης ποσότητας πετρελαίου και για την αποκατάσταση της ίδιας ποσότητας πετρελαίου θα έπρεπε να διαθέτει πολύ περισσότερο συνάλλαγμα από πριν.

Ενας άλλος βασικός εξωγενής παράγοντας που επηρέασε αρνητικά τις οικονομικές εξελίξεις της χώρας μας στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του '70 και ιδιαίτερα στη δεκαετία του '80

ήταν οι προσαρμογές που έπρεπε να κάνει η χώρα μας στα πλαίσια της συμφωνίας συνδέσεως και αργότερα της συμφωνίας εντάξεως στην Ε.Ο.Κ. Στη δεκαετία του '60 και στο πρώτο μισό της δεκαετίας του '70, η χώρα μας δεν έκανε σημαντικές μειώσεις της προστασίας της, ενώ απολάμβανε σημαντικών δασμολογικών παραχωρήσεων από την Κοινότητα. Αντίθετα, στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του '70 και κυρίως μετά την πλήρη της στην Κοινότητα το 1981, η Ελλάδα κατάργησε σταδιακά τη σημαντική προστασία της εγχώριας παραγωγής από τον συναγωνισμό των εισαγωγών, καθώς επίσης και την τεράστια επιδότηση των εξαγωγών. Αυτό επηρέασε αρνητικά το εμπορικό μας ισοζύγιο με αρνητικές συνέπειες στην εγχώρια παραγωγή και ιδιαίτερα στη βιομηχανία μας.

Βασικός ενδογενής παράγοντας της κακής πορείας της Ελληνικής Οικονομίας στα τελευταία δεκαπέντε και ιδιαίτερα στα τελευταία δέκα χρόνια ήταν η ανεπάρκεια των μέτρων οικονομικής πολιτικής που πάρθηκαν για την αντιμετώπιση της κρίσεως.

Μετά την πρώτη πετρελαϊκή κρίση του 1973 η χώρα μας θα έπρεπε να πάρει αυστηρά περιοριστικά μέτρα, προκειμένου να περιορίσει τη ζήτηση στα νέα χαμηλότερα επίπεδα διαβιώσεως που ήταν συμβιβαστά με την νέα οικονομική μας κατάσταση, η οποία προέκυψε από την αύξηση τιμών του πετρελαίου και την μεταβίβαση εισοδήματος προς πετρελαιοπαραγωγές χώρες. Αυτό σημαίνει ότι θα έπρεπε να γίνονται σχετικά περιορισμένες αυξήσεις μισθών, και συγχρόνως με τη φορολογική πολιτική, καθώς και πολλά άλλα παρεμβατικά μέτρα, οι φορείς οικονομικής πολιτικής θα έπρεπε να ελέγχουν τις τιμές και τα κέρδη, ενώ με κατάλληλα μέτρα θα έπρεπε να ελέγχουν και να ενθαρρύνουν τις παραγωγικές δραστηριότητες και τις επενδύσεις.

Τέτοια περιοριστικά μέτρα, και μάλιστα πολύ σκληρά σε ορισμένες περιπτώσεις, πήραν άλλες γρηγορότερα και άλλες αργότερα, όλες οι χώρες του Ο.Ο.Σ.Α., αλλά και πολλές άλλες χώρες στον κόσμο που επλήγησαν από τις αυξήσεις των τιμών του πετρελαίου.

Οι κυβερνήσεις της χώρας μας, αφ'ενός κάτω από την ανάγκη να βελτιωθεί η διανομή του εισοδήματος υπέρ των εργαζομένων και ιδιαίτερα των χαμηλομισθών, και αφ'ετέρου κάτω από την πίεση των εργατικών συνδικάτων, έκαναν σημαντικές αυξήσεις των μισθών, συνήθως μεγαλύτερες από την παραγωγικότητα, ενώ οι επιχειρήσεις προέβαιναν σε ανεξέλεγκτες αυξήσεις τιμών για να διασφαλίσουν τα κέρδη τους. Οι αυξήσεις αυτές των τιμών παρέβλαπταν την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και στο εξωτερικό με συνέπεια τη βραδεία αύξηση της ζήτησεως και επομένως της παραγωγής εγχωρίων προϊόντων και του εθνικού εισοδήματος της χώρας μας.

Εξάλλου, τα σχετικά υψηλά επίπεδα διαθεσίμων εισοδημάτων που προέρχονταν από τους σχετικά γρήγορα αυξανόμενους μισθούς και τα εισοδήματα των άλλων επαγγελματιών που διέφευγαν τη φορολογία σε μεγάλη έκταση, αλλά και από τα ραγδαία αυξανόμενα εισοδήματα της παραοικονομίας, συντηρούσαν υψηλό επίπεδο καταναλώσεως και επομένως ενεργού ζητήσεως στη χώρα. Το υψηλό αυτό επίπεδο ζήτησης διόγκωνε τις εισαγωγές εν'όψει της έλλειψης ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων.

Τέλος όπως το Δημόσιο και ιδιαίτερα η Κεντρική Διοίκηση, συντηρούσε σχετικά υψηλό επίπεδο δαπανών, το οποίο κάλυπτε με εσόδα από δανεισμό. Με άλλα λόγια, οι αυξήσεις των τιμών του πετρελαίου αναδιένειμαν εισόδημα σε βάρος της χώρας μας, και

έκαναν αναγκαία τη μείωση του βιοτικού επιπέδου του λαού μας, αλλά οι κυβερνήσεις δεν προέβησαν στον αναγκαίο περιορισμό των εισοδημάτων αυτών, ώστε να περιορισθεί η ζήτηση στις νέες πραγματικές οικονομικές μας δυνάμεις, με συνέπεια ιδιωτικός και δημόσιος τομέας να δαπανούν για μια μεγάλη περίοδο περισσότερο από όσα έπρεπε. Η υπερβάλλουσα αυτή ζήτηση όμως μαζί με τις αυξητικές επιδράσεις στο κόστος παραγωγής, που προκάλεσαν οι αυξήσεις των τιμών των πρώτων υλών και ιδιαίτερα του πετρελαίου, προκάλεσε μεγάλες αυξήσεις του δείκτη τιμών, δηλαδή υψηλό πληθωρισμό.

Η ανάγκη λήψεως περιοριστικών μέτρων αναγνωρίσθηκε από την κυβέρνηση το 1985 οπότε και εφαρμόσθηκε μια σειρά από περιοριστικά μέτρα, τα οποία όμως ήρθαν πολύ καθυστερημένα αφού για δέκα περίπου χρόνια και ιδιαίτερα μετά το 1979, καταναλίσκαμε πολύ περισσότερο από όσα οι οικονομικές μας δυνάμεις επέτρεπαν. Επιπλέον, τα περιοριστικά αυτά μέτρα διατηρήθηκαν για σχετικά περιορισμένο χρόνο. Το 1990 η Κυβέρνηση επέβαλλε και πάλι περιοριστικά μέτρα, τα οποία θα πρέπει να διατηρηθούν όσο απαιτείται.

Ενας τρίτος παράγοντας που πιθανόν επηρέασε αρνητικά τον ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μας τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια είναι και η σχετικά έντονη, πολλές φορές, παρέμβαση του Κράτους στην οικονομία ή ακόμη και η απλή απειλή για παρέμβαση, σε τομείς δραστηριότητας του ιδιωτικού τομέα. Αυτό συνήθως παραβλάπτει το επενδυτικό κλίμα και περιορίζει την ανάπτυξη πρωτοβουλιών από ιδιώτες επενδυτές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

3.1. Υψηλός Πληθωρισμός και Αυξανόμενη Ανεργία

Από τις αρχές της 10ετίας του 1970 ο υψηλός πληθωρισμός και η συστηματική υπεροχή του έναντι των χωρών του εξωτερικού (Ε.Ο.Κ και Ο.Ο.Σ.Α.) κατέστησε τον πληθωρισμό ένα από τα κυριότερα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας. Η συνεχής διεύρυνση της υπεροχής του ρυθμού αύξησης του δείκτη τιμών καταναλωτή στη χώρα μας έναντι του αντίστοιχου δείκτη στις ανταγωνίστριες χώρες οδήγησε κατ'ανάγκη στην υιοθέτηση ενός ελεγχόμενου συστήματος μεταβαλλόμενων ισοτιμιών που αποβλέπει στην αντιστάθμιση του αντίκτυπου αυτής της διαφορά πάνω στις τιμές των εξαγομένων και των υποκαταστάτων εισαγομένων αγαθών και υπηρεσιών.

Η ανεργία το 1986, σύμφωνα με τα επίσημα πάντα στοιχεία, έφθασε στο 7,4% του εργατικού δυναμικού (δηλ. 290.000 άτομα), και πλήττει περισσότερο τις γυναίκες (11,6% έναντι 5,1% των ανδρών), τους νέους και ιδιαίτερα τους απόφοιτους Λυκείου, και συγκεντώνεται κυρίως στις αστικές περιοχές. Επιπλέον, παρατηρείται αύξηση της διάρκειας της ανεργίας και συγκεκριμένα ενώ το 1981 οι παραμένοντες άνεργοι πέραν του 12μήνου ήταν το 11% των ανέργων, το ποσοστό αυτό αυξήθηκε σε 43% το 1986. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η προσφορά εργασίας επηρεάστηκε αυξητικά από την αυξανόμενη συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό (34% το 1986 έναντι 30% το 1981).

Η προσπάθεια εξομάλυνσης της αγοράς εργασίας προσκρούει στην ικανοποίηση αντικρουόμενων στόχων, γιατί η προστασία της απασχόλησης - αμοιβών - ανέργων δεν συμβιβάζεται με την πλήρη απελευθέρωση της αγοράς εργασίας.

Συνεπώς μόνο η εξασφάλιση θετικού ρυθμού ανάπτυξης θα οδηγήσει στην αύξηση της απασχόλησης με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα. Στη συνέχεια, απαιτείται αριστοποίηση των σχέσεων των συντελεστών εργασία - κεφάλαιο στα πλαίσια των νέων τεχνολογικών εξελίξεων και αναβάθμιση του ρόλου των εργαζομένων στην παραγωγική διαδικασία. Για να επιτευχθεί πλήρης αξιοποίηση της εργασίας είναι απαραίτητο να ληφθούν συνδυασμένα μέτρα πολιτικής και συγκεκριμένα : σύνδεση αμοιβής με παραγωγικότητα, εξασφάλιση καλού εργασιακού περιβάλλοντος (υγιεινή και ασφάλεια των συνθηκών εργασίας), επαγγελματικός προσανατολισμός και επαγγελματική εκπαίδευση του εργατικού δυναμικού.

3.2. Προβλήματα Περιβάλλοντος

Η περιβαντολλογική υποβάθμιση των πόλεων, των ακτών και της θάλασσας έχει δημιουργήσει σημαντικά προβλήματα στη διαβίωση των κατοίκων και στη λειτουργία των οικονομικών δραστηριοτήτων. Η υποβάθμιση αυτή οφείλεται στη συγκέντρωση του πληθυσμού και των δραστηριοτήτων σε ορισμένες περιοχές, και στην κακή και αυθαίρετη οικιστική ανάπτυξη , ιδιαίτερα των παράκτιων περιοχών σε συνδυασμό με την καταπάτηση των καταπάτηση των δημοσίων εκτάσεων και τη μη ορθολογική χρήση της γης.

Ιδιαίτερο περιβαντολλογικό πρόβλημα έχει δημιουργηθεί στους κλειστούς κόλπους και λίμνες εξαιτίας της κακής χρήσης των υδάτινων πόρων της ανεξέλεκτης χρήσης γεωργικών φαρμάκων - λιπασμάτων και των αστικών λυμάτων.

Η περιβαντολλογική αυτή υποβάθμιση, και ειδικότερα η ρύπανση, έχει επιπτώσεις σε όλες τις μορφές οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας, αφού επηρεάζει κυρίως την υγεία του πληθυσμού και την παραγωγικότητα της εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, η υποβάθμιση αυτή επηρεάζει την ανάπτυξη τόσο του αγροτικού (της αλιείας, της φυτικής παραγωγής, της κτηνοτροφίας και των δασών) όσο και του αστικού τομέα της οικονομίας (νέφος, κυκλοφοριακή συμφόρηση, έλλειψη πρασίνου, ηχορύπανση). Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στην καταπολέμηση της ρύπανσης των ελληνικών θαλασσών, η οποία έχει επιπτώσεις στην αλιεία, στον τουρισμό και στην επιβίωση σπάνιων θαλασσίων ζώων χελώνες, φώκιες κ.α. με τη λήψη προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων, τόσο για τη ρύπανση που προέρχονται από πηγές της ξηράς όσο και για εκείνη που δημιουργείται από τα πλοία τα οποία δεν συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις των διεθνών συμβάσεων και της ελληνικής νομοθεσίας.

3.3. Μη ικανοποιητική σύνθεση των επενδύσεων

Η χαμηλή συμμετοχή των επενδύσεων του μεταποιητικού τομέα στο σύνολο των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου (1950: 15,1%, 1960: 10,2%, 1970: 14,2%, 1980:15,9%, 1986: 14,6%) οδήγησαν στην καθυστέρηση ανάπτυξης και οργάνωσης του τομέα αυτού. Παράλληλα

παρατηρούμε αυξανόμενο ποσοστό συμμετοχής των επενδύσεων για κατοικίες (1950 : 31,9%, 1960:28,9, 1970 : 27,9%, 1980 : 33,2%, 1987: 26,1%), εξέλιξη που είναι δικαιολογημένη και μέχρι ένα βαθμό εξηγείται από την κατάσταση που βρέθηκε η χώρα το 1950 και τη συγκέντρωση του πληθυσμού κυρίως στην περιοχή του λεκανοπεδίου της Αττικής. Δυστυχώς πολλές φορές η διατήρηση της οικονομικής δραστηριότητας στηρίχτηκε στην οικοδομική δραστηριότητα επειδή ο τομέας αυτός ενεργοποιεί πάρα πολλούς άλλους κλάδους, αλλά αυτό έγινε σε βάρος της βιομηχανικής ανάπτυξης και των παραγωγικών επενδύσεων, γενικότερα.

3.4. Διαρθρωτικές - Οργανωτικές Αδυναμίες του Μεταποιητικού Τομέα

Ο Μεταποιητικός τομέας στο σύνολό του παρουσιάζει σημαντικές διαρθρωτικές - οργανωτικές αδυναμίες παρά το γεγονός ότι ορισμένοι κλάδοι του έχουν επιδείξει σημαντική βελτίωση. Γενικά χαρακτηριστικά του τομέα αυτού κατά τη περίοδο που εξετάζουμε είναι : Η υποτυπώδης τεχνολογική έρευνα, η συγκέντρωση σε παραδοσιακούς κλάδους ελαφράς βιομηχανίας, η οργάνωση σε βιοτεχνική βάση, ο χαλαρός ανταγωνισμός και η δασμολογική πολλών βιομηχανικών ειδών.

3.5. Διαρθρωτικά Προβλήματα του Γεωργικού Τομέα

Δεν χωρεί αμφιβολία, ότι οι συνθήκες διαβίωσης του γεωργικού πληθυσμού και η γεωργική παραγωγή βελτιώθηκαν σημαντικά κατά τη περίοδο 1950 - 1987.

Παρά ταύτα, ο γεωργικός τομέας χαρακτηρίζεται από σοβαρές διαρθρωτικές αδυναμίες οι κυριότερες των οποίων αναφέρονται :

- α) Στο μικρό μέγεθος των εκμεταλλεύσεων, τον πολυτεμαχισμό και διασπορά αγροτεμαχίων.
- β) Στα φτωχά και υποβαθμισμένα εδάφη στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές.
- γ) Στην έλλειψη νέων ανθρώπων και στο χαμηλό αριθμό ατόμων ικανών για εργασία ανά εκμετάλλευση.
- δ) Στη χαμηλή οργάνωση της παραγωγής - εμπορίας - μεταποίησης.
- ε) Στη περιορισμένη τεχνικοοικονομική και κοινωνικο - οικονομική έρευνα.

Οι παραπάνω αδυναμίες έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην αποδοτικότητα του γεωργικού τομέα. Συγκεκριμένα : δυσκολεύουν την κάλυψη εποχιακών αναγκών σε εργασία και διατηρούν σε χαμηλά επίπεδα τη παραγωγικότητα του τομέα. Οι αδυναμίες αυτές απέκτησαν ιδιαίτερη σημασία από το 1979 που η χώρα μας έγινε το δέκατο μέλος της Ε.Ο.Κ. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η συνεταιριστική δραστηριότητα που αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια μειώνει ορισμένες από τις παραπάνω αδυναμίες, αρκεί να βελτιωθεί και να τεθεί σε σωστή και πιο αποδοτική βάση.

3.6. Διαρθρωτικά Προβλήματα και Ελλειμματικότητα του Ισοζυγίου Πληρωμών

Πολλές από τις προηγούμενες αδυναμίες της Ελληνικής Οικονομίας έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο ισοζύγιο πληρωμών και κυρίως στο εμπορικό ισοζύγιο, αφού περιορίζουν την δυνατότητα αυξήσεως των εξαγωγών. Αυτό εκδηλώνεται με την ελλειμματικότητα

του εμπορικού ισοζυγίου και οφείλεται στην αδυναμία αυξήσεως των εξαγωγών και υποκαταστάσεως των εισαγομένων με εγχώρια προϊόντα και δηστυκώς διαχρονικά δεν υπάρχει βελτίωση. Ανακύπτει συνεπώς η ανάγκη καλύψεως του ελλείματος του εμπορικού ισοζυγίου που για μια περίοδο το κάλυπτε το πλεόνασμα των άδηλων συναλλαγών, αλλά κατόπιν παρουσιάστηκε μείωση αυτού του ελλείματος με αποτέλεσμα να απαιτείται η εισροή κεφαλαίων η οποία όμως τα τελευταία χρόνια έχει περιοριστεί στο δημόσιο δανεισμό αντί στην εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων.

3.7. Χαμηλή Αποδοτικότητα του Δημόσιου Τομέα

Ο Δημόσιος τομέας στη χώρα μας χαρακτηρίζεται ανέκαθεν από χαμηλή παραγωγικότητα. Αυτό οδήγησε στη κακή κατανομή των περιορισμένων διαθέσιμων πόρων της οικονομίας μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Από τις αρχές της δεκαετίας του '80 η κατάσταση αυτή επιδεινώθηκε γιατί ο δημόσιος τομέας άρχισε να διευρύνεται δραματικά σε βάρος του ιδιωτικού τομέα. Η διεύρυνση του δημόσιου τομέα αναπόφευκτα οδήγησε στην ελλειματικότητα του προϋπολογισμού και στην αύξηση του δημοσίου χρέους. Η αύξηση του δημοσίου χρέους, εκτός των πληθωριστικών του επιπτώσεων στην Ελληνική οικονομία, είχε σαν συνέπεια τη διόγκωση των δαπανών εξυπηρέτησής του οι οποίες για να καλυφθούν οδηγούν τόσο στην αύξηση των φόρων όσο και στην αύξηση του δανεισμού. Θα πρέπει, δε, να σημειωθεί ότι η ελλειματικότητα του δημοσίου τομέα δημιουργείται κυρίως από τη διόγκωση των καταναλωτικών δημοσίων δαπανών και έτσι οι επόμενες γενιές δεσμεύονται να εξοφλήσουν ένα χρέος που δεν χρηματοδότησε έργα υποδομής αλλά την

κατανάλωση παρελθουσών γενεών. Αξιοσημείωτο είναι, ότι το φορολογικό σύστημα της χώρας έχει μπει στη σωστή κατεύθυνση εκσυγχρονισμού (εισαγωγή Φ.Π.Α., μείωση φοροδιαφυγής, μείωση των φόρων εισοδήματος), αλλά εκεί που είναι αναγκαία η εξυγίανση και η δραστική μείωση είναι οι δαπάνες του ευρύτερου δημοσίου τομέα (κεντρική διοίκηση και δημόσιοι οργανισμοί-επιχειρήσεις)

3.8. Αδυναμίες στο Χρηματοδοτικό και Πιστωτικό Σύστημα

Οι κυριότερες αδυναμίες του χρηματο-πιστωτικού συστήματος είναι :

- α) Υπέρμετρη παρέμβαση των νομισματικών αρχών.
- β) Το υψηλό κόστος λειτουργίας των τραπεζών.
- γ) Η ανεπαρκής διασύνδεση του εγχώριου με το διεθνές τραπεζικό σύστημα.
- δ) Η διατήρηση μειωμένου πραγματικού επιτοκίου καταθέσεων.
- ε) Χαμηλή οργάνωση κεφαλαιοαγοράς.
- στ) Η μη σύμμετρη κατανομή των πιστώσεων ιδιαίτερα προς την κατεύθυνση των παραγωγικών επενδύσεων.

Οι παραπάνω αδυναμίες οδηγούν στον περιορισμό της δυνατότητας ανάπτυξης κεφαλαιοαγοράς, στη μη ενθάρρυνση των αποταμιεύσεων και μη ορθολογική σύνθεση των επενδύσεων.

3.9. Χαμηλή Στάθμη των Μεθόδων Οργάνωσης και Διοίκησης

Τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον Δημόσιο τομέα παρατηρείται απαρχαιωμένη οργανωτική δομή και μέθοδοι διοικήσεως που δεν

ανταποκρίνονται στις σύγχρονες μεθόδους που εφαρμόζονται από τις Ευρωπαϊκές Χώρες. Πρόσφατα, γίνεται μια σημαντική προσπάθεια χρησιμοποίησης των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών στον Δημόσιο και στον Ιδιώτικό τομέα.

3.10 Πόλωση στη Χωροταξική Κατανομή του Πληθυσμού και των Οικονομικών Δραστηριοτήτων

Η μη ισόρροπη ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας μεταπολεμικά, που ίσως ήταν αναπόφευκτη, είχε αρνητικές επιπτώσεις στη χωροταξική κατανομή του πληθυσμού και των οικονομικών μονάδων. Συγκεκριμένα, παρατηρήθηκε μεγάλη συγκέντρωση του πληθυσμού στα αστικά κέντρα, και ιδιαίτερα στην Αθήνα, με συνέπεια να δημιουργηθούν νέας μορφής προβλήματα που αποτελούν ανασχετικούς παράγοντες ανάπτυξης (μόλυνση περιβάλλοντος, υποβάθμιση της ποιότητας ζωής, αύξησης της τιμής της γης, αδυναμία αναπτύξεως του γεωργικού τομέα).

Από την παραπάνω ανάλυση των αδυναμιών και προβλημάτων της Ελληνικής οικονομίας προκύπτει ότι απαιτείται αύξηση της παραγωγικότητας και των παραγωγικών επενδύσεων που είναι επιτακτική ανάγκη, για την ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας, η εξεύρεση ή η εξικονόμηση πόρων και η καλύτερη δυνατή χρησιμοποίησή τους. Αυτό θα συμβάλλει στον εκσυγχρονισμό της Ελληνικής οικονομίας και στην επιβίωσή της μετά το 1992 που είχε δημιουργηθεί η Ένιαία Ευρωπαϊκή Αγορά και ο διεθνής ανταγωνισμός θα είναι οξύτερος από ότι είναι σήμερα. Επιπλέον, η εξασάλιση οικονομικών πόρων θα δώσει τη δυνατότητα στη χώρα μας να

δημιουργήσει τα απαραίτητα έργα υποδομής ώστε να έχει τη δυνατότητα να αναλάβει το 1996 τους Ολυμπιακούς Αγώνες, γεγονός που έχει μεγάλη σημασία για την Ελλάδα (από πολιτιστικής, οικονομικής, πολιτικής απόψεως αλλά και για την προοπτική τελέσεως μόνιμα των Ολυμπιακών Αγώνων στη χώρα μας).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΟΙ ΒΑΣΙΚΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

4.1. Πρωτογενής Παραγωγή

Η Πρωτογενής παραγωγή, που περιλαμβάνει συνήθως τα προϊόντα της αγροτικής δραστηριότητας, εξακολουθεί να έχει μεγάλη σημασία για τη χώρα μας ως προς τη συμβολή της τόσο στη συνολική παραγωγή και στην απασχόληση όσο και στο εμπορικό μας ισοζύγιο, παρ'όλο που η σημασία της μειώνεται σταδιακά, καθόσον προχωρεί η οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Συγκεκριμένα, η Φυτική Παραγωγή παρουσιάζει τα κυριότερα προβλήματα που είναι τα εξής :

- α) Το μικρό μέγεθος και ο μεγάλος τεμαχισμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Το μέγεθος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στη χώρα μας είναι πολύ μικρό. Το 80% των εκμεταλλεύσεων αυτών καταλαμβάνει έκταση μικρότερη από 50 στρέμματα ενώ το μέσο μέγεθος για όλες τις εκμεταλλεύσεις είναι περίπου 35 στρέμματα. Αυτό είναι πολύ μικρό μέγεθος, αν μάλιστα το συγκρίνει κανείς με το μέσο μέγεθος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στις χώρες της Ε.Ο.Κ., όπου είναι διπλάσιο. Επίσης, στη χώρα μας παρατηρείται μεγάλος τεμαχισμός της συνολικής εκτάσεως των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Κάθε εκμετάλλευση δηλαδή περιλαμβάνει πολλά αγροτεμάχια, τα οποία βρίσκονται σε διάφορες τοποθεσίες και δεν συνδέονται μεταξύ τους

Υπολογίζεται ότι, κατά μέσο όρο κάθε γεωργική εκμετάλλευση περιλαμβάνει 6 αγροτεμάχια, με έκταση 6 στρέμματα περίπου το καθένα. Το μικρό αυτό μέγεθος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και ο καταμερισμός τους σε πολλά αγροτεμάχια δυσχεραίνει την οργάνωση της γεωργικής παραγωγής με βάση τα σύγχρονα επιχειρηματικά πρότυπα.

β) Η σχετική ανεπάρκεια του επενδυμένου παγίου κεφαλαίου

Ο γεωργικός τομέας απορρόφησε περίπου το 10% των συνολικών επενδύσεων της χώρας στη μεταπολεμική περίοδο. Παρά το γεγονός ότι το συνολικό αυτό ποσό επενδυτικών πόρων είναι αξιόλογο το συνολικό που απασχολεί κάθε γεωργική εκμετάλλευση είναι ακόμη σχετικά περιορισμένο. Υπολογίζεται ότι το μέσο ανά εκμετάλλευση πάγιο κεφάλαιο σε τιμές το 1970 είναι μικρότερο από 100.000 δραχμές. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη σχετικά χαμηλή παραγωγικότητα στον αγροτικό τομέα.

γ) Η Περιορισμένη Αρδευση

Οι αρδευόμενες γεωργικές εκτάσεις είναι σήμερα σχετικά περιορισμένες, παρά τη σημαντική αύξηση τους κατά τα τελευταία χρόνια. Συνολικά αρδεύεται σήμερα το 30% περίπου της συνολικής καλλιεργούμενης εκτάσεως, ενώ αν αξιοποιηθεί ολόκληρο το υδάτινο δυναμικό, θα μπορούσε να αρδεύσει ποσοστό 40%. Η αύξηση των αρδευομένων εκτάσεων θα διευκολύνει πολύ την παραπέρα αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, οι οποίες πρέπει να προωθηθούν ακόμη περισσότερο .

δ) Η Διάρθρωση των Καλλιεργειών

Αυτή εξακολουθεί να μην είναι ικανοποιητική και να παρίσταται ανάγκη περαιτέρω αναδιαρθρώσεώς τους, ώστε να προσαρμοσθεί η παραγωγή προς τις ανάγκες της αγοράς, δηλαδή προς τη ζήτηση. Ειδικότερα, είναι ανάγκη να προωθηθεί η παραγωγή του βαμβακιού, των κηπευτικών των φρούτων, που έχουν καλές προοπτικές προωθήσεως στην εγχώρια και διεθνή αγορά σε βάρος ορισμένων παραδοσιακών καλλιεργειών λ.χ. των σιτηρών, του καπνού της σταφίδας, τα οποία έχουν λιγότερο ευνοϊκές προοπτικές. Εξ'άλλου, θα πρέπει να περιοριστεί η παραγωγή ορισμένων φρούτων και λαχανικών όπως είναι π.χ. τα ροδάκινα, τα βερούκοκα, τα μήλα, τα πορτοκάλια, οι βιομηχανική ντομάτα, που η παραγωγή του πλεονάζει, και να προωθηθεί η παραγωγή άλλων που βρίσκονται σε ανεπάρκεια, λ.χ. φράουλες, γκρέιπ - φρούτ, ακτινίδια.

ε) Η σύνθεση και η ποιότητα του Εργατικού Δυναμικού

Στον γεωργικό τομέα, αυτά αποτελούν επίσης σημαντικό πρόβλημα, γιατί δεν είναι ικανοποιητική. Η μετανάστευση προς τα Αστικά κέντρα και στο εξωτερικό ήταν σημαντική κατά τη μεταπολεμική περίοδο, στέρησε από την ύπαιθρο το δυναμικότερο τμήμα της και οδήγησε σε γήρανση του πληθυσμού της. Επίσης, ανεπαρκής μπορεί να χαρακτηριστεί η επαγγελματική κατάρτιση του αγροτικού πληθυσμού με συνέπεια να παρεμποδίζεται η εφαρμογή βελτιωμένων μεθόδων τεχνολογίας, η ορθολογική οργάνωση και ο προγραμματισμός της παραγωγής.

στ) Η ανεπαρκής οργάνωση της εμπορίας των γεωργικών προϊόντων

Ανεπάρκεια παρατηρείται στην οργάνωση της εμπορίας των γεωργικών προϊόντων τόσο στο εσωτερικό όσο και στη διεθνή αγορά. Το κύριο πρόβλημα αποτελεί εδώ η έλλειψη της βασικής τυποποίησης των γεωργικών προϊόντων, η οποία με τη σειρά της δημιουργεί σημαντικά προβλήματα για την εμπορία τους. Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα στον τομέα της εμπορίας είναι η έλλειψη ή η κακή λειτουργία τοπικών και κεντρικών αγορών γεωργικών προϊόντων οι οποίες θα διευκολύνουν το εμπόριο των προϊόντων αυτών. Τέλος, το δίκτυο διακινήσεως των γεωργικών προϊόντων δεν είναι αρκετά αναπτυγμένο, πράγμα που δημιουργεί σημαντικά προβλήματα στη διακίνηση και εμπορία τους. Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι ο περιορισμός των εξαγωγών γεωργικών προϊόντων, καθώς επίσης και η υπερβολική επιβάρυνση των τελικών καταναλωτών, χωρίς αντίστοιχη ικανοποίηση των παραγωγών. Και αυτό γιατί σημαντικό τμήμα της τιμής το καρπώνονται οι διάφοροι μεσάζοντες.

ζ) Η ανεπαρκής οργάνωση του Συνεταιριστικού Κινήματος

Το Συνεταιριστικό Κίνημα στη χώρα μας δεν έχει ακόμα καταφέρει να συμβάλλει στην προώθηση της πρωτογενούς μας παραγωγής παρά τις προσπάθειες ενισχύσεώς του που του έχουν καταβληθεί τα τελευταία χρόνια. Αυτό παρεμποδίζει τη πλήρη από κοινού αξιοποίηση του μηχανικού εξοπλισμού, των προγραμματισμό και την αναδιάρθρωση της παραγωγής, η εισαγωγή νέας τεχνολογίας, την επέκταση της αρδεύσεως την οργάνωση της διακινήσεως και εμπορίας γεωργικών προϊόντων.

4.2. Δευτερογενής Παραγωγή

Η Δευτερογενής παραγωγή περιλαμβάνει τα προϊόντα που παράγονται από την επεξεργασία άλλων προϊόντων (πρώτων υλών ή προϊόντων του πρωτογενούς τομέα). Στη δευτερογενή παραγωγή συμπεριλαμβάνουμε επίσης συνήθως και τα προϊόντα εξορύξης, παρ'όλο που τα προϊόντα αυτά τα παίρνουμε από τη φύση και θα μπορούσαν να περιληφθούν στα προϊόντα της πρωτογενούς παραγωγής. Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κλάδος της μεταποίησης στη χώρα μας είναι τα επόμενα :

α) Το σχετικά μικρό μέγεθος των μεταποιητικών μονάδων

Βασικά προβλήματα του κλάδου της μεταποιήσεως είναι ο καταμερισμός της δραστηριότητας του κλάδου αυτού σε μικρές μονάδες, των οποίων το μέγεθος είναι μικρότερο από το θεωρούμενο ως άριστο από τεχνολογικής απόψεως και οδηγεί σε ελαχιστοποίηση του κόστους. Τέτοιος κατακερματισμός παρατηρείται σε όλους σχεδόν τους κλάδους της μεταποιητικής δραστηριότητας, ακόμα και στους κλάδους εκείνους, όπου η μεγάλη μονάδα εμφανίζει σημαντικά πλεονεκτήματα, σε σχέση τις μικρές μονάδες. Ο Πίνακας 1 περιέχει τη διάρθρωση των βιομηχανικών και βιοτεχνικών καταστημάτων κατά μέγεθος, με βάση την απασχόληση για τα δύο έτη, 1963 - 1984.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Η κατανομή των βιομηχανικών και βιοτεχνικών μονάδων κατά μέγεθος απασχολήσεως

Καταστήματα με μέση απασχόληση	Αριθμός Καταστημάτων		Μέση ετήσια απασχόληση	
	1963	1984	1963	1984
0 - 9 άτομα	95.1	93.9	49.6	42.9
10 - 29 άτομα	3.6	4.4	14.6	14.5
30 και άνω άτ.	1.3	1.7	35.8	42.6
Σύνολο	100.0	100.0	100.0	100.0

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα αυτόν, το 95% των βιομηχανικών και βιοτεχνικών καταστημάτων απασχολούν μέχρι 9 άτομα, ενώ λιγότερο από το 2% απασχολούν πάνω από 30 άτομα. Η συνολική βέβαια απασχόληση στις μεγάλες βιομηχανικές μονάδες ανέρχεται στο 43% της συνολικής βιομηχανικής απασχολήσεως και φαίνεται να έχει αυξηθεί ελαφρά κατά τη τελευταία εικοσαετία. Αποτέλεσμα του μικρού αυτού μεγέθους των μεταποιητικών μονάδων είναι η ανεπαρκής αξιοποίηση των οικονομιών κλίμακας, που απολάβουν συνήθως οι μεγάλες μεταποιητικές μονάδες, με συνέπεια να είναι υψηλό το κόστος κατά μονάδα προϊόντος. Θα πρέπει όμως να τονιστεί εδώ ότι η ύπαρξη των μεταποιητικών μονάδων έχει και τα πλεονεκτήματά της για μια αναπτυσσόμενη οικονομία, όπως είναι η δική μας. Αποτελούν την ενδιάμεση φάση, η οποία αναδεικνύει επιχειρηματικά στελέχη και δημιουργεί ισχυρή επιχειρηματική

τάξη, προϋποθέσεις απαραίτητες για τη μετάβαση στις μεγαλύτερες μεταποιητικές μονάδες. Επιπλέον, στη περίπτωση ορισμένων κλάδων, οι μικρές μονάδες μπορεί να είναι περισσότερο αποδοτικές από τις μεγάλες και να λειτουργούν με σχετικά χαμηλό κόστος.

β) Ο χαμηλός βαθμός εξειδίκευσεως των μεταποιητικών μονάδων

Κάθε βιομηχανική επιχείρηση δηλαδή παράγει μια μεγάλη ποικιλία προϊόντων, αντί να περιορίζεται σε μικρό αριθμό προϊόντων ή σε ένα μόνο προϊόν ή και ακόμη σε μια μόνο φάση της παραγωγής ενός προϊόντος. Η κατάσταση αυτή, που είναι κυρίως το αποτέλεσμα του μικρού μεγέθους της εσωτερικής αγοράς, προς την οποία αρχικά στρέφονται οι περισσότερες μεταποιητικές μονάδες μας, δεν επιτρέπει τη μείωση του κόστους ούτε την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των βιομηχανικών προϊόντων μας στην εγχώρια αγορά και στο εξωτερικό.

γ) Η μη ορθολογική κατακόρυφη οργάνωση της παραγωγής

Σημαντική παραμένει η έλλειψη ορθολογικής κάθετης οργάνωσης της παραγωγής, που παρατηρείται σε πολλούς κλάδους της μεταποίησης. Έτσι, ένα μεγάλο μέρος της μεταποιητικής δραστηριότητας έχει συγκεντρωθεί στα τελευταία στάδια της παραγωγικής διαδικασίας, ενώ πολλές πρώτες ύλες και ενδιάμεσα προϊόντα εισάγονται από το εξωτερικό. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την εξάρτηση της βιομηχανίας μας από το εξωτερικό και την αδυναμία της να καρπωθεί τις αδυναμίες της, που μπορεί να

πραγματοποιηθούν από την κατακόρυφη ολοκλήρωση της παραγωγικής διαδικασίας. Έχει επίσης και τις δυσμενείς επιπτώσεις στο ισοζύγιο πληρωμών.

δ) Ο Οικογενειακός χαρακτήρας των μεταποιητικών μονάδων

Οι διάφορες βιομηχανικές μονάδες ανήκουν ουσιαστικά σε ένα πρόσωπο ή σε στενό κύκλο προσώπων, τα οποία συνδέονται μεταξύ τους με συγγένεια. Αυτό παρατηρείται τόσο στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, όσο και στις μεγάλες μονάδες του μεταποιητικού τομέα. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία απογραφής των καταστημάτων του έτους 1984, το 74,3% των επιχειρήσεων του κλάδου της μεταποιήσεως έχουν τη μορφή της ατομικής επιχειρήσεως και μόνο το υπόλοιπο 25,7% έχουν κάποια μορφή εταιρείας.

Επικρατέστερη μορφή εταιρείας είναι η Ομόρρυθμη η οποία συγκεντρώνει 17,7% του συνόλου των μεταποιητικών μονάδων. Αντίθετα, οι Ανώνυμες Εταιρείες καλύπτουν μόνο το 3,4% των μονάδων της μεταποιήσεως. Αλλά ακόμη και οι επιχειρήσεις, που έχουν πάρει τη μορφή ανώνυμης εταιρείας, ουσιαστικά ανήκουν σε ένα πρόσωπο ή σε μια οικογένεια. Αποτέλεσμα του οικογενειακού αυτού χαρακτήρα των μεταποιητικών μονάδων, σε συνδυασμό με την έλλειψη αναπτυγμένης κεφαλαιαγοράς, είναι ότι οι επιχειρήσεις αυτές στηρίζονται κυρίως στο τραπεζικό σύστημα για την άντληση χρηματοδοτήσεως. Αυτό δημιουργεί όμως σημαντικά προβλήματα.

ε) Η εξάρτηση του κλάδου από το Τραπεζικό Σύστημα

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη σημαντική επιβάρυνση των μονάδων με τόκους που επιβαρύνουν το κόστος παραγωγής και παραβλάπτουν την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων. Το πρόβλημα αυτό είναι ιδιαίτερα έντονο την τελευταία δεκαετία, εξ' αιτίας της σχετικής στενότητας χρηματοδοτικών πόρων που υπάρχουν στην αγορά, λόγω της απορροφήσεως τους από τον δημόσιο τομέα για την κάλυψη των ελλειμάτων του, καθώς και τα σχετικώς υψηλά επιτόκια που επιβαρύνουν το κόστος παραγωγής και παραβλάπτουν την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων της μεταποίησης στη χώρα μας.

στ) Ο έντονος ανταγωνισμός στην εσωτερική και τη διεθνή αγορά

Ο ανταγωνισμός αυτός προέρχεται κυρίως από τις νεοαναπτυσσόμενες χώρες, όπως είναι λ.χ. η Κορέα, το Χονγκ - Κονγκ, η Μαδαγασκάρη κ.α. οι οποίες παράγουν πολλά προϊόντα ελαφράς βιομηχανίας, όμοια με εκείνα που παράγει και η χώρα μας. Τα προϊόντα τους όμως έχουν σχετικά χαμηλότερο εργατικό κόστος. Το πρόβλημα αυτό εντάθηκε περισσότερο τα τελευταία πέντε χρόνια ύστερα από την ένταξη της χώρας μας στην Ε.Ο.Κ., και την κατάργηση κάθε προστασίας των εγχωρίων προϊόντων έναντι των εισαγωγών μας από τρίτες χώρες. Ο έντονος ανταγωνισμός από τις νεοαναπτυσσόμενες χώρες, υπερβολική εξάρτηση των βιομηχανικών επιχειρήσεων από το Τραπεζικό Σύστημα, η μεγάλη επιβάρυνση του κόστους παραγωγής με τόκους και οι διεθνής οικονομική κάμψη των

τελευταίων ετών, οδήγησαν στη δημιουργία πολλών προβληματικών επιχειρήσεων. Αυτές δεν μπορούν να συνεχίσουν τη λειτουργία τους με συνέπεια ορισμένες να κλείσουν ενώ άλλες επιδοτούνται από το Κράτος.

Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ενέργεια είναι τα εξής :

α) Η συμμετοχή του πετρελαίου στην κάλυψη των ενεργειακών μας αναγκών εξακολουθεί, παρά τη σημαντική της μείωση τα τελευταία χρόνια, να είναι σχετικά μεγάλη. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μεγάλη εξάρτηση της χώρας από εισαγόμενη ενέργεια, την επιβάρυνση του κόστους παραγωγής που επιφέρει η αύξηση των τιμών του πετρελαίου και τη μόλυνση του περιβάλλοντος κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα.

β) -Η σύνθεση του ενεργειακού μας ισοζυγίου δεν είναι ικανοποιητική. Δύο ζητήματα πρέπει να τονιστούν εδώ. Η σχεδόν παντελής απουσία του φυσικού αερίου και η σχετικά μικρή συμμετοχή των ήπιων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

γ) Η συμμετοχή των ελληνικών επιχειρήσεων στην ανάληψη και κατασκευή ενεργειακών έργων και την προμήθεια υλικών είναι εξαιρετικά χαμηλή.

δ) Οι αποδόσεις στην παραγωγή, στον μετασχηματισμό και στην τελική χρησιμοποίηση της ενέργειας είναι σχετικά χαμηλές, με αποτέλεσμα την σχετικά υψηλή κατανάλωση ενέργειας ανά μονάδα προϊόντος.

Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κλάδος των κατασκευών είναι τα εξής :

α) Η ανεπάρκεια της ζήτησης, η ανεπάρκεια αυτή οφείλεται στη γενικότερη οικονομική κάμψη που έχει προκαλέσει μείωση των

επενδύσεων και επομένως περιορισμό των αναγκών των άλλων κλάδων για κτίρια διαφόρων χρήσεων, περιλαμβανομένων και των κατοικιών. Οφείλεται επίσης και στη σχετική ανεπάρκεια χρηματοδότησεως των κατασκευών, λόγω της μείωσης των μεταναστευτικών και ναυτιλιακών εισοδημάτων, από τα οποία ένα μέρος προοριζόταν για κατοικίες. Η περιορισμένη ζήτηση για επενδύσεις, σε κατασκευές οφείλεται και στη σχετικά χαμηλή της απόδοση, η οποία είναι αποτέλεσμα των έντονων αγορανομικών ελέγχων στα ενοίκια, της υψηλής φορολογικής επιβαρύνσεως και του αυξημένου κόστους συντηρήσεως των κατασκευών

β) Η σχετικά μικρή ελαστικότητα προσφοράς κτιρίων, δηλαδή η σχετικά περιορισμένη ευκαμψία του όγκου των κατασκευών στις μεταβολές της τιμής τους, που έχει σαν αποτέλεσμα την ταχεία αύξηση των τιμών του προϊόντος του κλάδου. Η ανελαστικότητα αυτή οφείλεται κυρίως στην έλλειψη προγραμματισμού και συνέχειας στην παραγωγή του κλάδου, καθώς επίσης και στον χαμηλό τεχνολογικό εκσυγχρονισμό και στις διαρθρωτικές - οι θεσμικές αδυναμίες του κλάδου.

γ) Δεν έχουν δημιουργηθεί οργανωμένες κατασκευαστικές επιχειρήσεις με οικονομική επιφάνεια, με ικανά επιχειρηματικά στελέχη και εργατοτεχνικό προσωπικό υψηλής στάθμης με μόνιμη απασχόληση στις κατασκευές. Η απασχόληση στον τομέα των κατασκευών εξακολουθεί να έχει ευχερειακό χαρακτήρα, πράγμα που έχει σαν αποτέλεσμα και την αύξηση του κόστους των κατασκευών.

Τέλος ο κλάδος αντιμετωπίζει σημαντικά ποιοτικά προβλήματα, μεταξύ των οποίων είναι η ανεπάρκεια των προδιαγραφών των προτύπων και κανονισμών που θα αναβάθμιζαν ποιοτικά το προϊόν του κλάδου των κατασκευών.

Παρά τα προβλήματα αυτά όμως ο κλάδος ανταποκρίθηκε σχετικά ικανοποιητικά, τουλάχιστον ποσοστικά, στις βασικές κοινωνικές, και αναπτυξιακές ανάγκες. Έτσι, έχουν καλυφθεί σε αρκετά μεγάλο βαθμό οι ανάγκες σε πρώτη και δεύτερη κατοικία μεγάλων στρωμάτων του πληθυσμού, που μετακινήθηκαν στη μεταπολεμική περίοδο κυρίως προς τα αστικά κέντρα. Εξ'άλλου, η οικοδομή πρόσφερε σημαντικές ευκαιρίες σε πολλές κατηγορίες εργαζομένων στον κλάδο για οικονομική και κοινωνική άνοδο.

4.3. Τριτογενής Παραγωγή

Ο Τομέας της Τριτογενούς Παραγωγής περιλαμβάνει όλες τις υπηρεσίες είτε αυτές που χρησιμοποιούνται από τους τελικούς καταναλωτές είτε χρησιμοποιούνται ενδιάμεσα για την παραγωγή του προϊόντος των δύο άλλων τομέων της οικονομίας.

Το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο κλάδος των μεταφορών είναι : το οδικό δίκτυο της χώρας παρά τη ταχεία ανάπτυξή του, παραμένει ποσοτικά και κυρίως ποιοτικά ανεπαρκές. Αποτέλεσμα αυτού είναι η κυκλοφοριακή συμφόρηση στους δρόμους, ο μεγάλος αριθμός ατυχημάτων, η καθυστέρηση στις μεταφορές και το σχετικά υψηλό κόστος μεταφοράς. Τα προβλήματα αυτά εντείνονται συνεχώς, εξ'αιτίας και της ταχείας αυξήσεως των οδικών μεταφορικών μέσων.

Προβλήματα αντιμετωπίζει επίσης και τα τελευταία χρόνια και η **Ναυτιλία** μας, παρά τη ταχεία ανάπτυξή της κατά τη μεταπολεμική περίοδο. Τα προβλήματα αυτά οφείλονται κυρίως στη γενικότερη κρίση που αντιμετωπίζει η παγκόσμια εμπορική Ναυτιλία λόγω μειώσεως του θαλάσσιου εμπορίου που προήλθε από την οικονομική

ύφεση των τελευταίων χρόνων. Αποτέλεσμα αυτού είναι να αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός των ελληνικών πλοίων που αργούν. Προβλήματα όμως αντιμετωπίζει και η ελληνική ακτοπλοία που εξυπηρετεί τα νησιά μας και τις άλλες παραθαλάσσιες περιοχές. Πολλά από τα πλοία που χρησιμοποιούνται θέλουν ανανέωση ενώ προβλήματα δημιουργεί και η ανεπάρκεια των λιμανιών μας. Ως ανεπαρκής πρέπει επίσης να θεωρηθεί και η ακτοπλοϊκή σύνδεση ανάμεσα στα νησιά μας, γεγονός που δυσχεραίνει τις μετακινήσεις μεταξύ των νησιών αυτών.

Η τηλεφωνία - τηλεγραφία αντιμετωπίζει ορισμένα σοβαρά προβλήματα στη χώρα μας. Αυτά είναι : η χαμηλή ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, η αδυναμία αξιοποίησης των τεχνολογικών εξελίξεων και κυρίως η αδυναμία ικανοποίησης της ταχέως αυξανόμενης ζήτησης.

Ο υποκλάδος των Ταχυδρομείων αντιμετωπίζει επίσης σημαντικά προβλήματα. Το κύριο πρόβλημα εδώ είναι η χαμηλή ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών που εμφανίζεται κυρίως με τη σημαντική καθυστέρηση διεκπαιρέωσης της αλληλογραφίας. Σημαντικό πρόβλημα αποτελεί επίσης και το ταμειακό έλλειμα των ελληνικών ταχυδρομείων, πράγμα που, μεταξύ των άλλων, οφείλεται και στο γεγονός ότι ο όγκος της ταχυδρομικής κίνησης δεν μπορεί να εξασφαλίσει αυτοδύναμη οικονομική βιωσιμότητα του υποκλάδου.

Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κλάδος του εμπορίου είναι τα εξής :

α) Το μικρό μέγεθος των υποκαταστημάτων.

Όπως συμβαίνει με τον κλάδο της μεταποίησης, που εξετάσαμε πιο πάνω, έτσι και στη περίπτωση του εμπορίου το βασικό πρόβλημα είναι το μικρό μέγεθος των οικονομικών μονάδων που λειτουργούν στον κλάδο. Όπως προκύπτει από την απογραφή των καταστημάτων του 1984 πάνω από το 80% των καταστημάτων του χονδρικού εμπορίου και πάνω από το 95% των καταστημάτων του λιανικού εμπορίου απασχολούσαν ένα άτομο και μόνο τα υπόλοιπα 13% περίπου των καταστημάτων του χονδρικού και 1% των καταστημάτων του λιανικού εμπορίου απασχολούσαν πάνω από πέντε άτομα. Το μέγεθος αυτό του καταστήματος είναι πολύ μικρό σε σχέση με το μέγεθος των καταστημάτων που υπάρχουν στις διάφορες χώρες της Ε.Ο.Κ. Έτσι, λ.χ. ενώ στη χώρα μας η μέση ανά κατάστημα απασχόληση στο λιανικό εμπόριο είναι 1,6 άτομα, στη Γερμανία είναι 5,6 περίπου, στην Αγγλία 5 και στη Δανία 3,9.

β) Ο Οικογενειακός χαρακτήρας των επιχειρήσεων.

Όπως και στη περίπτωση της μεταποίησης που εξετάσαμε πιο πάνω έτσι και εδώ οι επιχειρήσεις έχουν έντονο οικογενειακό χαρακτήρα, με όλες τις συνέπειες που είδαμε προκειμένου για την μεταποίηση.

Έτσι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία των καταστημάτων του 1984 το 50% των καταστημάτων του χονδρικού εμπορίου έτσι και το 85% του λιανικού είχαν τη μορφή της ατομικής επιχείρησης, το 28% των καταστημάτων του χονδρικού και το 11% του λιανικού είχαν τη μορφή των Ομορρύθμων εταιρειών και μόνο το 9% του χονδρικού και

1% του λιανικού είχαν τη μορφή ανώνυμης εταιρείας. Οι εταιρικές επιχειρήσεις, ακόμη και εκείνες που έχουν τη μορφή των ανωνύμων εταιριών, είναι ουσιαστικά οικογενειακές, αφού το σύνολο ή τουλάχιστον ένα σημαντικό ποσοστό των μετοχών ανήκουν στην ίδια οικογένεια.

γ) Η ανεπαρκής και με σχετικά δυσμενείς όρους χρηματοδότησης.

Ο κλάδος του εμπορίου αντιμετώπισε σημαντικά προβλήματα χρηματοδότησεως και το τραπεζικό σύστημα κατά τη μεταπολεμική περίοδο, λόγω των περιορισμών που επέβαλλε η νομισματική επιτροπή. Επίσης, οι όροι χρηματοδότησεως του εμπορίου ήταν πολύ δυσμενείς σε σχέση με τους όρους που ίσχυαν για τους άλλους κλάδους και ιδιαίτερα για την μεταποίηση. Ο λόγος είναι ότι το εμπόριο θεωρείται λιγότερο δυναμικός κλάδος για την ανάπτυξη της χώρας σε σχέση τουλάχιστον με τη βιομηχανία.

Αυτό είναι βέβαια μερικά σωστό, αλλά δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι το εμπόριο διακινεί τα προϊόντα της πρωτογενούς και δευτερογενούς παραγωγής και επομένως συμβάλλει στην ανάπτυξη των κλάδων αυτών κατά συνέπεια στην καθόλου οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

δ) Η έλλειψη κινήτρων για την ανάπτυξη του κλάδου

Στη χώρα μας παρέχονται πολλά κίνητρα για την προώθηση διαφόρων στόχων οικονομικής πολιτικής. Τα κίνητρα όμως αυτά περιορίζονται στη βιομηχανία και στον τουρισμό και σε μικρότερη έκταση στη γεωργία. Ο κλάδος του εμπορίου στερείται τελείως

κινήτρων, πράγμα που οπωσδήποτε παρεμποδίζει την ανάπτυξή του.

ε) Προβλήματα προκαλούμενα από το θεσμικό πλαίσιο

Το θεσμικό πλαίσιο, ειδικότερα δε, η έλλειψη εμπορικού μητρώου, όπου να μπορεί να βρεί κανείς στοιχεία σχετικά με τις διάφορες επιχειρήσεις του εμπορίου, η αναχρονιστική πτωχευτική νομοθεσία, η έλλειψη προστασίας της επαγγελματικής στέγης δημιουργούν σημαντικά προβλήματα που δεν επιτρέπουν την ταχύρυθμη ανάπτυξη του κλάδου.

στ) Η χαμηλή παραγωγικότητα του κλάδου

Αποτέλεσμα όλων των πιο πάνω, και ιδιαίτερα του μικρού μεγέθους των επιχειρήσεων, καθώς επίσης και των άλλων θεσμικών παραγόντων, είναι η χαμηλή παραγωγικότητα του κλάδου. Βέβαια, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται κάποια αξιόλογη βελτίωση της παραγωγικότητας αυτής, πράγμα που προκύπτει από το γεγονός ότι η αύξηση της παραγωγικότητας του κλάδου ήταν ταχύτερη από την αύξηση των εμπορικών καταστημάτων και της απασχόλησης. Σημαντική επίδραση στη βελτίωση αυτή της παραγωγικότητας του κλάδου άσκησε οπωσδήποτε η δημιουργία των μεγάλων μονάδων. Όμως η παραγωγικότητα αυτή δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ικανοποιητική

Ο Εξωτερικός Τουρισμός αντιμετωπίζει αρκετά προβλήματα. Το κυριότερο πρόβλημα είναι ο έντονος ανταγωνισμός που προέρχεται από άλλες χώρες, κυρίως μεσογειακές όπως π.χ. η Ιταλία, η Ισπανία και τελευταία η Τουρκία. Εκτός από τον εξωτερικό τουρισμό, ανάπτυξη γνώρισε στη χώρα μας και ο εσωτερικός

τουρισμός. Η συμμετοχή του όμως στη συνολική τουριστική κίνηση της χώρας είναι σχετικά περιορισμένη και τελευταία χρόνια μόλις ξεπερνά το 25%.

Πάντως, ο εσωτερικός τουρισμός φαίνεται να παρουσιάζει κάποια στασιμότητα και η συμμετοχή του στον συνολικό τουρισμό μειώνεται για δύο κυρίως λόγους :

- 1) Επειδή διευρύνεται συνεχώς ο αριθμός των Ελλήνων που αποκτούν εξοχική κατοικία και
- 2) Επειδή όλο και περισσότεροι Έλληνες κάνουν τουρισμό στο εξωτερικό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

5.1. Το Μέγεθος του Δημοσίου Τομέα στην Ελλάδα

Ένα βασικό ζήτημα σχετικά με τον Δημόσιο τομέα στα μικτά οικονομικά συστήματα είναι να προσδιορίσουμε το μέγεθός του, δηλαδή την έκταση της δραστηριότητάς του. Αυτό είναι πολύ δύσκολο, γιατί οι δημόσιοι φορείς παίρνουν συνήθως πολλά μέτρα και χρησιμοποιούν διάφορους τρόπους παρεμβάσεως, με συνέπεια να μην είναι εύκολο να αναγάγουμε όλες τις παρεμβάσεις τους σε ένα ενιαίο δείκτη. Γι' αυτό συνήθως περιοριζόμαστε να μετρήσουμε αυτό που αποκαλούμε δημοσιονομικό μέγεθος του Δημοσίου Τομέα, δηλαδή το μέγεθος των δαπανών που πραγματοποιεί ή των εσόδων που εισπράττει ως ποσοστό στη συνολική δαπάνη, δηλαδή στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν της οικονομίας.

Θα χρησιμοποιήσουμε εδώ το ποσοστό των συνολικών δημοσίων δαπανών στο Α.Ε.Π. που χρησιμοποιείται συνήθως ως καταλληλότερος δείκτης του μεγέθους του δημοσίου τομέα.

Αν εξετάσει κανείς την εξέλιξη του μεγέθους του δημοσίου τομέα με την έννοια αυτή, θα παρατηρήσει ότι αυξάνεται συνεχώς κατά τη διαδικασία οικονομικής ανόδου μιας χώρας. Αυτό φαίνεται λ.χ. στον Πίνακα 2 όπου παρουσιάζεται το ποσοστό των συνολικών δημοσίων δαπανών στο Α.Ε.Π. για τις χώρες της Ε.Ο.Κ. σε ορισμένα χρόνια της μεταπολεμικής περιόδου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΟΙ ΔΑΠΑΝΕΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΤΟ Α.Ε.Π. ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ. ΣΕ ΟΡΙΣΜΕΝΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

Χώρες	Δαπάνες/ΑΕΠ				Μεταβολή (Δαπάνες/ΑΕΠ)	
	1960	1970	1980	1987	1987-1960	1987-1988
Βέλγιο	30.3	36.5	50.8	52.3	173	104
Γαλλία	34.6	38.9	46.4	51.8	150	112
Γερμανία	32.0	38.6	48.3	46.8	146	97
Δανία	24.8	40.2	56.2	58.3	235	104
Ελλάδα	23.0	28.5	35.5	49.2	214	139
Ηνωμ. Βασ.	32.6	39.8	45.1	45.9	141	102
Ιρλανδία	28.0	39.6	50.9	54.7	195	107
Ισπανία	13.7	22.2	32.9	41.7	304	127
Ιταλία	30.1	34.2	46.1	50.7	168	110
Λουξεμβ.	30.5	33.1	54.8	52.0	170	95
Ολλανδία	33.7	43.9	57.5	60.1	178	105
Πορτογαλία	17.0	21.6	43.9	43.9	258	-
Μέσος Όρος Ε.Ο.Κ.	27.5	34.8	45.9	50.6	184	110

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα, το ποσοστό των δημοσίων δαπανών στο συνολικό εγχώριο προϊόν αυξήθηκε σημαντικά σε όλες τις χώρες της Κοινότητας. Μετά την ετών 1960 - 1987, το ποσοστό αυτό υπερτριπλασιάστηκε στην Ισπανία, υπερδιπλασιάστηκε στη Δανία, στην Ελλάδα και στην Πορτογαλία, ενώ σε άλλες χώρες αυξήθηκε με σχετικά μικρότερα, αλλά πάντως αξιόλογα ποσοστά. Στην Ε.Ο.Κ. ως σύνολο το ποσοστό αυτό σχεδόν διπλασιάστηκε.

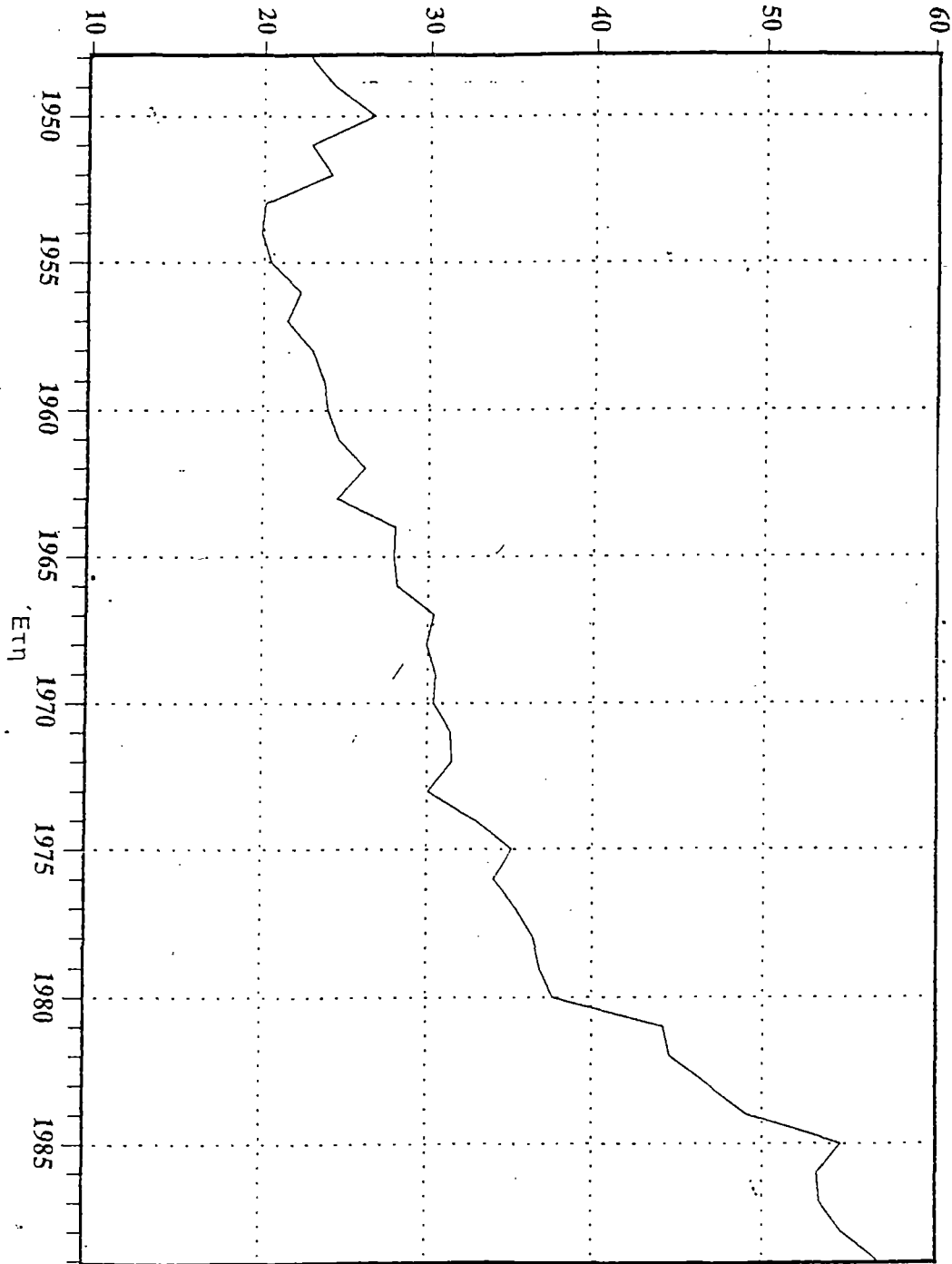
Στη χώρα μας το ποσοστό των συνολικών δαπανών στο Α.Ε.Π. αυξήθηκε από 23% το 1960 σε 35,5% το 1980 και 49,2% το 1987. Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η αύξηση του μεγέθους του δημοσίου τομέα στην Ελλάδα κατά τη δεκαετία του '80, οπότε, όπως φαίνεται

από την τελευταία στήλη του πίνακα, το ποσοστό των συνολικών δημοσίων δαπανών αυξήθηκε κατά 39% που είναι μεγαλύτερο από τα αντίστοιχα ποσοστά αυξήσεως για όλες τις άλλες χώρες της Ε.Ο.Κ.

Αναλυτική εικόνα των εξελίξεων του μεγέθους του δημοσίου τομέα της χώρας μας δίνει το **Διάγραμμα 1** το οποίο απεικονίζει την εξέλιξη του λόγου των συνολικών δημοσίων δαπανών στο Εθνικό Εισόδημα κατά τη μεταπολεμική περίοδο. Από το διάγραμμα αυτό, φαίνεται ότι, κατά τα πρώτα χρόνια της μεταπολεμικής περιόδου παρατηρείται μικρή μείωση του μεγέθους του δημοσίου τομέα ως αποτέλεσμα της ομαλοποιήσεως που ακολούθησε στο τέλος του εμφυλίου. Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε μικρή και σταδιακή αύξηση του μεγέθους του δημοσίου τομέα έως το 1967, οπότε παρατηρείται σταθεροποίηση του γύρω στο 35% μέχρι το 1973. Μετά το 1973, άρχισε να αυξάνεται εντονότερα το μέγεθος του δημοσίου τομέα, ο οποίος ενισχύθηκε ακόμη περισσότερο κατά τη δεκαετία του '80.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΤΟ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

Ο ΠΙΝΑΚΑΣ 3 παρουσιάζει συνοπτικότερη εικόνα του μεγέθους του δημοσίου τομέα κατά σχετικά ομοειδείς περιόδους μεταβολής. Όπως φαίνεται από τον πίνακα αυτόν, κατά τη περίοδο 1949 - 1953 οι δημόσιες δαπάνες αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 16,2%, ενώ το εισόδημα αυξήθηκε 20,7%. Έτσι, μειώθηκε ο λόγος των δημοσίων δαπανών στο Α.Ε.Π. κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες. Κατά τη περίοδο 1954 - 1966, οι δημόσιες δαπάνες αυξήθηκαν με ετήσιο ρυθμό 13,6% ενώ το εισόδημα αυξήθηκε με μικρότερο ρυθμό (10,7%), με συνέπεια να αυξηθεί το μέγεθος του δημοσίου τομέα κατά 7,6 ποσοστιαίες μονάδες. Κατά τη περίοδο 1967 - 1973 το μέγεθος του δημοσίου τομέα παρέμεινε σχετικά σταθερό.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΕ ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΥΠΟΠΕΡΙΟΔΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

Περίοδος	Ρυθμοί Μεταβολής Δαπανών R_{δ}	Ρυθμοί μεταβολής εισοδήματος R_y	Εισοδηματική ελαστικότητα δαπανών R_{δ}/R_y	Μεταβολή μεγέθους δημοσίου τομέα Δ Δαπάνες / ΑΕ
1949-1953	16.2	20.7	0.78	-4.0
1954-1966	13.6	10.7	1.27	7.6
1967-1973	13.6	11.7	1.16	7.7
1974-1981	26.5	19.8	1.34	14.4
1982-1987	24.0	20.1	1.19	8.8
1974-1987	25.4	19.9	1.28	23.2
1954-1987	18.3	15.0	1.22	30.9
1949-1987	18.0	15.7	1.15	26.9

Αντίθετα, κατά τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια έχουμε τεράστια αύξηση του μεγέθους του δημοσίου τομέα. Κατά τη περίοδο 1974 - 1981, οι δημόσιες δαπάνες αυξήθηκαν με ετήσιο ρυθμό 26,5% ενώ το εισόδημα αυξήθηκε μόνο με ρυθμό 19,8%. Αποτέλεσμα, η αύξηση του μεγέθους του δημοσίου τομέα κατά 14,4 ποσοστιαίες μονάδες. Αύξηση του μεγέθους του δημοσίου τομέα κατά 8,8 ποσοστιαίες μονάδες είχαμε και κατά τη περίοδο 1982 - 1987, με συνέπεια η συνολική αύξηση του μεγέθους του τομέα αυτού κατά τη περίοδο 1974 - 1987 να υπερβεί τις 23 ποσοστιαίες μονάδες.

5.2. Τα αίτια αύξησης του μεγέθους του δημοσίου τομέα κατά τη διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης

Οι λόγοι για τους οποίους οι δημόσιοι φορείς αυξάνουν συνεχώς τη δραστηριότητά τους κατά τη διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας είναι οικονομικοί, πολιτικοί, κοινωνικοί, πολιτιστικοί. Θα εξετάσουμε πιο κάτω χωριστά τους οικονομικούς και τους μη οικονομικούς παράγοντες.

α) Οικονομικά αίτια αύξησης των δημοσίων δαπανών

Ενας βασικός οικονομικός παράγοντας που επηρεάζει αυξητικά το μέγεθος του δημοσίου τομέα και αυξάνει τη σημασία του στην καθόλου οικονομική ανάπτυξη της χώρας, είναι η αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος.

Πραγματικά όταν αυξάνεται το κατά κεφαλήν εισόδημα, αυξάνεται και η ζήτηση για τα διάφορα αγαθά που περιέχει το δημόσιο, λ.χ. την υγεία, την εκπαίδευση, οπότε και το δημόσιο

πρέπει να αυξήσει τις δαπάνες του για να αυξήσει την προσφορά των υπηρεσιών αυτών. Επειδή όμως τα περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες που παρέχει το δημόσιο είναι κατά κάποιον τρόπο αγαθά πολιτισμού, όταν αυξάνεται το κατά κεφαλήν εισόδημα κατά ένα ποσοστό, η ζήτησή τους αυξάνεται με ταχύτερο ρυθμό. Έτσι, το ποσοστό των δημοσίων δαπανών στο Α.Ε.Π. αυξάνεται.

Πραγματικά, η ζήτηση των υπηρεσιών υγείας, εκπαίδευσης, κοινωνικής περίθαλψης, αυξάνεται πολύ γρήγορα όταν αυξάνεται το εισόδημα. Και αυτό, γιατί τα άτομα θέλουν ανώτερης ποιότητας υπηρεσίες, λ.χ. περισσότερα και καλύτερα σχολεία, καθηγητές και εποπτικά μέσα, περισσότερα και πιο άνετα νοσοκομεία, γιατρούς. Με άλλα λόγια, η καταναλωτικές δαπάνες του δημοσίου αυξάνουν με ταχύτερο ρυθμό από ότι το εισόδημα, με συνέπεια να αυξάνεται το μέγεθος του δημοσίου τομέα.

Ενας άλλος βασικός οικονομικός παράγοντας που οδηγεί σε αύξηση του μεγέθους του δημοσίου τομέα είναι η ταχεία αύξηση των επενδύσεων που είναι απαραίτητες όχι μόνο για την αύξηση και τη συντήρηση των έργων υποδομής στη χώρα, αλλά κυρίως για να μπορούν να αξιοποιούνται οι νέες ανακαλύψεις. Πραγματικά, κάθε σημαντική ανακάλυψη στον τεχνικό τομέα, οδηγεί σε μεγάλες αυξήσεις των δημοσίων δαπανών για να μπορέσει η χώρα να χρησιμοποιήσει τη νέα τεχνολογία. Η ανακάλυψη και η διάδοση του αυτοκινήτου, λ.χ. αύξησε σημαντικά τις δαπάνες δημοσίων επενδύσεων για τη κατασκευή του οδικού δικτύου της χώρας. Η ανακάλυψη του αεροπλάνου, αύξησε τις δημόσιες δαπάνες για τη κατασκευή αεροδρομίων.

Ένας τρίτος, επίσης σημαντικός, οικονομικός παράγοντας που οδηγεί σε ταχύτερη αύξηση των δημοσίων δαπανών, σε σχέση με το συνολικό εθνικό προϊόν της χώρας, είναι η μικρότερη αύξηση της παραγωγικότητας στο δημόσιο τομέα σε σχέση με την αύξησή της στον ιδιωτικό. Αποτέλεσμα της καθυστέρησης αυτής της αύξησης της παραγωγικότητας, είναι να αυξάνουν σημαντικά οι δημόσιες δαπάνες για να μπορέσει να ανταποκριθεί το δημόσιο στη παροχή ορισμένης ποσότητας και ποιότητας υπηρεσιών.

Τέλος, ένας άλλος παράγοντας οικονομικής φύσεως που συντελεί στη ταχεία αύξηση των δημοσίων δαπανών, είναι η αύξηση των δυνατοτήτων χρηματοδότησης δαπανών από τους δημόσιους φορείς. Αυτοί καθίστανται δυνατοί με την αύξηση του εισοδήματος. Πραγματικά, όταν αυξάνεται το εισόδημα και αναπτύσσεται η οικονομία, οι δημόσιοι φορείς έχουν ολοένα και περισσότερες και πιο αποδοτικές πηγές εσόδων. Αντί για τους δασμούς και άλλους έμμεσους φόρους, που αποτελούν τον κορμό του φορολογικού συστήματος των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών, οι πιο αναπτυγμένες χώρες χρησιμοποιούν κυρίως τη φορολογία του εισοδήματος. Η φορολογία αυτή είναι πιο αποδοτική, όταν το κατά κεφαλήν εισόδημα είναι μεγάλο όπως συμβαίνει στις αναπτυγμένες χώρες.

β) Μη οικονομικά αίτια αύξησης των δημοσίων δαπανών

Σημαντική επίδραση στην αύξηση των δημοσίων δαπανών ασκούν επίσης διάφοροι μη οικονομικοί παράγοντες.

Ένας σημαντικός παράγοντας πιθανόν να είναι και οι δημογραφικές μεταβολές που παρατηρούνται όσο αναπτύσσεται μια χώρα. Ιδιαίτερη σημασία έχει εδώ η συγκέντρωση του πληθυσμού

στις πόλεις. Εκεί οι δημόσιες δαπάνες για την εξυπηρέτηση κάθε πολίτη είναι μεγαλύτερες από τις αντίστοιχες δαπάνες για την εξυπηρέτησή του στις μικρότερες πόλεις και χωριά. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η διαβίωση στα αστικά κέντρα δημιουργεί κοινωνικές ανάγκες, η ικανοποίηση των οποίων απαιτεί υψηλές δαπάνες (λ.χ. κατασκευή έργων υδρεύσεως και αποχετεύσεως, και ρύθμιση της κυκλοφορίας), ενώ για την ικανοποίηση των ίδιων αναγκών στις μικρές πόλεις και στα χωριά χρειάζονται λιγότερες δημόσιες δαπάνες.

Ενας άλλος, πολύ σημαντικός, παράγοντας αύξησης των δημοσίων δαπανών, είναι τα διάφορα τυχαία γεγονότα, όπως λ.χ. οι πολέμοι, οι φυσικές καταστροφές. Πραγματικά, τα γεγονότα αυτά οδηγούν πάντοτε σε πολύ μεγάλη αύξηση των δημοσίων δαπανών, με αποτέλεσμα να αυξάνεται το ποσοστό τους στο συνολικό εθνικό προϊόν, δηλαδή να αυξάνεται το μέγεθος του δημοσίου τομέα. Τα τυχαία αυτά γεγονότα οδηγούν πολλές φορές σε αύξηση των δαπανών όχι μόνο κατά τον χρόνο που διαρκούν, αλλά και μετά την πάροδό τους. Ενας πόλεμος λ.χ. αυξάνει τις δημόσιες δαπάνες για πολεμικές αποζημιώσεις, για συντάξεις και περιθάλψεις που διαρκούν πολλά χρόνια μετά τη λήξη.

Ενας τρίτος σημαντικός, μη οικονομικούς παράγοντες που επηρεάζει πιθανόν σημαντικά την αύξηση του μεγέθους του δημοσίου τομέα είναι η αλλαγή των αντιλήψεων του κοινωνικού συνόλου με το ρόλο των δημοσίων φορέων στην οικονομία.

Έτσι, ενώ παλιότερα οι δημόσιοι φορείς περιορίζονταν στην παροχή της εθνικής άμυνας, της εσωτερικής ασφάλειας και ορισμένων βασικών υπηρεσιών διοικήσεως σιγά - σιγά αναγνωρίστηκε

σε αυτούς η ανάγκη να παρεμβαίνουν και να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για τη διάρθρωση των αδικιών που δημιουργεί το οικονομικό μας σύστημα στη διανομή του εισοδήματος.

Επίσης, αναγνωρίστηκε η ανάγκη να παρεμβαίνουν οι φορείς αυτοί και να λαμβάνουν μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας και του πληθωρισμού, καθώς επίσης και για την αύξηση των επενδύσεων για την επιτάχυνση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης. Η συνεχής αυτή αναγνώριση στους δημόσιους φορείς ολοένα και μεγαλύτερου ρόλου στην οικονομία της χώρας είχε ως αποτέλεσμα την ταχεία αύξηση των δημοσίων δαπανών, αφού οι δαπάνες αυτές αποτελούν ένα από τα κύρια μέσα δράσεως των δημοσίων φορέων.

Πολλοί υποστηρίζουν σήμερα, ότι η τεράστια αύξηση του μεγέθους του δημοσίου τομέα κατά τη μεταπολεμική περίοδο δεν μπορεί να αποδοθεί ούτε σε οικονομικούς ούτε σε άλλους λόγους, αλλά οφείλεται κυρίως σε δυσλειτουργίες του πολιτικού μηχανισμού με τον οποίο παίρνονται αποφάσεις στο δημόσιο τομέα.

Τέλος, οι δημόσιοι φορείς αποτελούν συνήθως τη διέξοδο των πολιτικών για αθρόους διορισμούς, προκειμένου να εξυπηρετούν τους ψηφοφόρους τους. Αυτό είναι ένα τεράστιο πρόβλημα για την ελληνική δημόσια διοίκηση η οποία υπολογίζεται ότι έχει πλεονάζον προσωπικό και καταβάλλονται προσπάθειες περιορισμού του.

5.3. Οι Συνέπειες της υπερβολικής αύξησης του μεγέθους του Δημοσίου Τομέα

Οι Δημόσιοι φορείς είναι απαραίτητοι σε μια οικονομία, επειδή ο μηχανισμός των τιμών με βάση τον οποίον συντονίζονται οι αποφάσεις των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων δεν μπορεί πάντοτε να πετύχει τους στόχους μιας κοινωνίας. Όμως η υπερβολική αύξηση του μεγέθους του δημοσίου τομέα μπορεί να ασκήσει αρνητικές επιδράσεις στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, γιατί η υπερβολική παρέμβαση των δημοσίων φορέων επηρεάζει αρνητικά τα κίνητρα ασκήσεως οικονομικής δραστηριότητας από τους οικονομικούς φορείς.

Πρέπει επομένως τον "άριστο" συνδυασμό Κράτους και Ιδιωτικού Τομέα, που να επιτρέπει τη μεγιστοποίηση του ρυθμού αναπτύξεως μιας χώρας. Δυστηχώς δεν υπάρχουν αντικειμενικά κριτήρια με βάση τα οποία να προσδιορίσει τον άριστο αυτόν συνδυασμό, με συνέπεια οι απόψεις σχετικά με το άριστο μέγεθος του Κράτους να ποικίλλουν σημαντικά και να επηρεάζονται κυρίως από προκαταλήψεις πολιτικής φύσεως.

Στη χώρα μας οι δημόσιες δαπάνες ως ποσοστό στο εθνικό προϊόν, ανέρχονται περίπου στο ίδιο ύψος με το Κοινοτικό μέσο όρο. Επειδή όμως το κατά κεφαλήν εισόδημα στη χώρα μας είναι χαμηλότερο από ότι στις άλλες χώρες της Κοινότητας με εξαίρεση τη Πορτογαλία και το μέγεθος του Δημοσίου τομέα μεταβάλλεται καθώς μεταβάλλεται το επίπεδο αναπτύξεως μιας χώρας, θα μπορούσε να πεί κανείς ότι το μέγεθος του δημοσίου τομέα στη χώρα μας έπρεπε να είναι μικρότερο από ότι στις άλλες κοινοτικές χώρες. Αυτό πραγματικά υποστηρίζεται σήμερα από πολλούς οικονομολόγους

οι οποίοι και συνιστούν τη δραστική μείωση του μεγέθους του δημοσίου τομέα. Το ποσοστό όμως των δημοσίων δαπανών στο εθνικό προϊόν μπορεί να αποτελεί ένα πολύ παραπλανητικό δείκτη του μεγέθους του δημοσίου τομέα, ιδιαίτερα όταν χρησιμοποιείται για διεθνείς συγκρίσεις.

Πάντως ανεξάρτητα από τη σχέση που υπάρχει από τους λόγους των δημοσίων δαπανών στο εισόδημα της χώρας και των άλλων Κοινοτικών χωρών, γεγονός παραμένει ότι ο λόγος αυτός αυξήθηκε υπερβολικά τα τελευταία χρόνια και θα πρέπει να συγκρατηθεί. Προς την κατεύθυνση αυτή άλλωστε συνηγορούν και τα μεγάλα προβλήματα χρηματοδότησεως των δημοσίων δαπανών που αντιμετωπίζει ο δημόσιος τομέας στη χώρα μας σήμερα.

5.4. Τα βασικά αίτια ελλειματικότητας των δημοσίων επιχειρήσεων

Η ελλειματικότητα των δημοσίων επιχειρήσεων θα μπορούσε να αποδοθεί σε σειρά παραγόντων, από τους οποίους άλλοι λειτουργούν στο επίπεδο της επιχειρήσεως και άλλοι στις ατέλειες του εφαρμοζόμενου συστήματος κρατικής εποπτείας. Τα σημαντικότερα γενεσιουργά αίτια της ελλειματικότητας των δημοσίων επιχειρήσεων θα μπορούσαν να εντοπιστούν στα ακόλουθα :

α) Αρκετές δημόσιες επιχειρήσεις λειτουργούν με πλεονάζων προσωπικό, το οποίο, σε συνδυασμό με το ανορθολογικό καθεστώς του μισθολογίου τους ευθύνεται για τη δυσανάλογη επιβάρυνση των λειτουργικών εξόδων με αμοιβές εργασίας. Πραγματικά, οι αμοιβές προσωπικού σε αρκετές επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν υψηλό ποσοστό

των λειτουργικών τους δαπανών, γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με το χαρακτήρα των σχετικών δραστηριοτήτων τους ως εντάσεως κεφαλαίου.

β) Οι έλεγχοι που ασκούνται από τους εποπτεύοντες φορείς επί των δημοσίων επιχειρήσεων γίνονται με προληπτικές και όχι κατασταλτικές μεθόδους. Με άλλα λόγια, τα εποπτεύονται Υπουργεία παρεμβαίνουν καθημερινά στον τρόπο λειτουργίας των επιχειρήσεων, αντί να ορίζουν εκ των προτέρων, βάσει προγραμματικών συμφωνιών το ευρύτερο πλαίσιο δράσεως των επιχειρήσεων και να ελέγχουν εκ των υστέρων την αποτελεσματικότητά της διοικήσεως.

Σε πολλές περιπτώσεις οι έλεγχοι εφαρμόζονται περιπτωσιακά χωρίς να υπάρχει κάποια εσωτερική συνέπεια ή ιεράρχηση μεταξύ τους. Καλύπτουν όλους τους τομείς δραστηριότητας της επιχειρήσεως τόσο σε επίπεδο στρατηγικό όσο και σε επίπεδο λειτουργικό και διαχειριστικό. Η εφαρμογή τους συνοδεύεται από ένα πολύπλοκο γραφειοκρατικό πλέγμα ρυθμίσεων και τυπικών διαδικαστικών εγκρίσεων, το οποίο έχει ως αποτέλεσμα τη καλάρωση του συντονισμού στην εποπτεία και στον έλεγχο και, κατά συνέπεια την εξασθένηση της επιχειρηματικότητας της επιχειρηματικής πολιτικής.

γ) Πολλές φορές το Κράτος στα πλαίσια της οικονομικής του πολιτικής υπαγορεύει στις επιχειρήσεις την τιμολογιακή, επενδυτική πολιτική που θα πρέπει να ακολουθήσουν. Οι υπαγορεύσεις όμως αυτές είναι φανερό ότι αδυνατίζουν τα οικονομικά κριτήρια αποφάσεων και αποσυνδέουν τις τιμές από το κόστος, με αποτέλεσμα στρέβλωσης στη ζήτηση, στις επενδύσεις και στη κατανομή των πόρων γενικότερα.

Η πολλαπλότητα και η ασάφεια των στόχων και η έλλειψη σαφούς πολιτικής προκαλούν αβεβαιότητα στο εσωτερικό των δημοσίων επιχειρήσεων, οι οποίες πολλές φορές δεν γνωρίζουν τι ακριβώς ζητείται από αυτές.

δ) Οι δημόσιοι φορείς που ελέγχουν τις δημόσιες επιχειρήσεις υπαγορεύουν την πολιτική που θα πρέπει να ακολουθούν με αποτέλεσμα να αποδυναμώνεται η αποτελεσματικότητα της επιχειρηματικής διοίκησης αφού τη μετρατρέπει σε παθητικό δείκτη εντολών και όχι ενεργητικό όργανο αναλήψεως πρωτοβουλιών και ευθυνών. Η απογοήτευση από τη παραγωγικότητα και τη ποιότητα των δημοσίων επιχειρήσεων συχνά προκαλεί πιέσεις και παρεμβάνσεις για εξυγίανση. Το παράδοξο όμως είναι ότι στη προσπάθεια θεραπείας της ανεπαρκούς αποδοτικότητας εντείνεται ο έλεγχος και μειώνεται η διοικητική αυτονομία και πρωτοβουλία.

5.5 Η Χρηματοδότηση του Ελλείματος των Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών

Τα ελλείματα εκμεταλλεύσεως και οι δαπάνες για επενδύσεις των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών καλύπτονται από τέσσερις πηγές.

Η πρώτη αναφέρεται στις επιχορηγήσεις του τακτικού προϋπολογισμού του κράτους και αφορά κυρίως διαχειριστικά ελλείματα των οργανισμών κοινωνικής ασφαλίσεως και των συγκοινωνιακών φορέων.

Οι επικορηγήσεις του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Αναπτύξεως (ΕΤΠΑ) αποτελούν τη δεύτερη πηγή και καλύπτει δαπάνες επενδύσεων.

Η τρίτη πηγή περιλαμβάνει τα κεφάλαια και τις αποσβέσεις και ειδικά έσοδα διαφόρων επιχειρήσεων που χρηματοδοτούν μέρος των επιχειρηματικών τους προγραμμάτων.

Τέλος, ο δανεισμός από το εσωτερικό και εξωτερικό καλύπτει άνοιγμα μεταξύ συνολικών αναγκών και των κεφαλαίων από τις προηγούμενες πηγές. Τα κεφάλαια από δανεισμό αποτελούν και το μέρος εκείνο του ελλείματος του δημοσίου τομέα που προέρχεται από τις δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς.

Η χρηματοδότηση των ελλειμάτων διαχειρήσεως και των επενδυτικών προγραμμάτων των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών παρουσιάζονται στον ΠΙΝΑΚΑ 4.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Η ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

	1982	1984	1986	1989
1. Επικορηγήσεις (τακτικού προϋπολ.) (Π.Δ.Ε. & Ε.Τ.Π.Α.)	28.2 (15.8) (12.4)	37.0 (17.0) (20.0)	29.1 (11.7) (17.4)	42.6 (29.6) (13.0)
2. Αποσβέσεις και ειδικοί πόροι	13.9	12.5	17.7	15.8
3. Δάνεια και εμπορικές πιστώσεις	57.9	50.5	53.2	41.6
Σύνολο Χρηματο/σεως	100.0	100.0	100.0	100.0

Όπως φαίνεται από τον πίνακα αυτόν, το μεγαλύτερο μέρος του ελλείματος των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών καλύπτεται από δάνεια και εμπορικές πιστώσεις εσωτερικού και εξωτερικού που το 1989 ξεπέρασαν τα 500 δισεκατομμύρια δραχμές. Η προσφυγή σε δανεισμό των δημοσίων επιχειρήσεων είναι σαφώς μεγαλύτερη από εκείνη των δημοσίων οργανισμών, γιατί τα ελλείματα των τελευταίων καλύπτονται κατά κύριο λόγο από επιχορηγήσεις του τακτικού προϋπολογισμού.

5.6. Το Ελληνικό Χρέος

Το Ελληνικό Χρέος παρουσιάζει ορισμένα χαρακτηριστικά που δημιουργούν ανησυχίες.

- α) Το χρέος αυξάνει με ταχείς ρυθμούς που σύντομα θα το κάνουν ανεξέλεγκτο αν δεν μειωθεί ο ρυθμός αύξησής του.
- β) Το χρέος είναι κυρίως καταναλωτικό, χρησιμοποιείται δηλαδή για τη χρηματοδότηση καταναλωτικών και όχι επενδυτικών δαπανών, οι οποίες θα οδηγούσαν σε προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μας και επομένως βελτίωσης των δυνατοτήτων χρηματοδότησής του.
- γ) Το χρέος είναι βραχυχρόνιο, γιατί έχει τη μορφή τριμηνιαίων εξαμηνιαίων ή ετήσιων έντοκων γραμματίων, τα οποία έχουν μεγάλο βαθμό ρευστότητας, δηλαδή μπορεί να μετατραπούν σε κρήμα, και εντείνουν έτσι τις πληθωριστικές πιέσεις της οικονομίας.
- δ) Οι δαπάνες εξυπηρέτησής του, δηλαδή οι δαπάνες τόκων και χρεωλυσίων, είναι πολύ μεγάλες και αυτό δημιουργεί τεράστια προβλήματα στην εκτέλεση του προϋπολογισμού του Κράτους. Έτσι,

π.χ. κατά το 1990 οι δαπάνες εξυπηρέτησεως του δημοσίου χρέους ανέρχονται στο 43% των συνολικών δαπανών του Κρατικού Προϋπολογισμού.

ε) Τέλος, ένα μεγάλο μέρος του δημοσίου χρέους, σήμερα, είναι εξωτερικό δημόσιο χρέος, ενώ το 1973 το δημόσιο χρέος της χώρας μας ήταν κυρίως εσωτερικό. Η σημαντική αύξηση του εξωτερικού χρέους της χώρας μας οφείλεται σε μεγάλα ελλείματα του εξωτερικού μας ισοζυγίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ Ε.Ο.Κ. ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Από το 1962, όπως είναι γνωστό, είχε αρχίσει η σταδιακή μείωση των δασμών και των ποσοτικών περιορισμών για τις εισαγωγές από την Ε.Ο.Κ. με απώτερο σκοπό την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας χωρίς προστατευτικές παρεμβάσεις, ώστε να γίνεται πραγματικά και όχι εικονικά πιο ανταγωνιστική. Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι ακόμη και σήμερα δεν έχουν πάψει οι ανυσηκτικές παρεμβάσεις πολλών δραστηριοτήτων, ιδιαίτερα εξαγωγικών.

Η προστασία όμως αυτή, με οποιαδήποτε μορφή και αν εφαρμόζεται στην πράξη, διαφέρει από το Κοινοτικό καθεστώς προστασίας, της εγχώριας παραγωγής, και ιδιαίτερα της γεωργικής παραγωγής. Σε γενικές γραμμές, οι αποφάσεις της Ε.Ο.Κ. προβλέπουν :· ελεύθερη κίνηση αγαθών κεφαλαίων, και ελεύθερη εγκατάσταση ατόμων - επιχειρήσεων στον Κοινοτικό χώρο. Ακριβώς στο σημείο αυτό, εντοπίζονται οι ευνοϊκές προοπτικές που διανήθησαν από τα προβλήματα που ανέκυψαν από την ένταξη της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Συγκεκριμένα, η μεταβίβαση από το καθεστώς του προστατευτισμού στο Κοινοτικό καθεστώς με τη περισσότερη ελευθερία και τον οξύτερο ανταγωνισμό και η μετάβαση από το Ελληνικό στο Κοινοτικό καθεστώς, προστασίας της γεωργίας, υπήρξαν τα κρίσιμα σημεία από την ένταξη της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ.

Σχετικά με τις επιπτώσεις αυτές στην Ελληνική οικονομία θα πρέπει να επισημανθούν δύο διαφορετικές φάσεις που αφορούν την ελληνική περίπτωση : βραχυχρόνια και μακροχρόνια. Το πρώτο στάδιο αναφέρεται στη μεταβατική περίοδο των πέντε ετών, κατά το οποίο προβλεπόταν η κλιμάκωση των αναγκαίων προσαρμογών στην ισχύουσα μέχρι το 1979 λειτουργία και δομή της ελληνικής οικονομίας, προκειμένου να ευθυγραμμιστεί με τα κοινοτικά πρότυπα. Η μέτρηση των επιπτώσεων, κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου είναι πολύ δύσκολο έργο. Αντίθετα, το δεύτερο στάδιο αναφέρεται στις μακροχρόνιες επιπτώσεις των οποίων η κατεύθυνση είναι ευκολότερο να προσδιοριστεί. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι, οι επιπτώσεις αυτές εκτός από την οικονομική έχουν πολιτική και κοινωνική σημασία. Εδώ δίνουμε έμφαση στη πρώτη μορφή επιπτώσεων χωρίς να παραβλέπουμε τις πολιτικές και κοινωνικές επιπτώσεις της ένταξης της χώρας μας στην Ε.Ο.Κ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΣΤΑΣΙΜΟΠΑΘΩΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

7.1. Στασιμότητα Α.Ε.Π.

Το αποτέλεσμα της οικονομικής δραστηριότητας μιας χώρας σε μακροοικονομική βάση, αντανακλάται στους ετήσιους ρυθμούς μεταβολής του Ακαθάριστου Εγχωρίου ή Εθνικού της Προϊόντος (Α.Ε.Π.). Αν το Α.Ε.Π. παρουσιάζει αρνητικούς, μηδενικούς ή ανοδικούς ρυθμούς μεταβολής, τότε η οικονομία διέρχεται αντίστοιχα τη φάση της ύφεσης, της στασιμότητας ή της ανάκαμψης. Ο όρος " κύκλος " που χρησιμοποιείται στη διεθνή βιβλιογραφία, ερμηνεύει τη ροπή του οικονομικού συστήματος να ακολουθεί μια διαταρακτική πορεία γύρω από κάποια τάση, πότε κανονική και πότε ακανόνιστη.

Το ΣΧΗΜΑ 1 αντικατοπτρίζει τη διακύμανση της οικονομικής δραστηριότητας κατά τη χρονική περίοδο t ($t = 0, 1, \dots, n$). Η ευθεία γραμμή ΚΑ παριστάνει τη διαχρονική μεταβολή της μέσης οικονομικής δραστηριότητας, ενώ η καμπύλη ΚΑΒΓΔ... πρεσβεύει τη πραγματική τάση της οικονομικής δραστηριότητας μεταξύ της περιόδου 0 και n . Οι καμπύλες της μορφής αυτής απεικονίζονται από μαθηματικές σχέσεις, όπως $Y_t = Y_0 g^t + u^t$ όπου :

Y_t = εθνικό προϊόν της περιόδου t ,

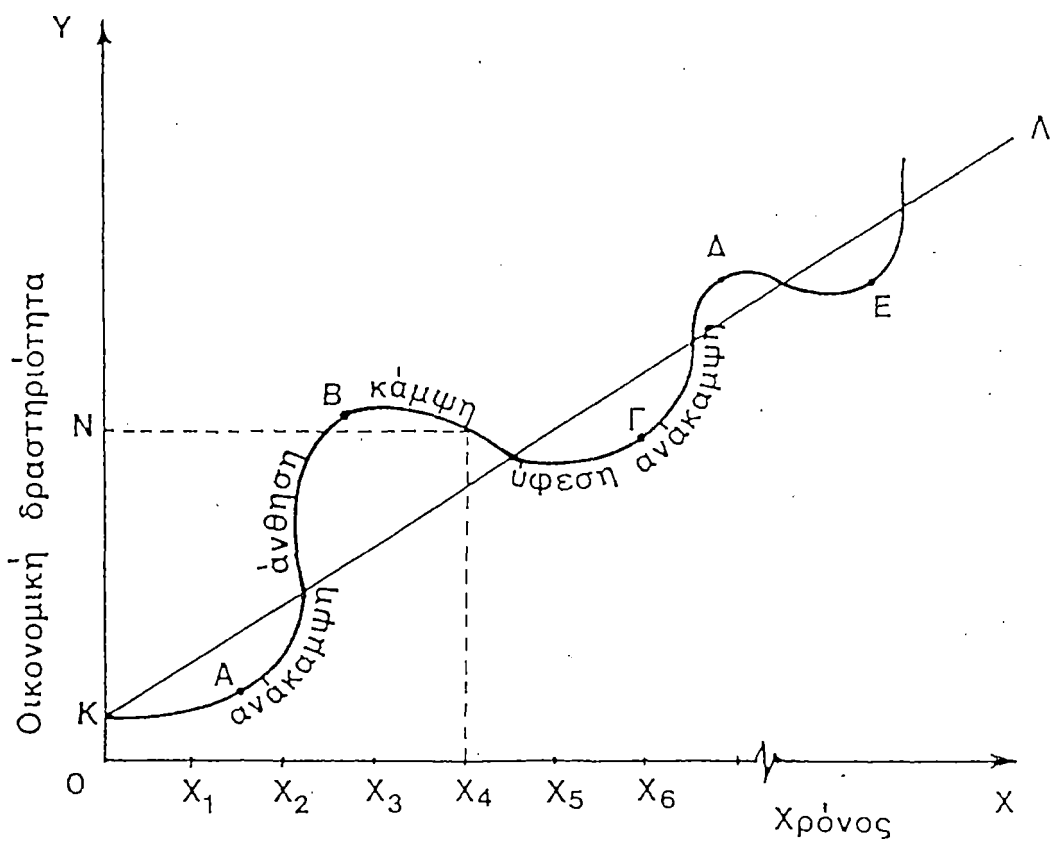
Y_0 = εθνικό προϊόν του έτους βάσης,

g = ρυθμός μεταβολής του εισοδήματος της περιόδου t και,

u^t = διαταρακτικός όρος.

ΣΧΗΜΑ 1

ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Δυσκολεύονται να προσδιορίσουν τις δυνάμεις που προκαλούν τα " σημεία περιστροφής " π.χ. Α,Β,Γ, του οικονομικού κύκλου. Οποσδήποτε, δεν είναι εύκολη υπόθεση η ερμηνεία της διαδοχής των φάσεων του οικονομικού κύκλου, καθώς το πλέγμα των παραγόντων που επηρεάζουν τη συχνότητα και τη κανονικότητα της διαδοχής τους είναι δύσκολο να προσδιοριστεί. Ο χρόνος που παρεμβάλλεται μεταξύ δύο σημείων " αποκορυφώματος " (peak) ή " κατάπτωσης " (trough), καλείται " φάση " ή " περίοδος " του οικονομικού κύκλου. Τα σημεία Α και Γ ή Β και Δ, απεικονίζουν την έννοια της φάσης του οικονομικού κύκλου.

Ο J. Kitchin (1923) υποστήριξε ότι η χρονική διάρκεια του κύκλου κυμαίνεται μεταξύ 3 - 5 έτη, ο S. Kuznets (1930) μεταξύ 15 - 25 έτη, κλπ. Οι C. Juglar (1860) και N. Kondratieff (1925) μίλησαν για οικονομικούς κύκλους 7 - 11 και 45 - 60 έτη αντίστοιχα.

Η διαχρονική μεταβολή του Α.Ε.Π. αντανakλά καλύτερα από οποιαδήποτε άλλη μακρομεταβλητή την εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας. Η πορεία του οικονομικού βίου των διαφόρων χωρών μας έχει διδάξει, ότι, αν το Α.Ε.Π. παρουσιάζει αυξητικούς ρυθμούς μεταβολής ένας μεγάλος αριθμός μακροοικονομικών μεταβλητών σημειώνει παράλληλα ανοδική τάση, π.χ. επενδύσεις, βιομηχανική παραγωγή, κατανάλωση, εξαγωγές, αποταμίευση, πτώση ανεργίας.

Οι ΠΙΝΑΚΕΣ 5 και 6 αντικατοπτρίζουν την εξέλιξη του Α.Ε.Π. της Ελλάδας κατά τη περίοδο 1950 - 1988 σε αγοραίες τιμές και σε τιμές συντελεστών παραγωγής.

σταθερές τιμές 1970
αγοραίες τιμές - δις δρχ.

ΕΘΝΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ ΚΑΙ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

	1950	1960	1970	1980	1981	1985	1986	1987	1988*
1. Ιδιωτική κατανάλωση	69,7	102,8	206,8	317,1	319,6	358,7	358,6	360,5	365,9
2. Δημόσια κατανάλωση	12,4	20,5	37,7	68,9	73,6	82,3	82,3	83,4	87,6
3. Ακαθ/στες Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου	16,3	28,3	70,7	92,7	85,8	82,4	77,6	75,1	82,6
4. Αποθέματα και στατιστικές διαφορές	-7,8	-0,8	8,7	3,6	12,3	13,9	16,0	15,5	16,9
I. Συνολική Εγχώρια Ζήτηση (1+2+3+4)	<u>90,6</u>	<u>150,8</u>	<u>323,9</u>	<u>482,3</u>	<u>491,3</u>	<u>537,3</u>	<u>534,5</u>	<u>534,5</u>	<u>553,0</u>
5. Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	—	13,2	30,0	88,2	84,7	98,9	112,8	121,7	127,7
6. Εισαγωγές " "	—	19,4	49,5	97,0	102,2	130,2	135,1	146,0	156,2
II. Ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών (5-6)	<u>-10,9</u>	<u>-6,2</u>	<u>-19,5</u>	<u>-8,8</u>	<u>-17,5</u>	<u>-31,3</u>	<u>-22,3</u>	<u>-24,3</u>	<u>-28,5</u>
III. ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ (I+II)	<u>79,7</u>	<u>144,6</u>	<u>304,4</u>	<u>473,5</u>	<u>473,8</u>	<u>506,0</u>	<u>512,2</u>	<u>510,2</u>	<u>524,5</u>
7. Καθαρό εισόδημα αλλοδαπής	0,4	2,1	5,5	11,6	10,5	-3,8	-7,0	-6,0	-6,5
IV. ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ	<u>80,1</u>	<u>146,7</u>	<u>309,9</u>	<u>485,1</u>	<u>484,3</u>	<u>502,2</u>	<u>505,2</u>	<u>504,2</u>	<u>518,0</u>

* Εκτιμήσεις
Πηγή: ΥΠΕΘΟ, Εθνικοί Λογαριασμοί.

Τιμές συντελεστών παραγωγής
σταθερές τιμές 1970-δισ δρχ.

	1950	1960	1970	1980	1981	1985	1986	1987	1988*
1. ΓΕΩΡΓΙΑ	<u>20.7</u>	<u>29.9</u>	<u>47.1</u>	<u>60.5</u>	<u>59.5</u>	<u>60.5</u>	<u>60.9</u>	<u>58.2</u>	<u>61.8</u>
2. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	<u>15.0</u>	<u>33.4</u>	<u>80.9</u>	<u>135.4</u>	<u>133.3</u>	<u>137.1</u>	<u>137.5</u>	<u>135.8</u>	<u>140.6</u>
-Μεταποίηση	8,7	18,4	49,3	89,1	88,8	89,5	89,5	87,5	89,7
-Ορυχεία	0,4	1,6	3,5	6,2	6,2	8,0	8,0	8,0	8,7
-Κατασκευές	5,4	12,0	23,0	26,4	24,2	22,5	22,5	21,7	23,1
-Ηλεκτρισμός	0,5	1,4	5,1	13,7	14,1	17,1	17,5	18,6	19,2
3. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	<u>38.7</u>	<u>65.9</u>	<u>130.0</u>	<u>221.5</u>	<u>225.3</u>	<u>251.8</u>	<u>256.8</u>	<u>259.4</u>	<u>263.6</u>
-Μεταφορές, Επικoin.	5,3	8,5	19,8	39,9	41,3	48,7	49,3	49,3	50,8
-Εμπόριο, Τραπ., Ασφάλειες	9,0	16,6	37,1	61,7	60,8	67,4	70,4	71,0	71,8
-Κατοικίες	7,9	12,2	21,1	38,1	39,7	44,8	45,7	47,1	48,4
Δημ. Διοίκηση, Ασφάλιση, Υγεία, Εκπαίδευση	411,7	20,8	34,5	54,2	55,9	61,9	63,0	63,8	64,4
-Διάφορες υπηρεσίες	4,8	7,8	17,5	27,6	27,6	28,4	28,4	28,2	28,3
4. ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ (1+2+3)	<u>74.4</u>	<u>129.2</u>	<u>258.0</u>	<u>417.4</u>	<u>418.1</u>	<u>449.4</u>	<u>455.2</u>	<u>453.3</u>	<u>466.0</u>
5. Καθαρό Εισόδημα αλλοδαπής	0,4	2,1	5,5	11,6	10,5	-3,8	-7,0	-6,0	-6,5
6. ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ (4-5)	<u>74.8</u>	<u>131.3</u>	<u>263.5</u>	<u>429.0</u>	<u>428.6</u>	<u>445.6</u>	<u>448.2</u>	<u>447.3</u>	<u>459.5</u>

* Εκτιμήσεις
Πηγή: ΥΠΕΘΟ, Εθνικοί Λογαριασμοί.

Σε αμφότερους τους πίνακες φαίνεται ότι οι δεκαετία του '80 αποτελεί τη μοναδική χρονική περίοδο, όπου το Α.Ε.Π. της Ελληνικής Οικονομίας παρουσιάζει σχεδόν πλήρη στασιμότητα. Ενώ τις περιόδους 1950 - 1960, 1960 - 1970 και 1970 - 1980. Ο μέσος ρυθμός ανόδου του Α.Ε.Π. ήταν 6,9%, 7,0% και 4,4% τη περίοδο 1980 - 1988. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του Α.Ε.Π. ήταν μόλις 0,9%, γεγονός που πιστοποιεί τη φάση στασιμότητας που διέρχεται η οικονομία του τόπου. Ενδεικτικά, αναφέρεται τη περίοδο 1950 - 1980 ο μέσος ετήσιος ρυθμός αυξήσεως του Α.Ε.Π. σε αγοραίες τιμές ήταν 6,2%.

Ο ΠΙΝΑΚΑΣ 7 δείχνει, ότι τη περίοδο 1960 - 1980, η μέση ετήσια αύξηση του Α.Ε.Π. της Ελλάδας ήταν 6,2% και των χωρών της Ε.Ο.Κ. και του Ο.Ο.Σ.Α. 3,7% και 3,3% αντίστοιχα. Αντίθετα, τη περίοδο 1980 -1988, η μέση ετήσια άνοδος του Α.Ε.Π. των χωρών της Ε.Ο.Κ. και του Ο.Ο.Σ.Α. 2,1% και 2,8% ενώ της Ελλάδας ανήλθε μόλις σε 0,9%. Ωστόσο, σε χώρες του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης όπως οι Η.Π.Α., Ιαπωνίας, Δυτικής Γερμανίας, Γαλλίας, Μεγάλης Βρετανίας, οι οποίες έχουν απελευθερώσει σε μεγάλο βαθμό τις πλουτοπαραγωγικές τους δυνάμεις και συνεπώς έχουν φθάσει σε κάποιο σημείο κορεσμού, η αύξηση του Α.Ε.Π. με ρυθμούς άνω του 3% δεν είναι εύκολη υπόθεση. Απεναντίας, στις αναπτυσσόμενες ή στις υποανάπτυξη χώρες, η αύξηση του Α.Ε.Π. με ρυθμούς άνω του 4% είναι πραγματοποιήσιμος στόχος, καθώς οι πλουτοπαραγωγικοί τους πόροι έχουν αρκετά περιθώρια απελευθέρωσης και έτσι το σημείο κορεσμού βρίσκεται αρκετά

ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΤΗΣΙΟΥ ΠΡΟΙΟΝΤΟΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

Χώρες	1960-80	1980-88	1970	1980	1981	1986	1987	1988 ^α
ΗΠΑ*			-0,3	-0,2	1,9	2,9	2,9	2,9
ΙΑΠΩΝΙΑ*			9,5	4,3	3,7	2,4	4,2	4,3
ΓΕΡΜΑΝΙΑ*			5,0	1,5	0,0	2,5	1,7	2,2
ΓΑΛΛΙΑ			5,7	1,6	1,2	2,1	1,9	2,0
ΒΡΕΤΑΝΝΙΑ			2,2	-2,4	-1,2	3,3	4,5	3,5
ΙΤΑΛΙΑ			5,3	3,9	1,1	2,9	3,1	2,5
ΚΑΝΑΔΑΣ			2,6	1,5	3,7	3,3	3,9	4,0
ΑΥΣΤΡΙΑ			6,4	3,0	-0,1	1,7	1,3	1,5
ΒΕΛΓΙΟ			5,5	4,1	-1,3	2,4	1,8	2,0
ΔΑΝΙΑ			2,0	-0,4	-0,9	3,5	-0,9	0,0
ΦΙΛΑΝΔΙΑ			7,5	5,4	1,6	2,4	3,6	3,3
ΕΛΛΑΣ	6.2	0.8	8.0	1.8	0.1	1.3	-0.5	2.8
ΙΣΛΑΝΔΙΑ			7,8	5,7	2,6	6,3	6,5	1,0
ΙΡΛΑΝΔΙΑ*			3,2	2,7	2,6	-1,6	3,1	1,0
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ			1,7	1,2	-0,2	2,9	2,0	2,0
ΟΛΛΑΝΔΙΑ			5,5	1,1	-0,7	2,4	2,5	1,3
ΝΟΡΒΗΓΙΑ			2,0	4,2	0,9	4,4	1,6	0,8
ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ			9,1	4,8	1,3	4,3	5,0	4,3
ΙΣΠΑΝΙΑ			4,1	1,2	-0,2	3,3	5,2	4,0
ΣΟΥΗΔΙΑ			6,5	1,4	-0,3	1,2	2,8	2,3
ΕΛΒΕΤΙΑ			6,4	4,6	1,5	2,7	2,5	1,5
ΤΟΥΡΚΙΑ*			-	-1,1	4,1	7,9	7,4	5,3
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ			-6,3	2,0	3,1	1,8	4,4	3,5
ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ			2,4	1,7	4,0	1,3	0,2	-0,2
ΟΟΣΑ	3.3	2.8	2.7	1.1	1.6	2.8	3.1	3.0
Ε.Ο.Κ.	3.7	2.1	4.6	1.2	0.1	2.6	2.7	2.6

^α Προβλέψεις

* Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

Πηγή: ΟΟΣΑ, Economic Outlook, Paris, Ιούν. 1988

ΟΟΣΑ, Historical Statistics, Paris, Ιούν. 1987

μακριά, δεν είναι αντιεπιστημονικό να λεχθεί, ότι, ρυθμοί αύξησης του Α.Ε.Π. της Ιαπωνικής ή της Αμερικανικής Οικονομίας γύρω στο 4%, αντιστοιχούν με ρυθμούς μεταβολής 7% ή 8% σε χώρες του σταδίου της οικονομικής ανάπτυξης της Ελλάδας, Πορτογαλλίας.

Όπως φαίνεται από τον ΠΙΝΑΚΑ 5 η πτώση των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου από 92,7 δισεκατομμύρια δραχμές το 1980 σε 82,6 δις δρχ. το 1988, συνιστά το ουσιαστικό αίτιο διαιώνισης της στασιμότητας της εθνικής μας οικονομίας μετά το 1980. Η μέση ετήσια άνοδος του ΑΕΠ της χώρας την περίοδο 1980-88 κατά 0.9%, οφείλεται αποκλειστικά στην αύξηση της ιδιωτικής και της δημόσιας κατανάλωσης. Την περίοδο 1980-88 η μέση ετήσια αύξηση της ιδιωτικής και της δημόσιας κατανάλωσης ήταν 1,8% και 3%, ενώ η μέση ετήσια μείωση των συνολικών επενδύσεων, ανήλθε σε - 1,5%. Ο αντιφατικός χαρακτήρας της ελληνικής οικονομίας, επιβεβαιώνεται από το γεγονός, ότι, η αύξηση του Α.Ε.Π. σε αγοραίες τιμές την περίοδο 1980-80 κατά 32,3 δις δρχ οφείλεται στην ανέλκυση της συνολικής κατανάλωσης κατά 67,5 δις δρχ. η οποία υπεραντισταθμίζει την ελλείμωση που παρουσίασαν την περίοδο οι συνολικές επενδύσεις κατά 10,1 δις δρχ.

Ο καταναλωτικός χαρακτήρας της ελληνικής οικονομίας υποδαυλίζεται από το μεγάλο μέγεθος της παραοικονομίας στη χώρα μας, χωρίς την ύπαρξη της οποίας η μείωση του Α.Ε.Π. σε περίοδο αισθητής πτώσης των επενδύσεων θα ήταν αναπόφευκτη. Ο καθηγητής Π.Παυλόπουλος έχει εκτιμήσει το μέγεθος της παραοικονομίας στην Ελλάδα σε 30% του Α.Ε.Π., όταν σε άλλες χώρες όπως η Ιταλία που φημίζονται για την έξαρση των παραοικονομικών δραστηριοτήτων η παραοικονομία αποτελεί το 10% του Α.Ε.Π. Η εκτίμηση αυτή μάλλον

αντικατοπτρίζει την πραγματική κατάσταση της παραοικονομίας στη χώρα μας, εφ' όσον η αύξηση του Α.Ε.Π. μετά το 1980 οφείλεται αποκλειστικά στην ανοδική τάση της συνολικής κατανάλωσης.

Εν τούτοις, η παραοικονομία στη χώρα μας αποτελεί τροχοπέδη στην ανάπτυξη της εθνικής μας οικονομίας καθώς το εισόδημα που δημιουργείται στα γρανάζια της υπόγειας οικονομίας, προορίζεται βασικά για καταναλωτικούς και όχι επενδυτικούς σκοπούς. Μια σειρά προβλημάτων που τραυματίζουν την οικονομία του τόπου, όπως η ανεργία, ο πληθωρισμός, η διεύρυνση του ελλείματος του εμπορικού ισοζυγίου, αποδίδονται σε σημαντικό βαθμό στην έξαρση της παραοικονομίας.

Λεδομένου ότι η παραοικονομία στην Ελλάδα αντιπροσωπεύει 30% επί πλέον του Α.Ε.Π., το οποίο σημαίνει ότι το 1988 το προϊόν της παραοικονομίας σε τρέχουσες τιμές ανήλθε σε 2,25 τρις δρχ και το Α.Ε.Π. σε 7,48 τρις δρχ τότε η καλυτέρευση των δεικτών ευημέριας είναι πλασματική. Εάν το επίσημο κράτος πραγματοποιήσει μια δειγματοληπτική έρευνα στις παραγωγικές τάξεις του πληθυσμού, που φαίνεται ότι καρπούνται το προϊόν της παραοικονομίας, τότε, θα διαπιστωθούν οι άμεσες συνέπειες της φορολογίας του στασιμοπληθωρισμού.

Ο ΠΙΝΑΚΑΣ 6 παριστάνει το Ακαθαριστο Εγχώριο και Εθνικό Προϊόν σε τιμές συντελεστών παραγωγικής. Η διαφορά μεταξύ των πινάκων 5 και 6, είναι ότι στα μεγέθη του πίνακα 6 δεν περιλαμβάνεται έμμεση φορολογία. Όπως στον πίνακα 5, έτσι και στον πίνακα 6 διαπιστώνεται ότι το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν την περίοδο 1980-88 σημείωσε τη μέση ετήσια αύξηση μόλις 0,9% , ενώ τις περιόδους 1950 - 60 και 1970 - 80, η μέση ετήσια άνοδος του Α.Ε.Π. ήταν 5,8%, 7,2% και 5% αντίστοιχα.

Το ανησυχητικό συμπέρασμα που αποκομίζεται από τον πίνακα 6 είναι ότι την περίοδο 1980 - 88, το προϊόν της Γεωργίας και της Βιομηχανίας, αποτελούν ολοένα και μικρότερο ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχωρίου Προϊόντος. Ενώ το 1980, το προϊόν της Γεωργίας και της Βιομηχανίας αντιπροσώπευαν το 14,5% και το 32,4% του Α.Ε.Π., το 1988 έφθασαν να αποτελούν το 13,3% και το 30,1% του Α.Ε.Π. αντίστοιχα. Το προϊόν των υπηρεσιών συμμετέχει ολοένα και περισσότερο στη διαμόρφωση του Α.Ε.Π., εφ'όσον το ποσοστό συμμετοχής του προϊόντος των υπηρεσιών στο συνολικό Α.Ε.Π. από 53,1% το 1980 αυξήθηκε σε 56,6% το 1988.

Από το παράδειγμα των αναπτυγμένων χωρών της Ε.Ο.Κ και του Ο.Ο.Σ.Α προκύπτει ότι η ανάπτυξη μιας χώρας βασίζεται κυρίως στη μεγένθυση του βιομηχανικού τομέα της οικονομίας. Το βιομηχανικό προϊόν σε αρκετές χώρες της Ε.Ο.Κ και του Ο.Ο.Σ.Α, υπερβαίνει το 40% του Συνολικού Ακαθάριστου Εγχωρίου προϊόντος τους, π.χ. Ιαπωνία 42%, Δ. Γερμανία 43,5%, Νορβηγία 44%. Η διεθνής πρακτική έχει αποδείξει ότι οι στόχοι μιας αναπτυξιακής πολιτικής μπορούν να επιτευχθούν, εάν ο βιομηχανικός τομέας της οικονομίας παράγει ανταγωνιστικά προϊόντα, ικανά να σταθούν με αξιώσεις στη διεθνή και την εγχώρια αγορά. Η σμίκρυνση του βιομηχανικού προϊόντος στο συνολικό ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας, αποκαλύπτει τη αποδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας του τόπου, η οποία εκδηλώνεται με τον κατακλυσμό της εγχώριας αγοράς από ξένα προϊόντα και την αδυναμία των ελληνικών επιχειρήσεων να προωθήσουν τα προϊόντα τους ξένες αγορές. Έτσι, νέες μεγάλες επενδύσεις στον τομέα της βιομηχανίας

σταμάτησαν πλέον να γίνονται οι μεγάλες βιομηχανικές μονάδες με δυσκολία ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του διεθνούς ανταγωνισμού, με αποτέλεσμα, η παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών να συμπιέζεται και η στασιμότητα της Ελληνικής Οικονομίας να στιγματίζει την δεκαετία του 1980.

7.2 Ανεργία

Το δεύτερο σύμπτωμα του στασιμοπληθωρισμού της εθνικής μας οικονομίας είναι η ανοδική τάση της ανεργίας ως ποσοστού επί του συνολικού Εργατικού Δυναμικού μετά το 1980. Η μείωση των επενδύσεων και κατά προέκταση η στασιμότητα του Ακαθάριστου Εθνικού μας Προϊόντος, προκάλεσαν την εκτόξευση της ανεργίας σε πρωτόγνωρα για τη χώρα μας επίπεδα.

Από τα στοιχεία του ΠΙΝΑΚΑ 8 παρατηρούμε ότι το ποσοστό της ανεργίας στην Ελλάδα μετά το 1980 ακολουθεί ανοδική τάση. Πράγματι, την περίοδο 1980-88, η ανεργία ως ποσοστό επί του συνολικού Εργατικού Δυναμικού, από 2,8% αυξήθηκε σε 7,6%. Το 1980 η ανεργία στο σύνολο των χωρών της Ε.Ο.Κ. και του Ο.Ο.Σ.Α. ήταν 6,3% και 6,1%, ενώ το 1988 τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 10,7% και 7,5%. Δηλαδή, το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια κυμαίνεται σε ανάλογα επίπεδα με το μέσο ποσοστό ανεργίας των χωρών της Ε.Ο.Κ. και του Ο.Ο.Σ.Α. σε αντιδιαστολή με το 1980 που η ανεργία στην Ε.Ο.Κ. και τον Ο.Ο.Σ.Α., ήταν σε τριπλάσια από τη χώρα μας επίπεδα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

	1960	1979	1980	1981	1986	1987	1988 ^a
ΗΠΑ	5,4	5,8	7,0	7,5	7,0	6,2	5,5
ΙΑΠΩΝΙΑ	1,7	2,1	2,0	2,2	2,8	2,8	2,5
Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1,0	3,3	3,3	4,6	8,0	7,9	8,0
ΓΑΛΛΙΑ	1,1	5,9	6,3	7,4	10,5	10,6	10,7
Μ. ΒΡΕΤΑΝΝΙΑ	1,3	4,6	5,6	9,0	11,8	10,4	9,5
ΙΤΑΛΙΑ	5,5	7,6	7,5	8,3	10,3	11,0	11,5
ΚΑΝΑΔΑΣ	6,4	7,4	7,4	7,5	9,6	8,9	7,5
ΒΕΛΓΙΟ	3,3	7,3	7,7	10,0	11,3	11,2	11,0
ΔΑΝΙΑ	1,9	6,0	6,5	10,3	7,9	7,9	8,5
ΙΣΛΑΝΔΙΑ	1,0	0,5	0,5	0,6	0,8	0,8	0,8
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	1,0	0,8	1,0	1,0	1,4	1,6	1,5
ΕΛΒΕΤΙΑ	0,8	0,3	0,2	0,2	0,7	0,7	0,7
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	0,7	5,4	6,0	8,6	13,2	12,6	12,3
ΣΟΥΗΔΙΑ	1,7	2,1	2,0	2,5	2,2	1,9	1,7
ΤΟΥΡΚΙΑ	9,2	13,2	14,4	14,8	15,6	15,1	15,5
ΕΛΛΑΣ	6,1	1,9	2,8	4,1	7,4	7,4	7,6
ΕΟΚ (σύνολο)	2,3	5,7	6,3	8,3	11,3	11,0	10,7
ΟΟΣΑ (σύνολο)	3,4	5,4	6,1	7,0	8,3	7,9	7,5

Πηγή: ΟΟΣΑ, "Economic Outlook", Paris, διάφορα έτη.

α) Για τα ποσοστά της ανεργίας έχουν υιοθετηθεί τα στοιχεία των επί μέρους χωρών του ΟΟΣΑ.

* Εκτιμήσεις

Οι επίσημες πηγές ποσοτικής πληροφόρησης για την εξέλιξη της απασχόλησης και της ανεργίας στη χώρα μας, είναι ο Ο.Α.Ε.Δ. (Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού) και η Ε.Σ.Υ.Ε. (Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος). Τα στοιχεία του Ο.Α.Ε.Δ. προέρχονται από τις εγγραφές των απασχολούμενων και των ανέργων ατόμων στις διάφορες υπηρεσίες του Οργανισμού και αφορούν μόνο τις αστικές και τις ημιαστικές περιοχές της χώρας. Δηλαδή, τα στοιχεία του Ο.Α.Ε.Δ. δεν αναφέρονται στις αγροτικές περιοχές της Ελλάδος. Τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. θεωρούνται περισσότερο αντιπροσωπευτικά και προέρχονται από την τριμηνιαία (ΑΠΡ - ΙΟΥΝ) έρευνα Εργατικού Δυναμικού, που διεξάγονται κάθε στην Ελλάδα και ταυτόχρονα στις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ο.Κ. Η έρευνα του Εργατικού Δυναμικού καλύπτει και τον αγροτικό πληθυσμό της χώρας. Από τα στοιχεία του ΠΙΝΑΚΑ 9, βλέπουμε ότι ο αριθμός των ανέργων από 148,5 χιλιάδες άτομα το 1981, αυξήθηκε σε 294,0 χιλιάδες άτομα το 1988, δηλαδή σε διάρκεια επτά ετών οι άνεργοι στη χώρα μας διαπλασιάστηκαν. Ο ΠΙΝΑΚΑΣ 10 που αναφέρεται στα στοιχεία του Ο.Α.Ε.Δ. δείχνει ότι την περίοδο 1981 -87 η ανεργία ως ποσοστό του Εργατικού Δυναμικού από 2,7% ανήλθε σε 6,2%. Έτσι, οι στατιστικές της Ε.Σ.Υ.Ε. και του Ο.Α.Ε.Δ. συμφωνούν ως προς την επισήμανση της ραγδαίας αύξησης της ανεργίας στη χώρα μας μετά το 1980. Οι δραματικές διαστάσεις της ανεργίας στην Ελλάδα, απεικονίζονται από το εξαιρετικά υψηλό ποσοστό ανεργίας των νέων στη χώρα μας. Η ανεργία των νέων, δηλαδή, των ανέργων ατόμων ηλικίας 15-24 ετών, αποτελεί το 43% της συνολικής ανεργίας στη χώρα μας.

Έτος	Πληθυσμός Χώρας -1-	Εργατικό Δυναμικό -2-	Απασχολούμενοι -3-	Άνεργοι -4-	ποσοστό % Ανεργίας (4:2)
1981	9471,1	3677,8	3529,3	148,5	4,0
1982	9491,3	3717,7	3501,8	215,9	5,8
1983	9489,7	3846,6	3544,5	302,1	7,9
1984	9476,1	3867,9	3552,8	315,0	8,1
1985	9655,4	3892,5	3588,5	303,9	7,8
1986	9690,0	3887,8	3600,8	286,9	7,4
1987	9714,5	3883,6	3597,4	286,2	7,4
1988	9728,5	3885,0	3591,1	294,0	7,6

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ΕΣΥΕ, διάφορα έτη

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

ΚΙΝΗΣΗ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ
1981 - 1987

(σε χιλ. άτομα)	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
1. Εγγεγραμμένο εργατικό δυναμικό	1576,4	1590,2	1630,9	1675,5	1736,3	1804,9	1852,2
2. Απασχολούμενοι	1534,0	1539,5	1569,3	1604,3	1647,3	1694,4	1736,5
3. Υπόλοιπο εγγεγρ. ανέργων	42,5	50,6	61,6	71,2	89,0	110,5	115,7
4. Ποσοστό ανεργίας	2,7	3,2	3,8	4,2	5,1	6,1	6,2
5. Επιδοτούμενοι άνεργοι (σύνολο)	22,4	23,9	26,1	26,1	31,7	55,9	56,0

Πηγή: ΟΑΕΔ.

Απεναντίας σε 12 χώρες του Ο.Ο.Σ.Α που αντιπροσωπεύουν το 85% της συνολικής απασχόλησης η ανεργία των νέων βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα και μάλιστα από 17,7% το 1983 έπεσε στο 15% το 1988, ΠΙΝΑΚΑ 11 . Η δεύτερη σε βαθμό σημαντικότητας οδυνηρή συνέπεια της ανεργίας, είναι ότι το 45,0% περίπου των ανέργων ατόμων στην χώρα μας παραμένει χωρίς εργασία πάνω από ένα χρόνο ΠΙΝΑΚΑ 12. Με το κύλισμα του χρόνου η ανεργία στην Ελλάδα προσλαμβάνει όλο και περισσότερο μακροχρόνιες προεκτάσεις, καθώς την περίοδο 1981 -87 το ποσοστό των ανέργων ατόμων άνω των 12 μηνών από 21% έφθασε να αποτελεί το 42,2% του συνολικού αριθμού των ανέργων.

Η ανεργία στο τόπο μας δεν θεραπεύεται με ημίμετρα και μεγάλες υποσχέσεις, αλλά με την εφαρμογή αποτελεσματικών μέτρων μακροοικονομικής πολιτικής, που θα συντελούν στην άνοδο των επενδύσεων και συνεπώς του Α.Ε.Π με ρυθμούς μεταβολής εφάμιλλους της περιόδου 1950-80. Τέτοια μέτρα πολιτικής όπως επιδοτούμενες θέσεις εργασίας από τον ΟΑΕΔ, σεμινάρια ανέργων νέων με χρήματα της ΕΟΚ, απαλύνουν προσωρινα και δεν θεραπεύουν μόνιμα την πληγή της ανεργίας.

Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΣΤΙΣ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ Ο.Ο.Σ.Α.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

	1980	1981	1982	1983	1986	1987	1988 ^α
ΗΠΑ	13,3	14,3	17,0	16,4	12,7	11,3	11,0
ΙΑΠΩΝΙΑ	3,6	4,0	4,4	4,5	5,2	5,5	6,0
Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ	3,9	6,5	9,6	10,8	8,4	7,6	7,0
ΓΑΛΛΙΑ	15,0	17,0	19,0	19,7	23,4	23,0	24,0
Μ. ΒΡΕΤΑΝΝΙΑ	14,1	18,1	23,1	23,2	20,7	17,7	16,0
ΙΤΑΛΙΑ	25,2	27,4	29,7	32,0	34,5	37,0	39,2
ΚΑΝΑΔΑΣ	13,2	13,3	18,7	19,9	15,2	14,0	13,0
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	12,3	10,8	12,9	18,0	14,5	14,3	14,3
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	9,0	9,7	10,5	11,3	9,5	9,0	9,2
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	5,4	5,8	8,1	9,7	5,4	5,3	6,2
ΙΣΠΑΝΙΑ	28,5	33,7	36,9	38,9	43,1	41,3	39,7
ΣΟΥΗΔΙΑ	5,1	6,3	7,6	8,0	5,6	5,0	5,2
Σύνολο 12 χωρών**	12,9	14,5	17,2	17,7	16,0	15,0	15,0
ΕΛΛΑΣ					41,8	42,5	43,0

*Η ανεργία των Νέων υπολογίζεται ως ποσοστό επί του συνολικού εργατικού δυναμικού και περιλαμβάνει την ομάδα ηλικιών μεταξύ 15-24 ετών.

** Οι ανωτέρω 12 χώρες αντιπροσωπεύουν το 85% της συνολικής απασχόλησης των χωρών του ΟΟΣΑ.

α. Πρόβλεψη

Πηγή: OECD, Economic Outlook, Paris, Δεκ. 1987

	Διάρκεια Ανεργίας			Χιλ. άτομα			
	Γενικό Σύνολο	3 - 5 μήνες χιλ. άτομα	% συμ/χής	6 - 11 μήνες χιλ. άτομα	% συμ/χής	12 μήνες και άνω χιλ. άτομα	% συμ/χής
1981	148,5	30,9	20,8	32,1	21,6	31,2	21,0
1982	215,3	45,6	21,2	48,0	22,3	46,8	21,7
1983	299,0	53,3	18,1	74,5	25,2	100,0	33,6
1984	310,3	54,3	17,5	72,1	23,2	117,9	38,0
1985	303,9	49,2	16,2	58,8	19,4	135,6	44,6
1986	287,0	43,6	15,2	63,0	22,0	125,1	43,6
1987	286,2	57,0	20,0	63,0	22,0	121,0	42,2

Πηγή: ΕΣΥΕ, Επεξεργασία στοιχείων Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, διάφορα έτη

7.3 Πληθωρισμός

Ο πληθωρισμός συνιστά το τρίτο συνθετικό στοιχείο του στασιμοπληθωρισμού της ελληνικής οικονομίας μετά το 1980. Παρ'ότι ο διψήφιος πληθωρισμός πρωτοεμφανίστηκε στην Ελλάδα το 1973 και συνεχίζεται μέχρι σήμερα εν τούτοις μετά το 1980 για πρώτη φορά οι επιπτώσεις του στην πορεία της εθνικής μας οικονομίας, χαρακτηρίζονται τόσο οδυνηρές και ακανθώδεις. Κατά την περίοδο 1980-88, η μεγάλη υποτίμηση της δραχμής έναντι των κυριότερων νομισμάτων της Δύσης, η στασιμότητα του πραγματικού εισοδήματος των εργαζομένων η επιβάρυνση των ατόμων και των επιχειρήσεων με το δυσβάσταχτο κόστος του τραπεζικού δανεισμού λόγω των υψηλών ονομαστικών επιτοκίων η εξασθένιση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων έναντι των ξένων, οφείλονται στην διατήρηση του πληθωρισμού στην Ελλάδα σε πολλαπλάσια επίπεδα από τον μέσο πληθωρισμό των χωρών της Ε.Ο.Κ. και του Ο.Ο.Σ.Α.

Η ελληνική οικονομία παράλληλα με το νόσημα του στασιμοπληθωρισμού, αντιμετωπίζει επίσης σωρεία άλλων προβλημάτων, τα οποία η πολιτική σταθεροποίησης δεν κατάφερε να θεραπεύσει. Τα μέτρα της πολιτικής σταθεροποίησης αποσκοπούσαν η οικονομία του τόπου στο τέλος του 1987 να έχει ισορροπήσει, ώστε η φάση της ανάκαμψης που θα ακολουθούσε να ήταν δυναμική και απρόσκοπτη. Με τα μέτρα δημοσιονομικής, εισοδηματικής και νομισματικοπιστωτικής πολιτικής, η Ελλάδα επιδίωκε να εκπληρώσει τους εξής στόχους :

- α. Την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, ώστε στο τέλος του 1987 ο πληθωρισμός να τρέχει με 10%

- β. Την συμπίεση των δημοσίων ελλειμμάτων, με προοπτική ο λόγος ελλειμμάτων Δημοσίου Τομέα προς Α.Ε.Π. από 18,6% το 1985 να πέσει στο 10 ECU το 1987 και,
- γ. Την μείωση του ελλείματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών από 3,28 δις δολλάρια το 1985 σε 1,25 δις δολλάρια το 1987.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

8.1 Προαγωγή Ανταγωνιστικότητας Ελληνικής Οικονομικής

Η πτωτική τάση της ανταγωνιστικότητας της εθνικής μας οικονομίας, ας αντανakλάται στην εκτόπιση των ελληνικών προϊόντων από τα ξένα, τόσο στη εγχώρια όσο και στην διεθνή αγορά. Η στασιμότητα των Ελληνικών Εξαγωγών κατά την δεκαετία του 1980 απεικονίζει την εξασθένηση της ανταγωνιστικότητας της εθνικής μας οικονομίας. Χώρες οι οποίες παράγουν ανταγωνιστικά προϊόντα, σημαίνει ότι τα παραγόμενα υπ'αυτών προϊόντα εκπληρούν ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά, τα οποία δεν ικανοποιούν τα προϊόντα άλλων χωρών.

Το σημαντικότερο χαρακτηριστικό γνώρισμα της ανταγωνιστικότητας είναι το ύψος της τιμής των παραγόμενων προϊόντων, ενώ μια σειρά άλλων παραγόντων όπως ποιότητα, συσκευασία, μέθοδοι τυποποίησης, συστήματα μοναδοποίησης, τρόποι διακίνησης, αντικατοπτρίζουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της ανταγωνιστικότητας. Προϊόντα τα οποία μεγιστοποιούν την οικονομική απόδοση των ποσοτικών και των ποιοτικών τους χαρακτηριστικών, βέβαιο είναι ότι θα τύχουν της προτίμησης των καταναλωτών. Η οικονομική πραγματικότητα επιβεβαιώνει την ισχύ της άποψης αυτής, καθώς χώρες οι οποίες έχουν καταφέρει να καταλύσουν με τα προϊόντα τους την παγκόσμια αγορά και ταυτόχρονα τα αντίστοιχα προϊόντα άλλων χωρών να μην μπορούν να

εκτοπίσουν τα δικά τους από την εγχώρια, ακολούθησαν την πολιτική της μεγιστοποίησης των ποσοτικών και των ποιοτικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων της ανταγωνιστικότητας. Οι περιβόητες χώρες του Ειρηνικού αποτελούν το καλύτερο παράδειγμα χωρών, οι οποίες παραγούν φτηνά και ποιοτικά καλά προϊόντα.

Η αύξηση του εθνικού προϊόντος μιας χώρας εξαρτάται ιδίως από την ανάπτυξη του εξαγωγικού της εμπορίου. Χώρες οι οποίες δεν εξαγωγήν δεν μπορούν να αναπτυχθούν. Η στασιμότητα της ελληνικής οικονομίας άρχισε από τη στιγμή, που τα ελληνικά προϊόντα συνάντησαν προσκόμματα διεξόδου στην εγχώρια και την διεθνή αγορά. Πράγματι, μετά το 1980 οι ελληνικές εξαγωγές παραμένουν σχεδόν στάσιμες και οι εισαγωγές ξένων προϊόντων σημειώνουν σταθερή άνοδο. Κατά την περίοδο 1981-88 οι εξαγωγές της Ελλάδας παρέμειναν στάσιμες γύρω στα 5-6 δις δολ. και οι εισαγωγές αυξήθηκαν από 10,9 σε 13,9 δισεκατομμύρια δολάρια, ΠΙΝΑΚΑΣ 13.

Ο ΠΙΝΑΚΑΣ 14 αποκαλύπτει ότι σε διάφορες χώρες, οι οποίες παίζουν σημαντικό ρόλο στη σφαίρα του διεθνούς εμπορίου, η τάση των εξαγωγών και του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος τους ήταν ομοιόμορφα ανοδική. Στον πίνακα 14 βλέπουμε, ότι, ο λόγος εξαγωγών προς Α.Ε.Π. στο σύνολο των ανεπτυγμένων χωρών κυμαίνεται γύρω στο 20%. Στις περισσότερες χώρες τόσο η αξία των εξαγωγών τους όσο και το Α.Ε.Π. την περίοδο 1960 - 87 αυξήθηκαν με γρήγορους ρυθμούς μεταβολής, γεγονός που αποκαλύπτει, ότι η ικανότητα μιας χώρας να καρπωθεί κάποιο μερίδιο από το χώρο των διεθνών ανταλλαγών παίζει ρυθμιστικό ρόλο στην αναπτυξιακή της πορεία. Σε μερικές χώρες όπως οι Η.Π.Α., ο λόγος αξίας εξαγωγών προς Α.Ε.Π. κυμαίνεται σε επίπεδα κάτω του 10%, λόγω του ότι

σε δις δολ.

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988 *
1. ΕΙΣΑΓΟΓΕΣ	10,90	11,45	10,07	9,49	9,75	10,56	10,20	12,54	13,90
Καύσιμα	2,98	3,68	2,78	2,65	3,08	3,18	1,79	2,33	2,10
2. ΕΞΑΓΟΓΕΣ	4,10	4,77	4,14	4,10	4,39	4,29	4,51	5,61	5,90
3. (1-2) Εμπορικό Ισοζύγιο	6,80	-6,69	-5,93	-5,39	-5,36	-6,27	-5,69	-6,93	-7,80
4. Άδελτοι Πόροι	6,16	6,48	6,10	5,53	5,29	5,26	6,51	8,46	9,95
Ταξιδιωτικό	1,73	1,88	1,53	1,17	1,31	1,43	1,83	2,19	2,40
Μεταφορές	1,81	1,83	1,66	1,31	1,10	1,04	1,00	1,19	1,45
Μεταναστευτικό	1,10	1,06	1,01	0,91	0,91	0,80	0,98	1,36	1,77
ΕΟΚ	-	0,15	0,55	0,83	0,72	0,87	1,39	1,66	1,80
Αναλ. Μετ. ΚΤΘ	0,49	0,50	0,37	0,41	0,36	0,45	0,60	1,12	1,30
5. Άδελτες Πληρωμές	1,56	2,21	2,06	2,02	2,07	2,27	2,60	2,82	3,35
6. (4-5) Ισοζύγιο Αδήλων	4,60	4,27	4,04	3,51	3,22	2,99	3,91	5,64	6,60
7. (3-6) ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝ/ΓΩΝ	-2,20	-2,42	-1,89	-1,88	-2,14	-3,28	-1,78	-1,29	-1,20
8. ΚΑΘΑΡΗ ΚΙΝΗΣΗ ΚΕΦΑΛ.	2,30	1,90	1,78	2,30	2,48	3,14	2,10	1,72	2,80
Εισροή Ιδιωτικών κεφαλαίων	1,10	0,89	0,70	0,74	0,71	0,72	0,76	1,07	1,80

* Εκτιμήσεις

Πηγή: Τράπεζα Ελλάδος

ΑΝΑΛΥΣΗ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΑΗΡΩΜΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 13

δισ δολ. \$ ΗΠΑ

	Εξαγωγές				Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν			
	1960	1970	1980	1987	1960	1970	1980	1987
Αγγλία	10,4	19,1	110,8	130,1	72,1	123,8	523,8	678,8
Δ. Γερμανία	9,6	34,3	185,5	278,8	72,0	187,7	816,5	1125,6
Δανία	1,4	3,3	16,8	21,2 *	5,9	15,5	64,9	81,9 *
ΕΛΛΑΔΑ	0,2	0,6	4,8 **	5,6	3,6	10,1	41,5	46,3
ΗΠΑ	19,6	42,5	224,2	250,8	506,0	982,4	2633,1	4488,6
Ιαπωνία	3,7	19,0	126,7	224,5	43,0	196,4	1035,9	2385,1
Ισπανία	0,6	2,5	20,5	26,6 *	10,3	36,6	208,8	228,6
Ιταλία	3,6	13,1	76,8	96,7	35,0	93,1	396,3	455,4
Ν. Κορέα	0,03	0,9	17,2	46,2	3,9	8,3	56,5	121,3
Πορτογαλία	-	0,5	4,6	7,2 *	2,5	6,2	23,5	28,4 *
Σουηδία	2,3	6,8	30,7	41,0	13,1	33,0	122,5	156,5
Τουρκία	0,3	0,6	3,3 **	9,6	9,6	12,8	58,3	52,5

* 1986

** 1981

Πηγή: IMF, «Financial Statistics», New York, July 1988

διαθέτουν πελώρια εσωτερική αγορά και η εγχώρια παραγωγή βρίσκεται δίοδο σε αυτή. Από την άλλη μεριά άλλες χώρες με μικρή εσωτερική αγορά π.χ. Σουηδία, Δανία, Σιγκαπούρη, επιδιώκουν την προώθηση των προϊόντων τους, κυρίως στην διεθνή αγορά των πολλών εκατομμυρίων καταναλωτών. Εν τούτοις, τόσο για τις χώρες με την περιορισμένη εσωτερική αγορά, ο ρυθμός ανόδου των εξαγωγών τους, συνιστά αποφασιστικό παράγοντα στην ανάπτυξη των οικονομικών τους συστημάτων. Γι' αυτό, οι ανεπτυγμένες χώρες δίνουν ειδικό βάρος στην εξεύρεση μεθόδων οικονομικής πολιτικής και προγραμματισμού. Για τη διείσδυση των προϊόντων τους στην διεθνή αγορά.

Όταν οι επιχειρήσεις του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα στον τόπο μας δεν παράγουν ανταγωνιστικά προϊόντα με αποτέλεσμα όγκος των ελληνικών εξαγωγών να παραμένει στάσιμος και τα εισαγόμενα προϊόντα να εκτοπίζουν τα ελληνικά από την εγχώρια αγορά, είναι δυνατόν να γίνεται λόγος για αναπτυξιακούς στόχους οικονομικής πολιτικής.

Στον ΠΙΝΑΚΑ 15 παρατηρούμε ότι ελάχιστες είναι οι ελληνικές επιχειρήσεις, που εξάγουν προϊόντα ετήσιας αξίας άνω του ενός εκατομμυρίου δολλαρίων. Αρκεί να επισημανθεί ότι η εκατοστή και η διακοστή στη σειρά ελληνικές επιχειρήσεις, εξάγουν προϊόντα αξίας μόλις 5 και 1,6 εκατομμυρίων δολλαρίων αντίστοιχα. Κάτω από τις συνθήκες αυτές είναι κενόδοξη κάθε συζήτηση για αναπτυξιακά οράματα, όταν οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν ελάχιστη παρουσία στη διεθνή και την εγχώρια αγορά.

Φανερό είναι ότι το ύψος της τιμής πώλησης ενός προϊόντος συνιστά τον κυριότερο προσδιοριστικό παράγοντα της ανταγωνιστικότητας του. Η διαμόρφωση του ύψους της τιμής ενός προϊόντος, εξαρτάται από τη μεταβολή της αξίας των παραγόντων που επηρεάζουν το συνολικό κόστος παραγωγής του, όπως αξία πρώτων υλών, αμοιβή εργασίας συντήρηση κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, δαπάνες τοκοχρεωλυτικών δόσεων για εξόφληση δανείων, δαπάνες για ενέργεια, δαπάνες διακίνησης. Στην πράξη, έχει αποδειχτεί ότι το κόστος για την αμοιβή της εργασίας, αποτελεί το σπουδαιότερο ίσως παράγοντα διαμόρφωσης της τελικής τιμής των παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών. Συνεπώς, το κόστος εργασίας ανα μονάδα παραγόμενου προϊόντος, συνιστά βασικό προσδιοριστικό παράγοντα της ανταγωνιστικότητας μιας οικονομίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 15

ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ ΜΕ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΟ ΎΨΟΣ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΤΟΥ

Επωνυμία Βιομηχανικής Επιχείρησης	Σειρά Κατάταξης	Βιομηχανικός Κλάδος	Ύψος Εξαγωγών 1985 (εκατ. \$ ΗΠΑ)
ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ ΕΛΛΑΣ Α.Ε. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΥ Α.Ε.	1	32	783,7
ΛΑΡΚΟ Α.Ε.Μ.Μ.Ε.Λ. ΑΝΩΝ. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΑΛΥΒΟΣ	2	32	119,4
ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε. «ΗΡΑΚΛΗΣ» ΑΝ. ΓΕΝΙΚΗ ΕΤ. ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ	3	34	90,8
ΠΕΙΡΑΪΚΗ - ΠΑΤΡΑΪΚΗ ΒΙΟΜΗΧ. ΒΑΜΒΑΚΟΣ Α.Ε. Α.Ε. ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ «ΤΙΤΑΝ»	4	34	85,4
ΧΑΛΥΒΟΥΡΓΙΚΗ Α.Ε. Α. ΚΟΥΝΙΝΙΩΤΗΣ Α.Ε. ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΛΕΥΚΟΛΙΘΟΙ Α.Μ.Β.Ν.Ε.Ε.	5	34	79,6
ΜΥΛΟΙ ΣΟΦΙΑΣ Α.Ε. ΟΛΥΜΠΙC CATERING Α.Ε. Α.Ε.Ε. ΑΡΓΥΡΟΜΕΤΑΛ- ΛΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΒΑΡΥΤΙΝΗΣ ΣΥΜΕΝΣ ΤΗΛΕ	6	33	79,1
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ Α.Ε. ΣΕΛΜΑΝ ΕΛΛΗΝΟΕΛΒ. ΒΙΟΜ. ΕΠΕΞ. ΞΥΛΟΥ Α.Ε.	7	23	64,1
ΒΙΟΚΑΡΠΕΤ Α.Ε. ΤΟΥΛΠΑΚ Α.Ε. Γ. ΓΑΚΗΣ Α.Ε.	8	33	58,2
	9	34	48,8
	10	20	34,9
	20	33	23,2
	30	20	16,8
	40	20	12,9
	50	33	11,2
	60	37	9,9
	70	25	7,8
	100	23	5,0
	150	20	2,7
	200	24	1,6

Πηγή: ΣΕΒ, Δελτίο Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών, Ιαν. 1988, Τεύχος 497

Ο ΠΙΝΑΚΑΣ 16 αποκαλύπτει ότι την περίοδο 1980-88, ο δείκτης κόστους εργασίας ανά μονάδα παραγομένου προϊόντος στην Ελλάδα από 100 αυξήθηκε σε 440 ενώ την ίδια περίοδο στις σημαντικότερες των ανταγωνιστριών της Ελλάδος χωρών παρουσίασε μικρή διακύμανση π.χ. Γερμανία από 100 σε 110. Αξιοπρόσεκτο, είναι, ότι στις ανταγωνίστριες της Ελλάδας χωρών, όπου εξάγουμε το 67% περίπου των προϊόντων μας ο δείκτης αυτός από 100 το 1980 αυξήθηκε σε 127 το 1988.

Δεδομένου ότι τα ελληνικά προϊόντα δεν διακρίνονται για την εκπλήρωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών της ανταγωνιστικότητας, δηλαδή τυποποίηση, μέθοδοι διακίνησης, κ.α., συνεπάγεται ότι η παραγωγή φθηνών προϊόντων θα πρέπει να αποτελεί κεντρική επιλογή της γενικότερης οικονομικής πολιτικής. Η παραγωγή όμως φθηνών αγαθών και υπηρεσιών, προϋποθέτει επίπεδο πληθωρισμού σε παρόμοια επίπεδα με τον πληθωρισμό των ανταγωνιστριών μας χωρών. Ο πληθωρισμός στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, κυμαίνεται σταθερά σε πολλαπλάσια επίπεδα από τον μέσο πληθωρισμό των χωρών της Ε.Ο.Κ. και του Ο.Ο.Σ.Α. Γι'αυτό, η απώλεια της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων έναντι των ξένων, λόγω του υπερβάλλοντα πληθωρισμού στη χώρα μας, αντισταθμίζεται με τη μέθοδο της διολίσθησης ή της υποτίμησης της δραχμής, έναντι των αντίστοιχων νομισμάτων των ανταγωνιστριών μας χωρών. Έτσι, την περίοδο 1980 - 88 η υποτίμηση της δραχμής έναντι του Αμερικανικού Δολλαρίου ήταν 251,2% του Γερμανικού Μάρκου 241,8% της Αγγλικής Λίρας 163%, του Ελβετικού Φράγκου 273,6% κ.α. Δεν θα πρέπει να μας διαφεύγει το γεγονός, ότι, η υποτίμηση της Δραχμής έναντι των ισχυρών νομισμάτων της Δύσης το Φεβρουάριο

σε εθνικό νόμισμα
1980 = 100

Έτος	Ελλάδα	Γερμανία	Γαλλία	ΗΠΑ	Ιαπωνία	Αγγλία	Ανταγωνίστριες Χώρες
1980	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1981	123,0	105,0	113,1	106,5	108,5	109,8	107,2
1982	165,4	109,5	133,9	116,0	111,5	115,5	116,3
1983	197,2	108,0	152,5	110,5	112,5	116,2	117,2
1984	245,2	107,3	166,3	108,8	107,5	120,0	118,5
1985	261,3	107,3	177,0	111,3	108,3	124,4	121,5
1986	329,8	111,3	185,2	111,0	112,8	130,9	125,0
1987	362,4	114,5	191,3	109,0	110,5	132,3	126,5
1988*	440,0	116,0	193,0	111,0	110,0	135,0	127,0
% Μεταβολή 1980 - 88							
	340,0	16,0	93,0	11,0	10,0	35,0	27,0

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΟΟΣΑ, ΚΕΕΜ

του 1983 και τον Οκτώβριο του 1985 με τα μέτρα της πολιτικής σταθεροποίησης, δεν επέφεραν κανένα θετικό αποτέλεσμα για την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων, εφ'όσον η στασιμότητα των εφαρμογών συνεχίστηκε και τα διαρθρωτικά προβλήματα του εμπορικού μας ισοζυγίου επιδεινώθηκαν.

Αρα, η προαγωγή της ανταγωνιστικότητας της εθνικής μας οικονομίας είναι μια πολύ δύσκολη υπόθεση, καθώς προυποθέτει την επίτευξη διάφορων στόχων οικονομικής πολιτικής, όπως μείωση του πληθωρισμού, συμπίεση του συνολικού κόστους παραγωγής, σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής, προσδιορισμό φιλόδοξων επενδυτικών προγραμμάτων, κ.α. Καθώς η μείωση του συνολικού κόστους παραγωγής και η σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής έναντι των ξένων νομισμάτων, εξαρτάται από την πτώση του πληθωρισμού στη χώρα μας σε παρόμοια με των χωρών της Ε.Ο.Κ. και του Ο.Ο.Σ.Α. επίπεδα, έπεται ότι η γενική οικονομική πολιτική θα πρέπει να είναι πολύπλευρη και κατασταλλαγμένη. Ο πληθωρισμός όμως στην Ελλάδα δεν πρόκειται να πέσει σε ανάλογα με τις ανταγωνίστριές μας χώρες επίπεδα, εάν προηγουμένως δεν ελαττωθούν τα Δημόσια Ελλείματα. Στην προκειμένη περίπτωση, υπάρχει ένας λαβύρινθος προβλημάτων, καθώς η μείωση του πληθωρισμού εξαρτάται από την συρρίκνωση των κρατικών ελλειμάτων, η συμπίεση των ελλειμάτων εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από την προαγωγή της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων, η προώθηση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων εξαρτάται από την πτώση του συνολικού κόστους παραγωγής και την εξεύρεση αποδοτικών επενδυτικών ευκαιριών, η σμίκρυνση του συνολικού

κόστους παραγωγής εξαρτάται από την μείωση του πληθωρισμού στα επίπεδα της Ε.Ο.Κ. και του Ο.Ο.Σ.Α., και ο λαβύρινθος αρχίζει πάλι από την αρχή.

Εν τούτοις, τα κρατικά ελλείματα μπορούν να ελαττωθούν μέσω της πτώσης των δημοσίων δαπανών, εάν οι επιδιώξεις της πολιτικής της ιδιωτικοποίησης, της θεσμικής βελτίωσης του κρατικού τομέα, κ.α. επιτευχθούν με τους κατάλληλους χειρισμούς κυβερνητικής πολιτικής. Η σταδιακή μείωση των δημοσίων ελλειμάτων, σε συνδυασμό με την απαιτούμενων μέτρων εισοδηματικής και νομισματικοπιστωτικής πολιτικής, θα συντελέσουν στην καλιναγωγή του πληθωρισμού στη χώρα μας. Συνεπώς, η επίτευξη του κεντρικού στόχου της προαγωγής της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, εξαρτάται από την ικανότητα των φορέων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, να εντοπίσουν αποδοτικές και παραγωγικές επενδυτικές ευκαιρίες. Η πραγματοποίηση αποδοτικών επενδυτικών δαπανών θα συμβάλλει στην παραγωγή ανταγωνιστικών αγαθών και υπηρεσιών, με άμεση συνέπεια η αύξηση των εξαγωγών μας και η αρμονική συνύπαρξη των ελληνικών και των ξένων προϊόντων στην εγχώρια αγορά, να ωθήσουν την ελληνική οικονομία στους ρυθμούς ανάπτυξης του παρελθόντος.

8.2. Δημιουργία Υγιών Εξωστρεφών Επιχειρήσεων

Η ενθάρρυνση δημιουργίας υγιών εξωστρεφών επιχειρήσεων, που θα συντελέσουν στην αύξηση των εξαγωγών της χώρας μας, θα πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό στόχο της γενικότερης οικονομικής πολιτικής. Εξωστρεφείς θεωρούνται οι επιχειρήσεις των οποίων οι

πωλήσεις των προϊόντων τους διοχετεύονται κυρίως στις ξένες αγορές. Η ελληνική αγορά των 10 εκατομμυρίων καταναλωτών είναι πολύ μικρή, για να βρούν διέξοδο τα προϊόντα των εγχώριων επιχειρήσεων. Εκτός των περιορισμένων διαστάσεων της εσωτερικής αγοράς, ο ανταγωνισμός που δέχονται τα ελληνικά προϊόντα από τα ξένα, αποτελεί επίσης ένα πρόσθετο λόγο για την ενθάρρυνση ίδρυσης υγιών εξωστρεφής επιχειρήσεων. Με δεδομένο ότι το 55% των εμπορικών συναλλαγών της Ελλάδας διεξάγεται σήμερα με τις χώρες της Ε.Ο.Κ. και με την προοπτική των νέων αντικειμενικών συνθηκών, που θα διαμορφωθούν στον Ευρωπαϊκό χώρο μετά το 1992 στα πλαίσια της Ενιαίας Εσωτερικής Αγοράς, η ύπαρξη αποδοτικών εξωστρεφών ελληνικών επιχειρήσεων κρίνεται αναγκαία όσο ποτέ άλλοτε.

Οι εξωστρεφείς επιχειρήσεις στη χώρα μας όμως οφείλουν να είναι υγιείς, με την έννοια να μην εξαρτούν την επιβίωση τους από τον τραπεζικό δανεισμό και να βασίζονται στην αναπτυξιακή τους πορεία ιδίως στα κερδοφόρα λειτουργικά αποτελέσματα. Στον ΠΙΝΑΚΑ 15 παρατηρούμε ότι διάφορες επιχειρήσεις π.χ. ΛΑΡΚΟ, Α.Ε.Μ.Μ.Ε.Λ., ΠΕΙΡΑΙΚΗ - ΠΑΤΡΑΙΚΗ Α.Ε., κ.α., με δισεκατομμύρια δραχμές οφειλές στο τραπεζικό σύστημα, συγκαταλέγονται μεταξύ των μεγαλύτερων εξαγωγικών βιομηχανικών μονάδων στη χώρα μας. Πώς όμως θα δημιουργηθούν υγιείς εξωστρεφείς επιχειρήσεις, που θα ανταπεξέλθουν με επιτυχία τις αντιξοότητες του διεθνούς ανταγωνισμού ;

Εδώ ακριβώς μπαίνει το καίριο ζήτημα της ορθολογικής και επιστημονικά τεκμηριωμένης επενδυτικής πολιτικής. Σε πρώτο στάδιο θα πρέπει να επισημανθούν οι υποκλάδοι της ελληνικής

οικονομίας, στους οποίους μπορούν να επενδυθούν κεφάλαια για την ίδρυση οικονομικών μονάδων, ικανών να μπουν με αξιώσεις στην εσωτερική και την διεθνή αγορά. Ο εντοπισμός των υποκλάδων της ελληνικής οικονομίας, που θα μπορούσαν να επιτυχθούν μεγалоπνοα επενδυτικά προγράμματα, προϋποθέτει την πραγματοποίηση συστηματικών και σοβαρών ερευνητικών προσπαθειών, στα πλαίσια των φορέων του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα π.χ. Πανεπιστήμια, Ινστιτούτα, Τράπεζες, Επιχειρήσεις, κ.α. Πώς όμως θα προσδιοριστούν οι επενδυτικές ευκαιρίες, αν δεν δραστηριοποιηθούν οι διάφοροι φορείς με μεθοδικότητα στον τομέα της έρευνας ; Η επίπονη και συστηματοποιημένη ερευνητική προσπάθεια, είναι εκείνη που παίζει τον καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη του οικονομικού συστήματος. Η έρευνα είναι μια πολυσύνθετη έννοια και περιλαμβάνει πλήθος παραγόντων που την διαμορφώνουν, όπως ακριβή γνώση των ποσοτικών και των ποιοτικών στοιχείων που αφορούν το συγκεκριμένο υποκλάδο του οικονομικού συστήματος, την επισήμανση της καλύτερης μεθόδου μανάτζμεντ, κα. Εάν οι παράγοντες αυτοί δεν πληρούνται, τότε είναι αμφίβολη η επισήμανση των αποδοτικότερων επενδυτικών ευκαιρών και η διατήρηση ή η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των υφιστάμενων επιχειρήσεων.

Από την άλλη μεριά, θα πρέπει να υπάρχει ειδική μέριμνα από την πλευρά του Κράτους, προς τις μονάδες που πραγματοποιούν κέρδη και χαρακτηρίζονται υγιείς. Οι υπηρεσίες του κράτους οφείλουν να συνεργάζονται αρμονικά και με πνεύμα καλής θέλησης, με τα στελέχη των υγιών επιχειρήσεων. Κατ'αυτόν τον τρόπο, το κράτος θα συμβάλλει θετικά με τις υπηρεσίες του στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Τα αποκρουστικά συμβάντα, που

παρατηρούνται στις καθημερινές επαφές των ιδιωτικών επιχειρήσεων με τις υπηρεσίες του κρατικού τομέα, θα πρέπει να ελαχιστοποιηθούν. Για παράδειγμα, είναι αδιανόητο κάποιο υπουργείο να μεταβάλλει ξαφνικά και απροειδοποίητα την πολιτική του έναντι των ιδιωτικών επιχειρήσεων, με την θέσπιση κάποιου νόμου που αποτελεί εμπόδιο στην προώθηση των προϊόντων τους.

Η εκπλήρωση του στόχου της δημιουργίας εξωστρεφών υγιών επιχειρήσεων και της βοήθειας ανάπτυξης των ήδη υπάρχουσών θα συμβάλλει σε σημαντικό βαθμό στην οικονομική πρόοδο της χώρας. Παρ'ότι οι όροι και οι συνθήκες του διεθνούς ανταγωνισμού είναι πιο απαιτητικοί συγκριτικά με το παρελθόν για την επίτευξη ρυθμών αύξησης του Α.Ε.Π. γύρω στο 5%, εντούτις, με κριτήριο την εμπειρία της περιόδου 1950-1980 όλα είναι πιθανά. Ο τουρισμός, η ναυτιλία, η μεταποιητική γεωργική βιομηχανία, κ.α, αποτελούν κλάδους της εθνικής μας οικονομίας στους οποίους μπορούν να αναληφθούν αξιόλογες επενδυτικές προσπάθειες, δεδομένου των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που διαθέτει η Ελλάδα έναντι άλλων χωρών. Προς την κατεύθυνση αυτή θα πρέπει να ενεργοποιηθούν οι αρμόδιοι φορείς του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, ώστε ο στόχος η χώρα μας αναπαράγει ανταγωνιστικά αγαθά και υπηρεσίες να γίνει χειροπιαστό γεγονός.

8.3 Προσδιορισμός Κατάλληλης Μεθόδου Ιδιωτικοποίησης

Στην πράξη έχει αποδειχτεί ότι, η οικονομική πολιτική της ιδιωτικοποίησης δεν είναι μια εύκολη υπόθεση, αλλά μια μέθοδος πολιτικής που προυποθέτει προσεκτικά βήματα και βαθύ συλλογισμό από τους αρμοδιούς φορείς κατά την διαδικασία εφαρμογής της.

Βασική επιδίωξη της πολιτικής της ιδιωτικοποίησης, είναι να μεταφερθούν αρμοδιότητες του κράτους σε ιδιωτικά χέρια, με απώτερο στόχο την ελαχιστοποίηση του κοινωνικού κόστους και την μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευμερίας. Η σύγχρονη οικονομική θεωρία εξετάζει το φαινόμενο της ιδιωτικοποίησης, σαν ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο των Supply-Side Economics, γιατί η ιδιωτικοποίηση στοχεύει βασικά στην ποιοτική βελτίωση της προσφοράς των παρεχόμενων αγαθών και υπηρεσιών της κοινωνίας προς τον πολίτη και την αύξηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας του αγοράς συστήματος.

Ανάλογα του ποσοστού συμμετοχής των ιδιωτικών φορέων στο πακέτο των μετοχών της υπό ιδιωτικοποίησης κρατικής επιχείρησης τον τρόπο που το κράτος θα ασκεί την εποπτεία του στην ιδιωτικοποιημένη επιχείρηση και την διαμόρφωση του νέου θεσμικού πλαισίου που θα προσδιορίζει τα όρια και τους κανόνες οικονομικής δραστηριότητας της ιδιωτικοποιημένης κρατικής επιχείρησης, προσδιορίζονται στην πράξη οι διάφορες πολιτικές ιδιωτικοποίησης.

Κατά τις δεκαετίες του 1970 και ιδίως του 1980 εκτιμάται ότι 100 περίπου χώρες από όλο το κόσμο ακολούθησαν άλλες λιγότερο και άλλες περισσότερο την πολιτική της ιδιωτικοποίησης. Χώρες διαφορετικών επιπέδων οικονομικής ανάπτυξης όπως Η.Π.Α, Μ. Βρετανία, Ιαπωνία, Γαλλία, Σουηδία, Τουρκία, Μαλαισία, Σιγκαπούρη, Ν.Κορέα, Τζαμάικα, Αργεντινή, Χιλή, Ινδίες, κ.α, με την ιδιωτικοποίηση δραστηριοτήτων του κρατικού φορέα, απάλυναν ή θεράπευαν χρονίζοντα κοινωνικοοικονομικά τους προβλήματα. Επίσης χώρες με διαφορετικά πολιτικοκοινωνικά συστήματα όπως Ρωσία,

Ουγγαρία, Βιετνάμ, Γιουγκοσλαβία, Κούβα, κ.α. έχουν δανειστεί αρκετές από τις αρχές της οικονομικής πολιτικής της ιδιωτικοποίησης, με βασική επιδίωξη να προάγουν την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα των δραστηριοτήτων του κρατικού τους τομέα.

Οι κοινωνικοοικονομικές ιδιαιτερότητες που επικρατούν στην συγκεκριμένη χώρα, παίζουν αποφασιστικό ρόλο στη μέθοδο της ιδιωτικοποίησης που πρόκειται να υιοθετηθεί. Ως το βασικότερο αίτιο της ανάληψης της πολιτικής της ιδιωτικοποίησης, θεωρείται το μεγάλο ύψος των ζημιών (ελλειμμάτων) των διάφορων δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών, που προκαλούν στην συνέχεια ανισορροποητικά φαινόμενα στη πρόσω του οικονομικού συστήματος, όπως πληθωρισμός, διεύρυνση του συνολικού δημοσίου χρέους, υπέρμετρα φορολογικά βάρη, ανισοκατανομή των πλουτοπαραγωγικών πόρων, κα. Αλλα αίτια τα οποία επιβάλλουν την προσφυγή των κυβερνήσεων στην συνταγή της ιδιωτικοποίησης, είναι τα προβλήματα που προκαλούνται από την εντυπωσιακή εξάπλωση του κρατικού τομέα τις τελευταίες δεκαετίες, όπως γραφειοκρατικός υδροκεφαλισμός των δημοσίων υπηρεσιών, δυσκινησία στην διαδικασία λήψης αποφάσεων, έλλειψη αποδοτικού μάνατζμεντ, δυσκαμψία στη γρήγορη αφομοίωση των σύγχρονων μεθόδων παραγωγής, κα. Εν τούτοις, τα αίτια που ωθούν τις κυβερνήσεις στην πολιτική της ιδιωτικοποίησης ποικίλουν από χώρα σε χώρα, λόγω της διαφοροποιημένης διάρθρωσης των κοινωνικών και των οικονομικών τους θεσμών.

Στην περίπτωση της Ελλάδας η αναζήτηση κάποια πολιτικής ιδιωτικοποίησης, φαίνεται ότι κρίνεται επιβεβλημένη ως συνέπεια των υπερδιογκούμενων δημοσίων ελλειμμάτων. Εάν η ιδιωτικοποίηση κριθεί τελικά ως μέθοδος πολιτικής για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του δημοσίου πολιτικής για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του δημοσίου τομέα στη χώρα μας, θα πρέπει να εφαρμοστεί με προσεκτικά βήματα και όχι με επιπολαιότητα, κάτι που άλλωστε χαρακτηρίζει την ιδιοσυγκρασία της φυλής. Δεδομένου των διαρθρωτικών αδυναμιών, που αντιμετωπίζει ο ιδιωτικός τομέας στη χώρα μας και της νοοτροπίας η οποία διακατέχει τη συμπεριφορά του νεοέλληνα όπως παραοικονομισμός, ευνοικρατισμός, καιροσκοπισμός, κα., η πολιτική της ιδιωτικοποίησης θα πρέπει να ενοποιεί όλες αυτές τις ιδιομορφίες της ελληνικής κοινωνίας.

Η πιο αποτελεσματική πολιτική ιδιωτικοποίησης, που φαίνεται ότι ταιριάζει στις ιδιαιτερότητες της ελληνικής οικονομίας, είναι η μεταφορά του μάνατζμεντ των υπό ιδιωτικοποίηση κρατικών επιχειρήσεων και οργανισμών σε πετυχημένες ιδιωτικές επιχειρήσεις, διατηρώντας όμως το κράτος την ιδιοκτησία τους σε ποσοστό άνω του 50% και την κυριότητα των νομικών δικαιωμάτων που απορρέουν από αυτή. Ο ουσιαστικός στόχος της προτεινόμενης μεθόδου ιδιωτικοποίησης, είναι το κράτος να παραμείνει ιδιοκτήτης του μεγαλύτερου ποσοστού των εγκαταστάσεων και των άλλων περιουσιακών στοιχείων, των υπό ιδιωτικοποίηση δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών. Οι ιδιωτικοί φορείς που θα αναλάβουν την διαχείριση των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών, θα πρέπει να γνωρίζουν με ακρίβεια τις αρμοδιότητες τους που θα απορρέουν από το νέο θεσμικό καθεστώς.

Αρα, τα διαδικαστικά βήματα που απαιτούνται για την χάραξη κάποιας πολιτικής ιδιωτικοποίησης, δεν είναι εύκολη υπόθεση. Η διαδικασία της ιδιωτικοποίησης στη χώρα μας, θα πρέπει να γίνει προσεκτικά και με αυστηρά κοινωνικοοικονομικά κριτήρια, ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι πιθανότητες αποτυχίας της. Το αρνητικό παράδειγμα μερικών χωρών π.χ. Χιλή, όπου η πολιτική της ιδιωτικοποίησης εφαρμόστηκε στην αρχή λαθεμένα, με όλες τις αρνητικές επιπτώσεις στο κοινωνικό σύνολο, θα πρέπει να μας προβληματίσει. Όπως ήδη προαναφέρθηκε, τα ουσιαστικά κριτήρια τα οποία οφείλει να εκπληρεί η πολιτική της ιδιωτικοποίησης στη χώρα μας, είναι η διατήρηση του μεγαλύτερου ποσοστού του πακέτου των μετοχών της υπό ιδιωτικοποίηση δημόσιας επιχείρησης από το κράτος και η συνεργασία του κράτους με υγιείς και πετυχημένους στην πράξη ιδιωτικούς φορείς. Η ικανοποίηση των κριτηρίων αυτών, οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι, το μέλλον της ιδιωτικοποίησης στη χώρα μας, αν κάποτε κριθεί ως αποτελεσματικός στόχος οικονομικής πολιτικής, θα είναι προσοδοφόρο και θετικό για το μέλλον της εθνικής μας οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

ΠΩΣ ΘΑ ΞΕΦΟΥΓΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΜΑΡΑΣΜΟ

9.1. Μέτρα Οικονομικής Πολιτικής

Η Ελληνική οικονομία για να ξεφύγει από την ύφεση και να ξαναβρεί τους υψηλούς ρυθμούς μεγένθυσης είναι επιτακτική ανάγκη να υιοθετηθεί αμέσως ένα μακροχρόνιο πρόγραμμα μείωσης του δημόσιου τομέα σε σχέση με τη συνολική οικονομική δραστηριότητα. Παράλληλα, οι δαπάνες του δημόσιου τομέα θα πρέπει να αναδιαρθρωθούν σε βάρος των παροχών και της κρατικής κατανάλωσης και προς όφελος των επενδύσεων σε ανθρώπινους πόρους. Είναι επίσης δύσκολο να υλοποιηθούν από ένα κρατικό μηχανισμό, ο οποίος αντλεί την ισχύ του από τον μονοπωλιακό χαρακτήρα τόσο των δημοσίων επιχειρήσεων όσο των συνδικάτων των εργαζομένων σε αυτές. Για τον λόγο αυτό, θα πρέπει να μελετηθεί η δυνατότητα επιλογής μέτρων που περιορίζουν την οικονομική δραστηριότητα του Κράτους μέσω διαφορετικών μηχανισμών λήψης αποφάσεων όπως είναι οι εξής :

- 1) Δέσμευσης του Κοινοβουλίου να εγκρίνει ένα μακροπρόθεσμο σχέδιο περιορισμού των δημοσίων δαπανών που θα καταρτιστεί ανάλογα με τις εθνικές προτεραιότητες και τις ιεραρχήσεις της οικονομικής πολιτικής. Αν ένα τέτοιο σχέδιο δεν συμφωνηθεί, τότε η μείωση των δαπανών να υλοποιείται αυτόματα και αναλογικά σε όλους τους τομείς (εκτός βέβαια εξαιρετικών περιπτώσεων πολέμων και καταστροφών) . Με τον τρόπο αυτόν αποπροσωπιοείται σε σημαντικό βαθμό η πολιτική ευθύνης υλοποίησης του προγράμματος.

- 2) Διενέργεια Δημοψηφισμάτων, έτσι ώστε να απεμπλέκεται η επιλογή τέτοιων στόχων από τα στενά κομματικά κριτήρια και να δίνεται η ευκαιρία στον λαό να δεσμεύει τις οποιεσδήποτε κυβερνήσεις για τον τρόπο αντιμετώπισης των πιο σημαντικών μακροπρόθεσμων προβλημάτων. Ιδιαίτερη προσπάθεια θα πρέπει επίσης να καταβληθεί για την ενημέρωση του λαού πάνω στις δραχρονικές συνέπειες που έχουν οι εκάστοτε οικονομικές επιλογές για την πορεία της χώρας.
- 3) Καθιέρωση ενός οικονομικού πλαισίου, με σταθερούς και γνωστούς κανόνες άσκησης της οικονομικής πολιτικής και της επιχειρηματικής δραστηριότητας, χωρίς να μπορεί η κυβέρνηση να καταφεύγει σε αιφνιδιασμούς που ανατρέπουν τον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και προκαλούν διαταραχές στην οικονομική ζωή. Προτεραιότητα σε αυτήν τη κατεύθυνση πρέπει να έχει η κατοχύρωση της ανεξαρτησίας της Τράπεζας της Ελλάδας και της νομισματικής πολιτικής. Μείωση των παρεμβάσεων στους μηχανισμούς αγοράς.
- 4) Συνταγματικές μεταρρυθμίσεις, οι οποίες θα θεσπίζουν την κατάρτιση ισοσκελισμών προϋπολογισμών δημόσιας κατανάλωσης και την υποχρέωση τήρησης τους. Έτσι οι εκάστοτε κυβερνήσεις δεν θα μπορούν να ξεδεύουν περισσότερα από όσα είναι διατεθειμένες να φορολογήσουν. Επίσης δεν θα υποκύπτουν στον πειρασμό ν' αφήσουν " καμένη γη " στους αντιπάλους - διαδόχους τους, όταν βλέπουν ότι δεν έχουν πιθανότητες επανεκλογής. Δεν γίνεται βέβαια λόγος για ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς δημοσίων επενδύσεων, η χρηματοδότηση των οποίων μπορεί να καλύπτεται από τα κέρδη της μελλοντικής τους αξιοποίησης.

5) Μεταβίβαση μέρους των κρατικών αρμοδιοτήτων, δαπανών και φορολόγησης στην πολιτική αυτοδιοίκηση στο επίπεδο της οποίας είναι πολύ ευκολότερη η ορθολογική κατανομή των εισπράξεων και ο έλεγχος της αποδοτικότητας των δαπανών. Μειώνεται επίσης αισθητά οι κεντρικός και συχνά αδιαφανής και σπάταλος μηχανισμός συλλογής φόρων και κατανομής κονδυλίων.

9.2. Στόχοι της οικονομικής πολιτικής

Στόχοι της οικονομικής πολιτικής ανάλογα με τον χρόνο που απαιτείται για να επιτευχθούν, επιδέχονται την ακόλουθη κατάταξη :

Μακροχρόνιοι στόχοι

- Μικρότερος δημόσιος τομέας.
- Καλύτερος δημόσιος τομέας.
- Ανταγωνστικός και διεθνώς προσανατολισμένος ιδιωτικός τομέας

Μεσοχρόνιοι στόχοι

- Σταθεροποίηση της οικονομίας με συγκράτηση του δημόσιου χρέους ως ποσοστού του Α.Ε.Π. σ'ένα εύλογο επίπεδο.
- Προσαρμογή του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των αγορών στους επί μέρους οικονομικούς κλάδους σύμφωνα με όσα προβλέπονται από τις ρυθμίσεις των ευρωπαϊκών οικονομικών κοινοτήτων (Ε.Ο.Κ.).
- Επέκταση και βελτίωση του παραγωγικού δυναμικού στις επικοινωνίες στις μεταφορές, στην εκπαίδευση και γενικά στις υπηρεσίες όπου το κράτος δραστηριοποιείται σήμερα ως παραγωγός.

Βραχυχρόνιοι στόχοι

- Μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος έτσι ώστε σε συνδυασμό με το πραγματικό επιτόκιο και τους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης που αναμένεται να επικρατήσουν τα προσεχή χρόνια να επιτευχθεί ο μεσοχρόνιος στόχος της σταθεροποίησης του δημόσιου χρέους.
- Βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος στο εσωτερικό και της οικονομικής αξιοπιστίας της χώρας στο εξωτερικό.
Σχετικά τώρα με τις διαδικασίες μέσα από τις οποίες προβλέπεται να επιδιωχθούν οι ανωτέρω ενδιάμεσοι στόχοι, το πρόγραμμα αναφέρεται, μεταξύ των άλλων, στις ακόλουθες:
 - Δημοσιονομική - Νομισματική και Πιστωτική
 - Αναδιάρθρωση της δημόσιας διοικήσεως
 - Διεθνοποίηση των κρατικών προμηθειών.
 - Ιδιωτικοποίηση
 - Παράλληλη προαγωγή από Δ.Ε.Κ.Ο. και ιδιωτικές επιχειρήσεις.
 - Απελευθέρωση των αγορών από τους διοικητικούς ελέγχους επί των τιμών, διάλυση των παρεμβατικών επιχειρήσεων και οργανισμών του δημοσίου, εφαρμογή της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας, κατάργηση των επιδοτήσεων που αντιστρατεύονται την νομοθεσία της Ε.Ο.Κ. κτλ.
 - Προσαρμογή του θεσμικού πλαισίου των επιμέρους αγορών του ιδιωτικού τομέα σύμφωνα με τις αποφάσεις της Ε.Ο.Κ.

9.3 Μια στρατηγική για την έξοδο από την κρίση

Δεν αμφισβητείται πλέον από κανένα ότι η ελληνική οικονομία βφίσκεται σε κρίση που εξελίσσεται ραγδαία και που μπορεί να έχει απρόβλεπτες κοινωνικοπολιτικές προεκτάσεις. Σύμφωνα με τις ενδείξεις που υπάρχουν, από την κρίση υποφέρουν όλοι οι τομείς, ιδιαίτερα όμως η μεταποίηση, όπου η παραγωγή συνεχώς μειώνεται και η ανεργία μεγαλώνει επικίνδυνα. Ανεξάρτητα από τους παραγόντες που συνέβαλλαν ή βοήθησαν στη δημιουργία της κατάστασης αυτής, εκείνο που πρωτεύει είναι να τεθεί σε εφαρμογή - όσο γίνεται πιο γρήγορα - η κατάλληλη στρατηγική που θα μπορέσει να σταματήσει την κατολίσθηση. Η στρατηγική αυτή για να έχει τη μεγαλύτερη δυνατή αποτελεσματικότητα πρέπει να είναι τολμηρή, πολύπλευρη και συντονισμένη. Η σοβαρότητα της κατάστασης απαιτεί να ληφθούν μέτρα τόσο ισχυρά που να μην αφήνουν αμφιβολίες για την πραγματοποίηση των στόχών τους και να δραστηροποιούν όλα τα μέσα επηρεασμού των βασικών μεγεθών της οικονομίας, επιπλέον να έχουν μεταξύ τους την απαιτούμενη λογική διασύνδεση και συνέπεια. Μια τέτοια στρατηγική δίνεται σε γενικές γραμμές παρακάτω, με σκοπό να αποτελέσει βάση για αξιολογήση της τακτικής που ακολουθήθηκε μέχρι τώρα από τις οικονομικές αρχές, κυρίως όμως πλαίσιο για συζήτηση και προβληματισμό.

Είναι γενικά παραδεκτό ότι η κεντρική επιδίωξη της οικονομικής πολιτικής πρέπει να είναι η πραγματοποίηση όσο γίνεται πιο υψηλού ρύθμου ανάπτυξης πάνω βέβαια σε υγιείς βάσεις. Αλλά τη στιγμή αυτή μια επενδυτική εξορμήση στον ιδιωτικό τομέα - ύστερα μάλιστα από μακρά περίοδο απραξίας και με την

διεθνή ύφεση σε εξέλιξη - δεν είναι κάτι που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως εφικτό. Αλλωστε, για την ανάληψη ευρείας εκτάσεως παραγωγικών έργων πρέπει να υπάρχουν και άλλες ποικίλης φύσης, προϋποθέσεις, των οποίων η δημιουργία απαιτεί πολλές προσπάθειες και οπωσδήποτε κάποιο χρόνο.

Εκείνο όμως που είναι δυνατό να γίνει βραχυπρόθεσμα είναι η δραστηριοποίηση της ακρησιμοποίητης παραγωγικής δυναμικότητας της οικονομίας, η οποία μπορεί όχι μόνο την παραπέρα αύξηση της ανεργίας να αποτρέψει, αλλά ενδεχομένως να συντελέσει και σε ανάκαμψη της οικονομίας. Σε μια τέτοια περίπτωση, η αύξηση της παραγωγής θα στηρίζοταν στις τεχνολογικές και οργανωτικές συνθήκες που υπάρχουν σήμερα στις ελληνικές επιχειρήσεις, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν θα υπήρχαν δυνατότητες για βελτιώσεις και μάλιστα χωρίς μεγάλη επιβάρυνση του κόστους. Έτσι, θα προπαρασκευάζοταν και το έδαφος για την εφαρμογή ενός αναπτυξιακού προγράμματος σε μια επόμενη φάση.

9.3.1 Δημοσιονομική πολιτική

Αναγκαία προϋπόθεση για την αντιμετώπιση της κρίσεως με τον παραπάνω τρόπο είναι φυσικά η τιθάσσευση του πληθωρισμού. Βασικής σημασίας μέτρο προς την κατεύθυνση είναι ο δραστικός περιορισμός του ελλείματος του δημοσίου τομέα στο μισό του ποσού.

Για να επιτευχθεί αυτό πρέπει στο σκέλος των δαπανών : α) να σταματήσει κάθε διορισμός και οι ανάγκες που θα εμφανιστούν να καλυφθούν με ανακατανομή του προσωπικού που υπάρχει στον ευρύτερο δημόσιο χώρο, β) στα μέτρα εισοδηματικής πολιτικής να παραμείνουν σταθεροί όλοι οι μισθοί και όλες οι συντάξεις

κατά το 1983 και γ) να περιοριστεί το πρόγραμμα κρατικών επενδύσεων μόνο στα έργα που έχουν αρχίσει να εκτελούνται.

Αλλά το σκέλος των εσόδων πρέπει, εκτός από την πάταξη της φοροδιαφυγής, να επιδιωχθεί αύξηση των φορολογικών εσόδων: α) Με την προοδευτική φορολόγηση των ειδών πολυτελείας, β) Με την επιβολή εισφοράς στα εισοδήματα που προέρχονται από εξαρτημένη εργασία. Σκοπός της εισφοράς αυτής δεν είναι μόνο ο πορισμός εσόδων, αλλά και η αποκατάσταση κάποιας αντιστοιχίας θυσιών μεταξύ των μισθών, ημερομισθίων και συντάξεων και των λοιπών κατηγοριών εισοδημάτων, τα οποία μέχρι τώρα έχουν φέρει πολύ μικρό σχετικά μέρος του φορολογικού βάρους και πάντως δεν υπόκεινται στους περιορισμούς της εισοδηματικής πολιτικής. γ) Με την υπαγωγή και των αγροτικών εισοδημάτων στους γενικούς κανόνες φορολόγησης, διότι έχουν πλέον εκλείψει οι λόγοι που είχαν άλλοτε επιβάλει την ειδική φορολογική μεταχείριση τους.

Ως προς τις δημόσιες επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από τη συμπίεση των δαπανών λειτουργίας του - που απαιτεί όμως κάποιο χρόνο - είναι ανάγκη να γίνει το ταχύτερο εξίσωση των τιμών των υπηρεσιών που παράγουν με το κόστος τους. Οι αυξητικές επιδράσεις που θα ασκηθούν στον τιμάριθμο υπολογίζεται ότι θα είναι μικρότερες από τις πληθωρικές πιέσεις που δημιουργεί συνεχώς η κάλυψη των αντίστοιχων ελλειμμάτων με διαφόρους τρόπους από το Δημόσιο.

9.3.2 Εισοδηματική πολιτική

Αντί για τη χρονική κλιμάκωση της αυτόματης τιμαριθμικής αναπροσαρμογής, θα ήταν προτιμότερο, να διατηρηθούν σταθεροί ονομαστικοί μισθοί και τα ονομαστικά ημερομίσθια κατά το 1983 τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, πράγμα βέβαια που θα σήμαινε σημαντική μείωση του πραγματικού εισοδήματος μεγάλων κατηγοριών εργαζομένων. Η υπαγωγή στο πάγωμα και των κατωτέρων ορίων των μισθών και ημερομισθίων επιβάλλεται από το ότι οι αμοιβές αυτές αποτελούν σημαντικό μέρος του κόστους παραγωγής των μικρών επιχειρήσεων. Μια τέτοια ρύθμιση πρέπει να συμπληρωθεί με φορολογικά μέτρα για να υπάρχει δίκαιη κατανομή του κόστους της σταθεροποίησης μεταξύ όλων των πολιτών.

Η σταθερότητα της δαπάνης για μισθούς και ημερομίσθια αναμένεται να συμβάλλει αποφασιστικά στη συγκράτηση της ανόδου του κόστους παραγωγής των επιχειρήσεων και ιδίως των μικρομεσαίων, πράγμα που δεν μπορεί να γίνει βραχυχρόνια με άλλους τρόπους, όπως είναι η εφαρμογή νέων οργανωτικών μεθόδων, νέας τεχνολογίας κλπ. Θα είναι έτσι δυνατό να διαμορφωθούν βαθμιαία ανταγωνιστικές τιμές για τα έτοιμα προϊόντα. Αυτό θα διευκολύνει τη διάθεσή τους, τόσο στην εσωτερική αγορά όσο και στο εξωτερικό, με τελικό αποτέλεσμα την αποτροπή της παραπέρα αυξήσεως της ανεργίας ή ακόμη και την αύξηση της απασχολήσεως. Πρέπει σχετικά να παρατηρηθεί ότι το πάγωμα των ονομαστικών μισθών και ημερομισθίων, ακόμη και όταν συνδυάζεται με αύξηση του τιμάριθμου, παρουσιάζει σε σύγκριση με την επέκταση της ανεργίας, εκτός από άλλα οικονομικά πλεονεκτήματα, και μια

κοινωνική διάσταση, διότι μια προσωρινή κάθοδος του βιοτικού επιπέδου όλων των απασχολούμενων είναι οπωσδήποτε προτιμότερη από την απώλεια της εργασίας ενός μέρους τους.

Στον ίδιο περίπου σκοπό αποβλέπει και η επιδότηση από τον Ο.Α.Ε.Δ. ενός μέρους της αμοιβής των προσλαμβανομένων από τις επιχειρήσεις ατόμων νεαρής ηλικίας. Το μέτρο όμως αυτό δεν είναι πολύ αποτελεσματικό σε σύγκριση με το πάγωμα των μισθών και ημερομισθίων, διότι πολλές επιχειρήσεις εξακολουθούν να απασχολούν εργατικό δυναμικό που δεν τους είναι απαραίτητο, λόγω των σχετικών περιοριστικών διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας. Στις περιπτώσεις αυτές - και φαίνεται ότι δεν είναι λίγες - εκείνο που έχει αποφασιστική σημασία για την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας είναι η συγκράτηση του κόστους των ήδη απασχολούμενων και όχι τόσο η απόκτηση νέας φθηνής εργασίας.

9.3.3. Πιστωτική πολιτική

Η ελάφρυνση του παραγωγικού κόστους των επιχειρήσεων δεν είναι δυνατό - αλλά ούτε και σκόπιμο - να επιδιωχθεί μόνο με το πάγωμα της αμοιβής εργασίας. Είναι γνωστό ότι σήμερα στις περισσότερες επιχειρήσεις η εξυπηρέτηση των τραπεζικών δανείων - ύστερα από την κατακόρυφη άνοδο των επιτοκίων κατά τα τελευταία έτη - αποτελεί πολύ μεγάλη επιβάρυνση. Μάλιστα σε πολλές, αυτή και μόνο η επιβάρυνση κάνει τη λειτουργία τους προβληματική. Θα πρέπει, γι' αυτό, να γίνει μείωση όλων των κατηγοριών επιτοκίων κατά 2 - 3 μονάδες.

Ταυτόχρονα, βέβαια, πρέπει να γίνει ανάλογη μείωση και των επιτοκίων καταθέσεων, πράγμα που μπορεί να επηρεάσει μειωτικά το μέγεθός τους. Κάποια συγκράτηση θα προέλθει και από τη μείωση των πραγματικών εισοδημάτων. Όμως οι δυσμενείς αυτές επιδράσεις στις καταθέσεις δεν προβλέπεται να είναι πολύ έντονες και, πάντως, δεν πρόκειται να δημιουργήσουν σοβαρά προβλήματα στη χρηματοδότηση της οικονομίας, διότι η δραστική μείωση του ελλείματος του δημόσιου τομέα θα περιορίσει σε σημαντικό βαθμό τη ζήτηση αποταμιευτικών κεφαλαίων.

Ο ρόλος της πιστωτικής πολιτικής στη δραστηριοποίηση της παραγωγής θα μπορούσε να γίνει πιο ουσιαστικός με την εφαρμογή ενός προγράμματος άμεσης ενισχύσεώς της, με το οποίο θα αντιμετωπίζοταν και το πρόβλημα της ρευστότητας των επιχειρήσεων. Ένα τέτοιο πρόγραμμα θα προέβλεπε τη χορήγηση, αν όχι σε όλες, τουλάχιστον στις επιχειρήσεις ορισμένων κλάδων, χαμηλότοκων (ή ακόμη και άτοκων) δανείων, διάρκειας ενός έτους, για τη χρηματοδότηση της παραγωγής ίσης αξίας (ή ενός ποσοστού της) προϊόντων επάνω από το επίπεδο που πραγματοποιήθηκε κατά το 1982. Και τα μεν κεφάλαια που θα χρειάζονταν για το σκοπό αυτό δεν θα ήταν δύσκολο να βρεθούν ύστερα από τον περιορισμό των αναγκών του δημόσιου τομέα, οι δε συμπληρωματικοί τόκοι των χορηγήσεων για ένα έτος θα μπορούσε να επιδοτηθούν από το κράτος. Οι δανειοδοτήσεις αυτές, στο βαθμό που θα κάλυπταν πραγματικές αυξήσεις της παραγωγής θα είχαν ελάχιστη πληθωρική επίδραση και πάντως μικρότερη από οποιαδήποτε άλλη μορφή τραπεζικών χορηγήσεων.

9.3.4. Συναλλαγματική πολιτική

Υπάρχουν ενδείξεις ότι οι συναλλαγματικές ισοτιμίες της δραχμής λόγω της ταχύτερης ανόδου του ελληνικού τιμαρίθμου σε σχέση με τους αντίστοιχους άλλων χωρών (και κυρίως εκείνων με τις οποίες έχουμε συναλλαγές) δεν ανταποκρίνονται, παρ'όλες τις συνεχείς αναπροσαρμογές τους, στις σημερινές συνθήκες. Για τον λόγο αυτό, είναι σκόπιμο να γίνει υποτίμηση της δραχμής σε σχέση με ορισμένα βασικά ξένα νομίσματα, ώστε να δημιουργηθούν αμέσως για τις ελληνικές επιχειρήσεις κάποια περιθώρια διαμορφώσεως ανταγωνιστικών τιμών που είναι αναγκαία για την προώθηση των προϊόντων τους τόσο στην εσωτερική αγορά όσο και στο εξωτερικό.

Η υποτίμηση της δραχμής, για να μπορέσει να φέρει τέτοιο αποτέλεσμα υπολογίζεται ότι πρέπει να είναι της τάξεως του 10 - 15%. Βέβαια, η αυξητική επίδραση στον τιμάριθμο θα είναι οπωσδήποτε σοβαρή και μάλιστα σε μια περίοδο παγώματος των ονομαστικών μισθών και ημερομισθίων. Αλλά και στο ζήτημα αυτό, η επιλογή στηρίζεται σε συγκριτική αξιολόγηση, από την οποία προκύπτει ότι η αυξητική επίδραση στο εσωτερικό επίπεδο των τιμών ζυγίζει ολιγότερο από τις ευνοϊκές επιδράσεις που αναμένεται να εκδηλωθούν τόσο στη δραστηριοποίηση της ακρησιμοποίητης παραγωγικής δυναμικότητας των επιχειρήσεων όσο και στη συγκράτηση του ελλείματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, του οποίου η μέχρι τώρα εξέλιξη δημιουργεί, όπως είναι γνωστό, πολλές ανησυχίες.

9.3.5. Πολιτική τιμών

Για να διασφαλισθεί η μεταφορά όλων των παραπάνω ελαφρύνσεων του κόστους στις τιμές των ετοιμών προϊόντων είναι ανάγκη να υπάρξουν και κατάλληλοι μηχανισμοί ελέγχου. Άλλωστε αυτό επιβάλλεται και από στοιχειώδη υποχρέωση προς τους καταναλωτές, τω οποίων τα ονομαστικά εισοδήματα πρόκειται να παραμείνουν για ένα έτος αμετάβλητα.

Οι έλεγχοι των τιμών - που ουσιαστικά αφορούν τα κέρδη - για να είναι αποτελεσματικοί, αλλά και χρήσιμοι στις ίδιες τις επιχειρήσεις, πρέπει να γίνονται με οργανωμένο τρόπο, σε επιστημονική βάση και με την απαιτούμενη υπευθυνότητα. Διαφορετικά, υπάρχει κίνδυνος να δημιουργηθούν καταστάσεις στείρου παρεμβατισμού στα επιχειρηματικά σχέδια δράσεως, με πολύ δυσμενείς συνέπειες στην όλη προσπάθεια τονώσεως της παραγωγής.

Τα παραπάνω μέτρα σταθεροποίησεως και εξυγιάνσεως της οικονομίας, για να προσαρμοσθούν στις ειδικές συνθήκες που υπάρχουν, χρειάζονται βέβαια παραπέρα επεξεργασία. Με τον τρόπο που διατυπώθηκαν δίνουν απλώς τις κατευθύνσεις προς τις οποίες πρέπει να στραφεί η οικονομική πολιτική για να βγούμε από την κρίση στο συντομότερο χρόνο, με τη μικρότερη συνολική θυσία, αλλά και την πιο δίκαιη κατανομή της.

Όμως, το σχέδιο εξόδου από την κρίση δεν θα ήταν ολοκληρωμένο αν περιοριζόταν στη χρησιμοποίηση διαφόρων μέσων επηρεασμού των οικονομικών μεγεθών, χωρίς αναφορά και στο γενικότερο ψυχολογικό κλίμα, το οποίο, σε τέτοιες περιπτώσεις, μπορεί να προσδιορίσει αποφασιστικά το βαθμό αποτελεσματικότητας των επιμέρους μέτρων.

Στη φάση που βρισκόμαστε, εφ'όσον αναγνωρίζεται ότι κύριος μοχλός των προσπαθειών για ανάκαμψη είναι η ιδιωτική πρωτοβουλία πρέπει να γίνει ό,τι είναι δυνατό για να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη της και να ενισχυθεί η διάθεσή της για δράση, ώστε να αξιοποιηθούν πλήρως οι δυνατότητές της. Και αυτό δε μπορεί να πραγματοποιηθεί παρά με την ειλικρινή συνεργασία των υπεύθυνων φορέων. Ιδιαίτερη σημασία έχει στο θέμα αυτό η βελτίωση των εργασιακών σχέσεων, η οποία θα συνέβαλε σημαντικά και στην αύξηση της παραγωγικότητας.

9.4. Μια εναλλακτική πρόταση : Ανάπτυξη για σταθεροποίηση

Στα επιχειρήματα των Κευνσιανών, οι μη - Κευνσιανοί οικονομικοί σύμβουλοι της Κυβερνήσεως πρέπει να αντιτάξουν αυτό που πολλοί Ακαδημαϊκοί Οικονομολόγοι και Οικονομικοί Δημοσιογράφοι λένε εδώ και αρκετά χρόνια. Δηλαδή, ότι ο στασιμοπληθωρισμός θεραπεύεται με ανάπτυξη.

Πιο συγκεκριμένα, για να βγούμε από τον στασιμοπληθωρισμό πρέπει να ληφθούν μέτρα προς τρεις συγκεκριμένες κατευθύνσεις. Αυτές είναι :

1. Η αποκρατικοποίηση, με στόχο να μειωθούν οι κρατικές δαπάνες και να συρρικνωθούν τα ελλείματα που δημιουργεί ο δημόσιος τομέας.
2. Η ανταγωνιστικότητα, με στόχο ο μηχανισμός των τιμών να αποκτήσει και πάλι τις ιδιότητες που έχει για αποτελεσματική κατανομή των πόρων της οικονομίας, και
3. Τα επενδυτικά κίνητρα, με στόχο να ενισχυθούν οι μηχανισμοί που ευνοούν την μεγέθυνση του φυσικού και του ανθρωπίνου κεφαλαίου.

Όπως εξηγούμε στη συνέχεια, ο βασικός λόγος που συνηγορεί για μια πολιτική προσανατολισμένη προς αυτές τις τρεις κατευθύνσεις είναι ότι η καθεμιά τους ξεχωριστά και οι τρεις μαζί αυξάνουν την παραγωγή των αγαθών και υπηρεσιών και μειώνουν τον πληθωρισμό.

9.4.1. Αποκρατικοποίηση

Όσον αφορά την ανάγκη να μειωθούν οι κρατικές δαπάνες και το έλλειμα του δημοσίου, έχουν γραφτεί πάρα πολλά τελευταία και δεν θα επιμείνουμε ιδιαίτερα. Όμως πρέπει να σημειωθεί ότι ο μόνος τρόπος για τον αναμενόμενο ρυθμό μεγεθύνσεως της οικονομίας να υπερβεί τα αναμενόμενα πραγματικά επιτόκια και να φρεναρισθεί η ξέφρενη αύξηση του δημοσίου χρέους μέσα σε ένα λογικό χρονικό ορίζοντα είναι να γίνει σύντομα ανακατανομή στην χρήση των πόρων από τον δημόσιο τομέα, ο οποίος είναι λιγότερο παραγωγικός, στον ιδιωτικό τομέα, ο οποίος είναι περισσότερο παραγωγικός. Με άλλα λόγια απαιτείται να γίνει αποκρατικοποίηση.

Και τούτο γιατί χωρίς να γίνει αυτή η δραστική ανακατανομή πιθανότητα να ορθοποδήσει η Ελληνική οικονομία μέσα από μια διαδικασία ανακατανομής μόνο των αποταμιεύσεων πρέπει να θεωρείται από εξαιρετικά περιορισμένη μέχρι μηδενική. Η αιτία είναι ότι στο μακρύ χρονικό ορίζοντα που απαιτείται, η αναστροφή της οικονομικής πολιτικής δεν μπορεί να αποκλεισθεί και ο υψηλός επενδυτικός κίνδυνος τείνει να εξουδετερώνει τις ευνοϊκές επιδράσεις από την μείωση των πραγματικών επιτοκίων.

9.4.2 Ανταγωνιστικότητα

Για να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα των αγορών, και έτσι να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα του μηχανισμού παραγωγής και διανομής αγαθών και υπηρεσιών της Ελληνικής οικονομίας, απαιτούνται να γίνουν ταυτόχρονα δύο πράγματα. Το ένα είναι η κατάργηση των αμέσων ελέγχων επί των τιμών και το άλλο είναι η ισοπέδωση των περιορισμών που εμποδίζουν την κινητικότητα των πόρων μεταξύ εναλλακτικών χρήσεων. Για την ανάγκη να καταργηθούν οι διοικητικοί έλεγχοι επί όλων των τιμών, ανεξάρτητα αν αφορούν τα επιτόκια, τα ενοίκια, το ψωμί ή οτιδήποτε άλλο, έχουν αποφανθεί πολλοί οικονομολόγοι και δεν χρειάζεται μεγαλύτερη έμφαση εδώ. Ομως, επειδή η κατάργηση των αμέσων ελέγχων επί των τιμών χωρίς τη δεύτερη προϋπόθεση βάζει την πολιτική της απελευθέρωσης των αγορών στον κίνδυνο της αναστροφής. Στοιχειώδης πρόνοια μας επιβάλλει να τονίσουμε ότι, περιπτώσεις όπως π.χ. των ιδιωτικών νοσηλευτηρίων και εκπαιδευτηρίων, για τις υπηρεσίες των οποίων οι τιμές είναι ελεύθερες, αλλά δεν χορηγούνται άδειες εισόδου σε νέες επιχειρήσεις, είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα προς αποφυγήν. Γι' αυτό είναι φρονιμότερο να επιμείνουμε πρώτα στην κατάργηση των περιορισμών που εμποδίζουν την είσοδο και την έξοδο των επιχειρήσεων από τους διάφορους κλάδους της οικονομίας και μετά στις περαιτέρω απελευθερώσεις τιμών.

Αλλά για να παράγει η οικονομία περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες με διεθνώς ανταγωνιστικό κόστος, η καλύτερη κατανομή στις διάφορες χρήσεις των επενδύσεων σε φυσικό κεφάλαιο πρέπει

να συνοδεύεται και με καλύτερη κατανομή των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο. Έτσι, ξεκινώντας από την διαπίστωση ότι οι νέοι μας και οι γονείς τους δίνουν μεγάλη έμφαση στην εκπαίδευση ως του πλέον απαραίτητου εφοδίου για μια επιτυχημένη επαγγελματική σταδιοδρομία, η προσοχή μας χρειάζεται να στραφεί, κατά κύριο λόγο, στην πλευρά της προσφοράς υψηλού επιπέδου εκπαιδευτικών υπηρεσιών και στους μηχανισμούς αξιοποίησης από την οικονομία των εκπαιδευομένων. Προς τούτο, οι απαραίτητες μεταρρυθμίσεις εστιάζονται : στην αναδιάρθρωση του εκπαιδευτικού συστήματος, στην κατάργηση των τεχνητών περιορισμών που εμποδίζουν τη κινητικότητα των εργαζομένων μεταξύ των διαφόρων επαγγελμάτων και στην εγκατάλειψη πάσης μορφής εισοδηματικής πολιτικής.

Για να μην χάνουμε χρόνο και πόρους στην αναζήτηση των πλέον αποτελεσματικών και κοινωνικά δίκαιων αναδιατάξεων στα μέτωπα αυτά, η αρχή πρέπει να γίνει από το ξήλωμα των μηχανισμών με τους οποίους καθορίζονται διοικητικά τα εισοδήματα στον ευρύτερο δημόσιο τομέα και σε προνομιούχες τάξεις ελευθέρων επαγγελματιών. Τα συλλογικά όργανα των γιατρών, των δικηγόρων, των συμβολαιογράφων, των πολιτικών μηχανικών κλπ, πρέπει να απαγορευθεί να επιβάλλουν ενιαίες τιμές στα μέλη τους και το ίδιο πρέπει να γίνει με τις συντεχνίες στον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Με άλλα λόγια, οι αγορές εργασίας πρέπει να αφεθούν ελεύθερες να προσδιορίζουν τα εισοδήματα του καθενός σύμφωνα με την προσφορά του στην παραγωγή και στην παραγωγικότητα, ώστε οι αμοιβές να μπορέσουν να κατευθύνουν τους νέους στην εκπαίδευση εκείνη για την οποία διαφαίνονται ευνοϊκές προϋποθέσεις επαγγελματικής σταδιοδρομίας.

Όμως, σύμφωνα και με τα όσα ειπώθηκαν παραπάνω, η απελευθέρωση των αμοιβών θα ήταν σφάλμα να προηγηθεί της καταργήσεως των τεχνητών εμποδίων τα οποία περιορίζουν την κινητικότητα των εργαζομένων μεταξύ των διαφόρων επαγγελμάτων. Αυτό στην ουσία σημαίνει ότι θα πρέπει να γίνει μια μικρή επανάσταση και δεν έχουμε αυταπάτες για τις προφανείς δυσκολίες που παρουσιάζει σε περιβάλλον Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας. Παρά ταύτα, η ανάγκη να ανταποκριθούμε σαν χώρα στη πρόκληση της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς είναι ενδεχόμενο να την καταστήσει ευκολότερα αποδεκτή από ό,τι φαίνεται εκ πρώτης όψεως.

9.4.3. Θεσμοί για επιτάχυνση των επενδύσεων σε φυσικά και ανθρώπινο κεφάλαιο

Προκειμένου να επανέλθουμε στους μακροχρόνιους ρυθμούς παραγματικών επενδύσεων, και κατ'ευχήν αυτούς που χαρακτήριζαν την Ελληνική οικονομία από 1953 έως το 1972, το πολιτικό σύστημα της χώρας πρέπει να εγγυηθεί την μη αναστροφή των βασικών παραμέτρων μιας οικονομικής πολιτικής βασισμένης στον ιδιωτικό τομέα. Μερικές από τις παραμέτρους αυτές, επιπλέον εκείνων που επισημάνθηκαν πιο πάνω, είναι τα επιτόκια και η φορολογική πολιτική.

Σχετικά με τα επιτόκια, επιβάλλεται να καταργηθούν άμεσα όλοι οι μηχανισμοί που εμποδίζουν τον προσδιορισμό τους από τις δυνάμεις της αγοράς. Είναι καιρός, η διοίκηση της Τραπέζας της Ελλάδας και οι υπεύθυνοι Υπουργοί της Κυβερνήσεως να αντιληφθούν ότι δεν μπορούν να κρατούν τεχνητά τα επιτόκια στα απαράδεκτα

υψηλά επίπεδα που βρίσκονται σήμερα, γιατί δεν μπορούν να μειωθούν τα ελλείματα και ταυτόχρονα να προκαλούν τους επιχειρηματίες να επενδύσουν ή το χειρότερο, να υπαινίσσονται σκόπιμη επενδυτική αποχή εκ μέρους τους. Με την μετάθεση του προσδιορισμού των επιτοκίων στην αγορά, η κυβέρνηση θα επιβεβαιώσει έμπρακτα την απόφαση της να βάλλει τέρμα στην αλόγιστη χρήση των πόρων από το δημόσιο τομέα και αυτό θα είναι το πρώτο σημάδι ότι όταν ομιλεί για αποκρατικοποίηση και απελευθέρωση των αγορών τα εννοεί.

Η κυβέρνηση δείχνει τελευταία να αντιλαμβάνεται την ζημιά που προκαλούν στο επιχειρηματικό κλίμα οι ανορθόδοξοι και απρόβλεπτοι φορολογικοί χειρισμοί, όπως είναι οι έκτακτες εισφορές στα κέρδη.

Τέλος, αναφορικά με το ανθρώπινο κεφάλαιο, στον βαθμό που θα αναπτύσσεται η απαιτούμενη κοινωνική συναίνεση προς την κατεύθυνση της ολόπλευρης απελευθερώσεως της αγοράς εργασίας, είναι φυσικό η διάρθρωση για εκπαιδευτικές υπηρεσίες να επηρεασθεί κατά τρόπους που είναι αδύνατο να προβλεφθούν. Γι αυτό η προσαρμοστικότητα του εκπαιδευτικού μας συστήματος πρέπει να βελτιωθεί. Και ένας τρόπος για να γίνει αυτό, ίσως ο μοναδικός με αποδεδειγμένη αποτελεσματικότητα, είναι να καταργηθεί το μονοπώλιο του κράτους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα να αποκτήσουν τυπική και ουσιαστική αυτονομία ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν με μεγαλύτερη ευελιξία στις ανάγκες της οικονομίας για εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό, και να σταματήσει το πελατειακό σύστημα προσλήψεων στον δημόσιο τομέα το οποίο αποτελεί σοβαρό αντικίνητρο για ουσιαστική εκπαίδευση.

Συνοψίζοντας, αυτό το οποίο εκτιμούμε ότι πρέπει να γίνει για να βγούμε από την οικονομική κρίση είναι να υιοθετήσουμε οικονομικές πολιτικές ανάπτυξεως γιατί αυτές είναι ταυτόχρονα και πολιτικές σταθεροποίησης. Για το σκοπό αυτό η οικονομική πολιτική που προτείνουμε στηρίζεται βασικά σε τρεις διαδικασίες. Αυτές είναι η αποκρατικοποίηση, η ολόπλευρη απελευθέρωση των αγορών αγαθών και υπηρεσιών, και η διεύρυνση των θεσμών που προάγουν τις επενδύσεις σε φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το πρόβλημα του Ισοζυγίου πληρωμών είναι χρόνιο νόσημα της οικονομίας μας και δυστηχώς δεν έχει θεραπευθεί. Αυτό προκύπτει από την Έκθεση Βαρβαρέσου το 1952 στην οποία επισημαίνεται ότι: Το Ισοζύγιο των εξωτερικών πληρωμών υπήρχε πάντοτε το ασθενέστερο σημείο της Ελληνικής Οικονομίας. Οι δυνατότητες εξαγωγής περιορίζονται σε λίγα ειδικά προϊόντα, οι υπόλοιποι συναλλαγματικοί πόροι είναι ασταθείς και αβέβαιοι. Αφετέρου, οι εισαγωγικές ανάγκες είναι επιτακτικές και η μη επαρκής ικανοποίηση είναι δυνατό να προκαλέσει εξάρθρωση της οικονομίας. Αυτά είναι εκδηλώσεις της ανεπαρκείας των πόρων μας και της τάσεως μας να καταναλώνουμε περισσότερο από όσα παράγουμε.

Η διάρθρωση του ισοζυγίου πληρωμών της χώρας μας κατά την περίοδο 1950 - 80 ήταν εντελώς διαφορετική από εκείνη όλων των ευρωπαϊκών χώρων. Συγκεκριμένα, είχε το μοναδικό ευνοϊκό χαρακτηριστικό ότι παρουσίαζε διαρκώς αυξανόμενο πλεόνασμα στο ισοζύγιο αδήλων συναλλαγών και στο λογαριασμό κεφαλαίων. Κατά τη περίοδο αυτή συνεπώς το Ισοζύγιο Πληρωμών, σύμφωνα με την παραδοσιακή έννοια της ελλιπούς προσφοράς ξένου συναλλάγματος, δεν αποτελούσε πρόβλημα για την οικονομική ανάπτυξη, αλλά απεναντίας αποτελούσε συγκριτικό πλεονέκτημα για την Ελληνική Οικονομία. Το πλεονέκτημα βέβαια αυτό είχε κάποιο κόστος που είχε σαν συνέπεια την υπερτίμηση της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας για τους κλάδους εμπορευσίμων προϊόντων που

ουσιαστικά οδήγησε στην μη ανάπτυξη και εκσυγχρονισμό αυτών των κλάδων. Από πολλές πλευρές αυτή η πολιτική είχε και τις ευνοϊκές της επιπτώσεις στην οικονομία κατά την 10ετία του 1970 (στην απασχόληση στις εξαγωγικές και στις επενδύσεις). Κατά τη 10ετία του 1980, που συνέπεσε με την προσχώρηση της χώρας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, έπρεπε να καταβληθεί προσπάθεια σταδιακής βελτίωσης της δομής της Ελληνικής Οικονομίας και ιδιαίτερα του βιομηχανικού τομέα. Εντούτοις, η τάση γενικής συρρίκνωσης του Ιδιωτικού Τομέα και οι κατηγορίες εναντίον του συνόλου του επιχειρηματικού κόσμου για αθέμιτο πλουτισμό σε βάρος του κοινωνικού συνόλου, οδήγησε στη δημιουργία αρνητικού κλίματος εμπιστοσύνης για τους επιχειρηματίες, με συνέπεια την παραπέρα μείωση των επενδύσεων, τη φυγή επιχειρηματικών κεφαλαίων, τη μείωση εισροής επιχειρηματικών κεφαλαίων από το εξωτερικό και τη μη αύξηση των εξαγωγών, ενώ οι εισαγωγές συνέχιζαν να αυξάνονται με τον ίδιο ρυθμό. Η πολιτική αυτή σε συνδυασμό και με τη διόγκωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων που συνέβαλλε στη σημαντική αύξηση του εξωτερικού δημόσιου χρέους και των δαπανών εξυπηρέτησης του, οδήγησε στη δημιουργία ελλειμματικού και προβληματικού ισοζυγίου πληρωμών.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι ο Δημόσιος Τομέας είναι εκείνος που φέρει τη μεγαλύτερη ευθύνη της χειροτέρευσης του Ισοζυγίου Πληρωμών κατά τη 10ετία του 1980 γιατί η διεύρυνση του, που αναπόφευκτα οδηγεί στη δημιουργία ελλειμμάτων, έχει σαν συνέπεια την αρνητική επίπτωση στις αποταμιεύσεις και επενδύσεις των ιδιωτών και στη συνέχεια στο ισοζύγιο πληρωμών.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι εάν κατά τη 10ετία του 1980 εφαρμόζονταν μια πολιτική βελτιώσεως της διάρθρωσης της παραγωγικής δομής της οικονομικής με ενθάρρυνση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και παράλληλα απεφεύγονταν επικτατική Δημοσιονομική - Νομισματική Πολιτική θα είχε αποφευχθεί η επιδείνωση του Ισοζυγίου Πληρωμών.

Το εμπόριο της χώρας επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες που είναι χαρακτηριστικοί για την ελληνική οικονομία:

- Το συγκριτικό πλεονέκτημα: στον τουριστικό τομέα, στη διεθνή εμπορική ναυτιλία, στην ύπαρξη άνω των 3 εκατομμυρίων Ελλήνων εργαζομένων στο εξωτερικό και στον τομέα των καθαρών εισροών από υψηλές εισοδηματικές μεταβιβάσεις από τα Κοινοτικά Ταμεία.
- Τη συμπεριφορά των Ελλήνων παραγωγών.
- Το επίπεδο και τη φύση της κρατικής παρέμβασης.
- Οι φυσικοί πόροι στον Ελλαδικό χώρο κατατάσσουν τη χώρα μας στην ενδιάμεση απόσταση μεταξύ των ανεπτυγμένων βιομηχανικών και αναπτυσσομένων χωρών.

Τέλος, πρέπει να επισημανθούν πέντε σημεία:

1. Σχετικά με το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, η αντιστάθμιση των πληρωμών για εισαγωγικές από εισπράξεις άδηλων πόρων αποδυναμώνεται συνεχώς. Συγκεκριμένα, οι εισπράξεις από τουρισμό παραμένουν στάσιμες εκείνες από εμβάσματα μεταναστών μειώνονται συνεχώς όπως επίσης και εκείνες από τις διεθνείς μεταφορές. Αντίθετα οι μεταβιβάσεις πόρων από την Ε.Ο.Κ. αυξάνονται ραγδαία και έτσι εξισορροπείται η μείωση από την εισροή άδηλων πόρων .

2. Σχετικά με τη γεωγραφική κατανομή, παρατηρούμε ότι από το 1981 το μεγαλύτερο μέρος προέρχεται από την Κοινοτικό χώρο, όπως στις αρχές της δεκαετίας του 1970 (65% των εισαγωγών εκτός καυσίμων). Η Δ. Γερμανία κατέχει την πρώτη θέση από τις χώρες από τις οποίες προέρχονται οι ελληνικές εισαγωγές και οι εισαγωγές από τη Ιταλία αυξάνονται συνεχώς. Αντίθετα οι εμπορικές συναλλαγές της χώρας μας μειώνονται εκτός εκείνων με τις Η.Π.Α. Ιδιαίτερα παρουσιάζεται μείωση με τις χώρες του Ο.Π.Ε.Κ. (Οργανισμός Πετρελαιοπαραγωγών Κρατών) η οποία ήταν δραματική το 1985.
3. Σχετικά με την διάρθρωση και κατεύθυνση των ελληνικών εξαγωγών παρατηρούμε ότι, οι εξαγωγές είναι κυρίως : βιομηχανοποιημένα τρόφιμα, πρώτες ύλες, βασικά προϊόντα - κλωστοϋφαντουργικά - ρούχα που αντιπροσωπεύουν το 80% των ελληνικών εξαγωγών και το 50% αυτών κατευθύνεται προς τις χώρες της Ε.Ο.Κ. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, η διεθνής ζήτηση των ελληνικών αυτών προϊόντων μειώνεται σταδιακά και επιπλέον τα τελευταία αντιμετωπίζουν τον ανταγωνισμό των χωρών του Τρίτου Κόσμου. Η υποτίμηση της δραχμής δεν αντιστάθμισε τα αρνητικά αποτελέσματα από το αυξανόμενο κόστος παραγωγής με αποτέλεσμα να δημιουργείται τεχνητή ανταγωνιστικότητα επιδοτώντας τα εξαγωγίμα προϊόντα.
4. Οι εισαγωγικές βιομηχανικών προϊόντων που ζητούν οι καταναλωτές και οι βιομηχανίες, συγκεντρώνεται κυρίως : στα καύσιμα και βασικά προϊόντα, στα γεωργικά προϊόντα, στα προϊόντα εξοπλισμού και στα κλωστοϋφαντουργικά. Αυτά τα προϊόντα αποτελούν το 75% των εισαγωγών, και τα 75% των εισαγωγών (εκτός καυσίμων) προέρχονται από το Κοινοτικό

Χώρο. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι, από το 1979 άρχισαν να μειώνονται συστηματικά οι εισαγωγές κεφαλαιουχικού εξοπλισμού που ήταν αποτέλεσμα της πτώσεως των βιομηχανικών επενδύσεων στη χώρα μας, με τελικό αποτέλεσμα τη μείωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων στις αγορές εξωτερικού.

5. Η διάρθρωση αυτή των εισαγωγών και εξαγωγών αντανakλά τη διάρθρωση της παραγωγικής δομής της ελληνικής οικονομίας. Η διάρθρωση αυτή της παραγωγικής δομής της χώρας μας είναι αποτέλεσμα του προστατευτισμού των ελληνικών προϊόντων που εφαρμόστηκε από τη 10ετία του 1950 ο οποίος ενίσχυσε τους παραδοσιακούς κλάδους σε βάρος των ενδιαμέσων και κεφαλαιουχικών αγαθών. Ο προστατευτισμός αυτός άρχισε να διαφοροποιείται και να εναρμονίζεται με το Κοινοτικό πλαίσιο από 1.1.1987 με την εισαγωγή του Φ.Π.Α. και τη σταδιακή μείωση των εξαγωγικών επιδοτήσεων.

Συνοπτικά, συνεπώς, μπορούμε να πούμε ότι βασικό χαρακτηριστικό των εξωτερικών συναλλαγών της χώρας μας είναι η ελλειματικότητα τόσο του Εμπορικού Ισοζυγίου όσο και του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών. Συμβαίνει μάλιστα το έλλειμα του Εμπορικού Ισοζυγίου να είναι μόνιμο, και καλύπτεται σε μόνιμη βάση από: εμβάσματα, τουριστικό και ναυτιλιακό συνάλλαγμα, εισροές από την Ε.Ο.Κ. και τις εισροές μη δανειακών ιδιωτικών κεφαλαίων.

Το πρόβλημα του εμπορικού ισοζυγίου οφείλεται: στη μειωμένη ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων η οποία παρατηρείται από την 10ετία του 1970 και οφείλεται κυρίως στη μείωση της επενδυτικής δραστηριότητας με συνέπεια τον μη εκσυγχρονισμό και τον περιορισμό της παραγωγικής βάσης της οικονομίας και στη σχετική αύξηση του κόστους παραγωγής εξ' αιτίας της αυξήσεως των τιμών και των μισθών - ημερομισθίων.

Η ενίσχυση και στήριξη συνεπώς του εξαγωγικού τομέα αποτελεί θέμα επιβίωσης της ελληνικής οικονομίας. Η εφαρμογή του συστήματος του Φ.Π.Α στη χώρα μας που ουσιαστικά υποβοηθά τις εξαγωγές με την επιστροφή του φόρου, και οι προοπτικές που ανοίγονται με την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς στον Ευρωπαϊκό χώρο, αποτελούν ευνοϊκές προϋποθέσεις για το εξαγωγικό μας εμπόριο. Επιπλέον, όμως είναι απαραίτητο να ληφθούν πρόσθετα μέτρα για τον εξαγωγικό τομέα. Συγκεκριμένα :

- α) Εξυγίανση του συστήματος των οικονομικών ενισχύσεων προς τις εξαγωγικές επιχειρήσεις, με την κατάργηση των άμεσων ενισχύσεων και την επιχορήγηση για δαπάνες που πραγματοποιούν οι εξαγωγικές επιχειρήσεις για προωθητικές δραστηριότητες,
- β) Η συναλλαγματική πολιτική θα πρέπει να αποβλέπει στη διατήρηση ουσιαστικά ρεαλιστικής συναλλαγματικής ισοτιμίας,
- γ) Να γίνει απλούστευση των εξαγωγικών διαδικασιών και περιορισμός των αντικινήτρων που έχουν παραμείνει (π.χ. στις τραπεζικές διατυπώσεις), και

δ) Βελτίωση της ποιότητας, της συσκευασίας, του ποιοτικού ελέγχου των εξαγομένων αγαθών δημιουργώντας ειδικά κέντρα πρότυπης συσκευασίας και των όρων εμπορίας. Τα μέτρα αυτά θα οδηγήσουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των οικονομικών δραστηριοτήτων που παράγουν διεθνώς εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες.

Ο κύριος στόχος θα πρέπει να είναι η εξασφάλιση μακροχρόνιας και όχι προσωρινής βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας και αυτό θα επιτευχθεί με τη δημιουργία απαραίτητων προϋποθέσεων για οικονομική ανάπτυξη και εκσυγχρονισμό της οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η ελληνική οικονομία αγναντεύει το 1992 και το 2000, με καταθλιπτικό ύψος. Το γεγονός και μόνο ότι τη περίοδο 1980-1988 η μέση ετήσια αύξηση του Α.Ε.Π. της χώρας ήταν μόλις 0.9% και το συνολικό δημόσιο χρέος από 769 εκτινάχθηκε στα 10.840 δις δρχ., αποκλύπτει με τον πιο έκδηλο τρόπο τις χαμένες ελπίδες και τις παρωχημένες δοξασίες μιας οικονομικής πολιτικής, που υιοθετήθηκε στο ίνδαλμα ενός αλόγιστου κρατικού επεκτατισμού. Τα προβλήματα όμως συσσωρεύτηκαν και τα οράματα χάθηκαν. Αυτό που απομένει είναι η περίσκεψη, ο προβληματισμός και η συγκρότηση των πνευματικών δυνάμεων για νέο ξεκίνημα. Από την ανάλυση που προηγήθηκε, προκύπτει ότι το θεμελιώδες πρόβλημα που αντιμετωπίζει στις μέρες μας η ελληνική οικονομία, είναι του συνολικού δημοσίου χρέους της χώρας, λόγω της υπερδιόγκωση των κρατικών ελλειμμάτων μετά το 1980, έτσι ώστε για πρώτη φορά την περίοδο 1987-1989 το συνολικό δημόσιο χρέος να υπερβαίνει το ύψος του ακαθάριστου εθνικού μας προϊόντος (Α.Ε.Π.). Το 1988 το συνολικό δημόσιο χρέος (εσωτερικό + εξωτερικό) της Ελλάδος εκτιμάται σε 8.194,8 δισεκατομμύρια δραχμές και το 1989 προβλέπεται σε 10.840 δισεκατομμύρια δραχμές ενώ τις ίδιες χρονικές περιόδους το Α.Ε.Π υπολογίζεται σε 7.414 και 8.515 δισεκατομμύρια δραχμές αντίστοιχα. Η αύξηση των κρατικών δαπανών με μεγαλύτερους ρυθμούς μεταβολής από ότι των εσόδων και μάλιστα σε καθεστώς στασιμότητας του Α.Ε.Π. είχε ως αποτέλεσμα την περίοδο 1980 -1988 το συνολικό έλλειμμα του ευρύτερου δημοσίου τομέα ως ποσοστό επί του Α.Ε.Π., από - 8.9% να προβλέπεται να αναρριχηθεί στο - 22.2% ΠΙΝΑΚΑΣ 17

τρέχουσες τιμές
δισ δρχ.

	1980	1981	1985	1986	1987	1988*	1989**
Γενικός Κρατικός Προϋπ/σμός	-101,4	-261,0	-649,3	-633,0	-915,7	-1.167,5	-1.392,4
ΔΕΚΟ (διαχειριστικό έλλειμμα)	-44,6	-63,4	-169,5	-189,7	-124,3	-46,9	-128,6
ΔΕΚΟ (χρεωλύσια)	-11,3	-23,9	-76,2	-107,9	-182,0	-261,5	-361,0
Λογαριασμός Πετρελαιοειδών	-	-	-	+2,0	-13,2	-12,7	-5,2
ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ	-157,3	-348,3	-895,0	-928,6	-1.235,2	-1.488,6	-1887,2
% στο ΑΕΠ	-8,9%	-16,6%	-19,5%	-17,0%	-19,6%	-20,1%	-22,2%

* Εκτιμήσεις

** Προβλέψεις

Πηγή: Τράπεζα Ελλάδος και Εισηγητικές Εκθέσεις Προϋπολογισμών, διάφορα έτη

Αρα, το κλειδί εξόδου της εθνικής μας οικονομίας από το σημερινό της αδιέξοδο, είναι η ελάττωση των κρατικών ελλειμμάτων. Η τρομακτική αύξηση των κρατικών ελλειμμάτων, οφείλεται στο γεγονός ότι με το κύλισμα του χρόνου οι δημόσιες δαπάνες γίνονται ολόένα και πιο ανελαστικές. Δηλαδή, δαπάνες οι οποίες ανεξάρτητα από την κυβερνητική βούληση θα πραγματοποιηθούν οπωσδήποτε, όπως δαπάνες μισθοδοσίας, τοκοχρεωλυτικές δόσεις δανείων για την εξυπηρέτηση του συνολικού δημοσίου χρέους, κ.α. Εάν το εμπόδιο της ανελαστικότητας των δαπανών δεν ξεπεραστεί, είναι άσκοπο να διεξάγονται ακαδημαϊκές ή από κάθε έδρα συζητήσεις, για την εξεύρεση πακέτων σταθεροποιητικής ή αναπτυξιακής πολιτικής. Τα μέτρα οικονομικής πολιτικής έχουν αξία όταν επιλύουν και όχι όταν διαιωνίζουν ή χειροτερεύουν υφιστάμενα οικονομικά προβλήματα. Όταν όμως το κόστος από την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής, είναι η διαιώνιση και η διεύρυνση των κρατικών ελλειμμάτων, που σημαίνει ότι το όφελος της οικονομικής πολιτικής είναι μικρότερο από το κόστος εφαρμογής της, τότε οι προσανατολισμοί και η ιεράρχηση των στόχων της θα πρέπει να μεταβληθούν.

Η πτώση του εξωτερικού και του εσωτερικού χρέους της Ελλάδας προϋποθέτει την συρρίκνωση των κρατικών ελλειμμάτων, επιδίωξη που μπορεί να πραγματοποιηθεί με την σύλληψη μιας νέας στρατηγικής στόχων οικονομικής πολιτικής.

Το οικονομικό πρόβλημα της Ελλάδας έχει κυρίως κοινωνιολογικές θεσμικές διαστάσεις. Η μεγέθυνση των κρατικών ελλειμμάτων, που αποτελούν τη γάγγραινα της εθνικής μας οικονομίας, οφείλεται βασικά στην καταρράκωση των κοινωνικοοικονομικών μας θεσμών. Για παράδειγμα, αν ο θεσμός της

Κεντρικής Διοίκησης δηλαδή των υπουργείων δυσλειτουργεί, το τελικό αποτέλεσμα θα είναι οι ζημιές δηλαδή τα ελλείμματα. Επίσης αν ο θεσμός των ΔΕΚΟ (ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΙΚΑ, κ.α) συναντά προσκόμματα στη πορεία του, η συσσώρευση των ζημιών (ελλειμμάτων) θα είναι αναπόφευκτη συνέπεια. Με την ανέλκυση όμως των δημοσίων ελλειμμάτων προκαλείται μία αλυσίδα δυσμενών δευτερογενών οικονομικών προβλημάτων όπως πληθωρισμός, υποτίμηση της δραχμής και άλλων νοσημάτων με σπουδαιότερο όλων την ιλιγγιώδη αύξηση του συνολικού δημοσίου χρέους της χώρας, τα οποία έχουν δυσμενή αντίκτυπο στην ευημερία του ελληνικού λαού.

Συνεπώς, εαν δεν επουλωθούν οι πληγές του θεσμικού πλαισίου της ελληνικής οικονομίας, είναι άσκοπο να γίνεται λόγος για μέτρα πολιτικής μείωσης των ελλειμμάτων και γενικά μεγαλόπνοα προγράμματα σταθεροποιητικής και αναπτυξιακής πολιτικής.

Το ερώτημα που δικαιολογημένα που τίθεται είναι : ποιό το μέλλον της οικονομίας μας, εάν οι ανελαστικές δημόσιες δαπάνες και συνεπώς τα κρατικά ελλείμματα συνεχίσουν την ανοδική τους τάση, το συνολικό δημόσιο χρέος ακολουθήσει το ίδιο ξέφρενο ρυθμό αύξησης, το θεσμικό υπόβραθο της ελληνικής κοινωνίας συνεχίσει την ακάθεκτη επιδείνωση του.

Σε μία τέτοια περίπτωση, η Ελληνική Οικονομία και γενικότερα η κοινωνία μας θα αποκτήσουν μια δυσδιάστατη μορφή, ανάλογη με εκείνη των χωρών της Λατινικής Αμερικής. Από τη μία μεριά, θα παρατηρείται το φαινόμενο μιας ανθούσας και ευημερούσας παραοικονομίας, και από την άλλη, η αποκάλυψη της αντιευημερίας και του μαρασμού στο πρόσωπο των παραγωγικών τάξεων, που δρούν στο υγιές μέρος της οικονομίας.

Δηλαδή , οι αριθμοί της παραοικονομίας ευημερούν και οι δείκτες της υγιούς οικονομίας, που απεικονίζουν την πραγματικότητα των επίσημων (μικρο) μακροοικονομικών μας στοιχείων, συνεχίζουν την διαταρακτική τους πορεία.

Τίποτα δεν έχει καθεί ακόμα για την οικονομία του τόπου, αν η εμπειρία των αρνητικών οικονομικών αποτελεσμάτων της δεκαετίας του 1980, γίνουν δίδαγμα και προπομπός για την επιλογή των καλύτερων λύσεων στο μέλλον. Μέσα στα θεσμικά πλαίσια του πολιτικοκοινωνικού μας συστήματος, η επισήμανση των αναλυτικών μέτρων οικονομικής πολιτικής που θα κάνουν τους στόχους πραγματικότητα προσδιορίζεται από την ικανότητα των διαφόρων θεσμών π.χ. κυβέρνηση, κόμματα, ιδιωτική και δημόσια επιχείρηση, κ.α. να συλλάβουν τα μηνύματα των καιρών και να προτείνουν αποδοτικά μέτρα πολιτικής. Διαφορετικά, οι φιλόδοξοι στόχοι της οποιασδήποτε αναπτυξιακής πολιτικής, θα παραμείνουν απλές σκέψεις.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ

No 1 :	Η κατανομή των βιομηχανικών και βιοτεχνικών μονάδων κατά μέγεθος απασχολήσεως	σελ. 23
No 2 :	Οι Δαπάνες της γενικής διοίκησης ως ποσοστό στο ακαθάριστο εθνικό προϊόν στις χώρες της Ε.Ο.Κ. σε ορισμένα χρόνια της μεταπολεμικής περιόδου	σελ. 36
No 3 :	Η εξέλιξη του μεγέθους του Δημοσίου Τομέα στην Ελλάδα σε ορισμένες υποπεριόδους κατά τη μεταπολεμική περίοδο ...	σελ. 39
No 4 :	Η Διάρθρωση της Χρηματοδοτήσεως των ελλειμάτων των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών	σελ. 49
No 5 :	Εθνική Δαπάνη και Α.Ε.Π.	σελ. 57
No 6 :	Ακαθάριστο Εγχώριο & Εθνικό Προϊόν της Ελλάδας	σελ. 58
No 7 :	Ετήσια Ποσοστιαία Μεταβολή Ακαθαρίστου Εγχωρίου Προϊόντος	σελ. 60
No 8 :	Ποσοστό Ανεργίας	σελ. 65
No 9 :	Ανάλυση Εργατικού Δυναμικού στην Ελλάδα σε χιλιάδες άτομα	σελ. 67
No 10 :	Κίνηση αγοράς εργασίας της περιόδου Ιανουαρίου - Δεκεμβρίου 1981 - 1987	σελ. 68
No 11 :	Ανεργία των νέων στις κυριότερες χώρες του Ο.Ο.Σ.Α.....	σελ. 70
No 12 :	Διάρκεια Ανεργίας	σελ. 71
No 13 :	Ανάλυση Ισοζυγίου Πληρωμών	σελ. 76
No 14 :	Α.Ε.Π. και Εξαγωγές διαφόρων χωρών	σελ. 77

No 15 : Μεγαλύτερες βιομηχανίες με κριτήριο το ύψος των εξαγωγών τους	σελ. 86
No 16 : Δείκτης κόστους εργασίας ανά μονάδα παραγόμενου προϊόντος	σελ. 82
No 17 : Έλλειμα δημοσίου τομέα	σελ. 119

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Νο 1 : Διακύμανση της Οικονομικής δραστηριότηταςσελ. 55

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

No 1 : Η εξέλιξη των δημοσίων δαπανών ως ποσοστό στο Α.Ε.Π. στη χώρα μας κατά τη μεταπολεμική περίοδοσελ. 38

ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

- Ε.Ο.Κ. : Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα.
Ο.Ο.Σ.Α. : Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης.
Α.Ε.Π. : Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν.
Π.Δ.Ε. : Προυπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων.
Ε.Τ.Π.Α. : Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.
ΥΠ.ΕΘ.Ο. : Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας.
Ε.Σ.Υ.Ε. : Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας.
Ο.Α.Ε.Δ. : Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού.
Σ.Ε.Β. : Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων.
Δ.Ε.Κ.Ο. : Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί.
Ε.Σ.Υ. : Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα.
Η.Π.Α. : Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής.
Ο.ΠΕ.Κ. : Οργανισμός Πετρελαιοπαραγωγών Κρατών.
Φ.Π.Α. : Φόρος Προστιθέμενης Αξίας.
Ι.Ο.Β.Ε. : Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΑΓΑΠΗΤΟΣ Γ. " Εξελίξεις και Διαρθρωτικά Προβλήματα της Ελληνικής Οικονομίας (1950 - 1993), Εκδοτικές επιχειρήσεις " Το Οικονομικό ", Κ. & Π. ΣΜΠΙΛΙΑΣ Α.Ε.Β.Ε., Αθήνα 1995.
- ΑΓΑΠΗΤΟΣ Γ. " Η Φορολογία Εισοδήματος στην Ελλάδα : Τιμαριθμική Αναπροσαρμογή και εναρμόνιση με Ε.Ο.Κ. ", Κ.Ε.Π.Ε., Επιστημονικές Μελέτες Νο 19, Αθήνα 1986.
- ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ Α. " Οικονομικά Προβλήματα : Ελληνικά και Διεθνή " Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα 1986.
- ΒΑΜΒΟΥΚΑΣ Γ. " Ελληνική Οικονομία - Αναζητώντας τη Λύση ", Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1989.
- ΒΑΜΒΟΥΚΑΣ Γ. " Οικονομική Ανισορροπία : Θεωρία, Μεθοδολογία, Θεσμικό Πλαίσιο ", Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1984.
- ΒΑΡΒΑΡΕΣΟΣ Κ. " Εκθεση επί του Οικονομικού Προβλήματος της Ελλάδος ", Αθήνα 1952.
- ΔΡΑΚΑΤΟΣ Κ. " Η Ελληνική Οικονομία σε Κρίση ", Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1988. Ε.Σ.Υ.Ε. Στατιστικές Επιτηρίδες Δημοσίων Οικονομικών.
- Ε.Σ.Υ.Ε. Στατιστικές Εργασίες 1970 - 1987.
- Ε.Σ.Υ.Ε. Επεξεργασία στοιχείων Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, διάφορα έτη.
- Κ.Ε.Π.Ε. Προγράμματα Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης, Αθήνα 1970 - 1988.

- ΜΑΡΟΥΛΗΣ Δ. " Προβλήματα - Προυποθέσεις και Προοπτικές των
Ελληνικών Εξαγωγών " Κ.Ε.Π.Ε., Αθήνα 1987.
- Ο.Ο.Σ.Α. Economic Outlook, Paris, Ιούνιο 1988.
- Ο.Ο.Σ.Α. Historical Statistics, Paris, Ιούνιο 1987.
- Ο.Α.Ε.Δ. Διάφορα Ετη.
- ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ Π. " Η Παραοικονομία στην Ελλάδα ", Εκδόσεις Ι.Ο.Β.Ε
Αθήνα 1987.
- ΠΡΟΒΟΠΟΥΛΟΣ Γ. " Ο Δημόσιος Τομέας στην Ελληνική Οικονομία ",
Ι.Ο.Β.Ε. Αθήνα 1985.
- ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ Π. " Η Ενοποίηση της Ε.Ο.Κ. : Προβλήματα και
Προοπτικές ", Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1987.
- Σ.Ε.Β. Δελτίο Συνδέσμου Ελληνικό Βιομηχανιών, Ιανουάριος 1988,
Τεύχος 497.
- Υ.Π.Ε.Θ.Ο. Εθνικοί Λογαριασμοί

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ABOWD J. - ASHENFELTER O. ' Anticipated unemployment, Temporary
Layoffs, and compensating wage differentials ' Edition Studies in
Labour Market Chicago : University of Chicago Press.
- AGRY V. - NEVILE J. ' Inflation and Unemployment ' London :
Allen and Unwin, 1985.
- CECCHINI P. ' The European Challenge 1992 ', The Commission of
the European Communities, 1988.
- DELONG B - SUMMERS L. ' Equipment investement and economic
growth '.

- HAYEK F ' Full Employment at Any Price ? ' London : IEA, 1975.
- IMF ' Financial Statistics ', New York, July 1988.
- KLAMER A. ' The New Classical Macroeconomics ' Sussex :
Wheatsheaf Books 1984.
- LANE J ' State and Market ', London : SAGE Publications, 1985.
- LITTLECHILD, S ' The Fallacy of the Mixed Economy ' London :
IEA, 1978.
- O' Connor J ' The Meaning of Crisis ' Oxford : Basil Blackwell,
1987.
- SCHOTTER A ' Free Market Economics ' New York : St. Martin's
Press, 1985.
- SPAVENTA L. ' The Growth of Public Debt ' Staff Papers (IMF).
-